

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2009

Τεύχος 31ο

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. "Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ" καθιερώνει τη σελίδα αναγνωστών, στην οποία θα δημοσιεύει επιστολές ή άλλα αξιόλογα σημειώματα με αριθμό λέξεων μέχρι 200. Παράλληλα, θα γίνονται δεκτά και άλλα αυτοτελή άρθρα καθώς και ανέκδοτες φωτογραφίες από το οικογενειακό αρχείο μας. Όλα τα κείμενα πρέπει να αναφέρονται σε σημαίνοντα γεγονότα της σύγχρονης ζωής ή στο ιστορικό και ανεξερεύνητο παρελθόν της Αλεξανδρούπολης. Οι φίλοι αναγνώστες θα πρέπει να αποφεύγουν τις αναφορές σε περιστατικά και βιώματα καθαρά προσωπικά.

Η Σ.Ε. θα έχει την ευχέρεια να επιλέγει την αποστέλλομενη ύλη και να κρίνει με αμερόληπτη διακριτικότητα ποια θα είναι κατάλληλα για δημοσίευση. Οι επιστολές παρακαλούμε να αποστέλλονται στην εξής διεύθυνση: **Κράτης Ποιμενίδης, Κερκύρας 65 - Κυψέλη, Τ.Κ. 113 62 Αθήνα.**

2. Όσοι ενδιαφέρονται να ενημερώνουν τους αναγνώστες του περιοδικού για εκδόσεις βιβλίων ή περιοδικών τους, παρακαλούμε να αποστέλλουν αντίτυπο στην διεύθυνση: **Αλεξάνδρα Μποτονάκη, Θεμιστοκλέους 33, Τ.Κ. 154 51 Νέο Ψυχικό - Αθήνα, fax: 210 6753216.**

3. Επειδή πιστεύουμε ότι διακαής πόθος όλων μας είναι η έκδοση του παρόντος περιοδικού να διαρκέσει πολλά χρόνια και σταδιακά να επιτυγχάνεται η βελτίωσή του με αύξηση σελίδων και προσθήκη χρωμάτων, παρακαλούμε να συμβάλετε στην προσπάθειά μας με οικονομική ενίσχυση. Μπορείτε λοιπόν να ενισχύσετε οικονομικά την έκδοση του περιοδικού με δύο τρόπους:

α) Ως δωρεά ή χορηγία

β) Ως προσφορά για κοινωνικούς λόγους.

Και στις δύο περιπτώσεις μπορείτε να καταθέσετε το ανάλογο ποσό στην **Τράπεζα Εργασίας, αριθμ. λογαρ. EFG Eurobank Εργασίας 0026-0251-56-0100338892**, ενημερώνοντας τηλεφωνικά τον Πρόεδρο του Συλλόγου κ. **Παναγιώτη Τσιακίρη, τηλ. 210 6004855.**

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΤΕΥΧΟΣ 31

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
2009

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Πολιτιστικός και Ψυχαγωγικός
Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτών Αττικής.

Συγγρού 137 & Αιγαίου Τ.Κ. 171 21 Νέα Σμύρνη
5ος όροφος, Τηλ. 210 3215354

ΕΚΔΟΤΗΣ: Π. Τσιακίρης Πρόεδρος
Επτανήσου αρ. 7

153 41 Αγία Παρασκευή

Τηλ. 210 6004855

Υπεύθυνος κατά νόμον:

Παν. Τσιακίρης Πρόεδρος Συλλόγου

Επιμέλεια ύλης: Αλεξάνδρα Μποτονάκη

Τηλ. 210 6723649 Fax: 210 6753216

Συντάσσεται από Επιτροπή. Το κύριο άρθρο

και όσα κείμενα είναι ανυπόγραφα απηχούν

τις απόψεις της Σ.Ε. Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφρά-
ζουν τις απόψεις του συγγραφέα.

Τιμή τεύχους 0,01 €

Κωδικός 6427

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Μαρία Μπουζάλα

Λ. Αλεξάνδρας 18 - Αθήνα 106 82

Τηλ: 210 8837081- fax: 210 8252075

e.mail: bouzala@otenet.gr

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν το Δ.Σ.

Γεωργίου Γρηγόρης, Καραμανίδου-Μίχου Γεωργία,
Κοτσώνη Δώρα, Κουκουρικού Στρατούλα,
Μποτονάκη Αλεξάνδρα, Πινάτζη-Αννίνου Πέπη,
Ποιμενίδης Κράτης, Σταυριανίδης Θεόδωρος-
Χρήστος, Τσιακίρης Παναγιώτης

Εξώφυλλο:

"Φρούτα" του Αργύρη Αγγλιά (1906-1969)
Πίνακας του 1955 με ξύλινες μογογιές

Καλλιτεχνική σύνθεση:
Απόστολος Μπουζάλας

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	σελ.
Κράτης Ποιμενίδης: Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος 1877-1878 και το Δεδέαγατς	4
Θεόδ. Ορδουμποζάνης - Αλεξ. Μποτονάκη: Προξενεία στο Δεδέαγατς	7
Παντελής Αθανασιάδης: Δημήτριος Χαρίλαος	11
Λούσυ Σαρκισιάν: Αρμενική παροικία	14
Άγγελος Αγγελίδης: Ταβερνάκια και άλλα τινά... ..	18
Χρύσα Φανφάνη-Σιούρα: Η τζιτζιφιά μου	19
Λίτσα Μαυρίδου: Συναυλία για τη στήριξη των αυτιστικών ατόμων	21
Πασχάλης Χριστοδούλου: Ο Ορφικός Ύμνος Διονύσου	22
Παναγιώτης Τσιακίρης: 8ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών... ..	25
Θεόδωρος Αγγλιάς: Αργύρης Αγγλιάς	26
Αριστοτέλης Παπανικολάου: 1959-2009, Νοσταλγικοί προσκυνητές της νιότης τους... ..	27
Χριστίνα Καραϊλανίδου: 1969-2009, 40 χρόνια μετά... ..	29
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ-ΔΩΡΕΕΣ	30
Άρτεμις Τουφεξή-Ξενιτίδου: Πώς πέρασα με τους συμμαθητές μου στο... Σπιτάμπελο	31
Παναγιώτης Τσιακίρης: Σπάρταθλον 2009... ..	33
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: Μικτό Γυμνάσιο Αλεξανδρούπολης	34
Γιώργος Ψύλλας: Γωνιακά και εξακριβωμένα	36
Ισίδωρος Μακρής: Η θάλασσα	38
Γιώργος Χατζηανδρέου: Αλεξανδρούπολη: Πατρίδα - προσφυγομάνα	40
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: ΣΤΗΛΗ ΒΙΒΛΙΩΝ	42
Ανέστης Νικολαΐδης: Από τα σήματα του «Μορς» στην κινητή τηλεφωνία	44
Δημήτρης Τσεσμελής: Τα πέτρινα χρόνια της βουλγαρικής κατοχής	46
Υθόννη Δαΐδου: Επιλογές από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης	48
Στρατούλα Κουκουρίκου: Συνταγές	50
Παναγιώτης Τσιακίρης: Μνήμες και πρόσωπα	51
<i>Σκίτσο:</i> Γρηγόρης Γεωργίου	

Αγαπητοί Συμπολίτες, Αγαπητοί Φίλοι,

Η ξεγνοιασιά του καλοκαιριού πέρασε γρήγορα, όπως άλλωστε όλα τα ευχάριστα περνούν. Ξαναγυρίζουμε στην καθημερινότητα αναπολώντας τις ευχάριστες αναμνήσεις των διακοπών την ώρα που χαζεύουμε τη φθινοπωρινή βροχή και βλέπουμε τα κιτρινοκόκκινα φύλλα στα δένδρα. Ας είναι. Ο καιρός περνάει γρήγορα και είθε να μας αξιώσει ο Θεός να βρεθούμε και πάλι του χρόνου στην αγαπημένη μας πόλη το επόμενο καλοκαίρι.

Αρκετοί από μας είχαμε την ευκαιρία να βρεθούμε στη γενέτειρά μας και να τα πούμε με παλιούς γνωστούς και φίλους, πίνοντας το ουζάκι μας ή την παγωμένη ρετσίνα, δίπλα στη θάλασσα.

Μέλη του Δ.Σ. παρακολούθησαμε τις εργασίες του 8ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Θρακών στην Κομοτηνή και πραγματοποιήσαμε παραγωγικές συναντήσεις με τις Αρχές της πόλης. Έτσι πιστεύουμε ότι σύντομα θα προχωρήσουμε στην έκδοση του δεύτερου βιβλίου μας.

Στο 31ο τεύχος του περιοδικού μας θα απαντηθούν και πάλι μερικά ερωτηματικά γύρω από την ιστορία της πόλης μας, θα απολαύσετε στιγμές και βιώματα της παλιάς καθημερινής ζωής αλλά και θα συγκινηθείτε από περιγραφές ετήσιων συναντήσεων παλαιών συμμαθητών. Πήραν κι έδωσαν πάλι οι καλοκαιρινές συνάξεις αποφοίτων της τάδε και τάδε τάξης.

Και όπως πάντοτε, θα ενημερωθείτε για το σύγχρονο πολιτιστικό γίνεσθαι της πόλης μας ή ευρύτερα της Θράκης, αλλά και τις επιτυχίες των μελών μας σε διάφορους χώρους. Και... φτιάξτε και καμιά συνταγή...

Ίσως κάποιοι από σας πρόσεξαν ότι το εξώφυλλο του 30ού και 31ου τεύχους στολίζεται από έργα γνωστών ζωγράφων που έζησαν στην Αλεξανδρούπολη στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα: του Γρηγόρη Κουρουτζίδη και του Αργύρη Αγγλιά.

Στο 32ο θα προβάλουμε και το έργο του Ζωρζ, Γ. Ασπρομάλλη. Με αυτόν τον τρόπο θελήσαμε να τιμήσουμε τους τρεις γνωστούς πρώτους «επαγγελματίες» ζωγράφους της μικρής μας πόλης.

Πυρετωδώς δουλεύουμε για να διοργανώσουμε τις εκδηλώσεις του εορτασμού των 25 χρόνων του Συλλόγου μας. Η κύρια εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί στην Εστία Νέας Σμύρνης στις 22 Νοεμβρίου και ώρα 7.00 το βράδυ.

Πολλοί οι νέοι μας συνδρομητές και ικανοποιητικές οι συνεργασίες, αφού πλέον δεν επαρκεί η χωρητικότητα των 50 σελίδων του περιοδικού και κάποιοι θα περιμένουν λίγο χρόνο, για να δουν δημοσιευμένο τον πνευματικό τους καρπό.

Κοντεύουμε να κλείσουμε την 8η χρονιά από την πρώτη έκδοση. Φθάσαμε ως εδώ χάρη στη δική σας αγάπη, συνεργασία και οικονομική στήριξη. Από τη δική σας αναγνώριση παίρνουμε κουράγιο και δύναμη να συνεχίσουμε.

Παρακαλούμε τους καλούς φίλους, που στέλνουν συνεργασίες για δημοσίευση, να αποστέλλουν συγχρόνως και ανάλογο εικαστικό υλικό (φωτογραφίες, σκίτσα). Έτσι βοηθούν τη Συντακτική Επιτροπή στην καλύτερη παρουσία του κειμένου τους.

Θερμά σας ευχαριστούμε όλους για την αγάπη σας και σας ευχόμαστε από καρδιάς

ΚΑΛΟ ΧΕΙΜΩΝΑ
Το Διοικητικό Συμβούλιο

Ε Π Ε Τ Ε Ι Α Κ Α

Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος 1877-1878 και το Δεδέαγατς

1 Σεπτεμβρίου 1878. Συμπληρώθηκαν 131 χρόνια από την ημέρα που στήθηκε στο μικρό Δεδέαγατς μία μικρή στήλη, για να θυμίζει τους πρώτους επίσημους νεκρούς, που θάφτηκαν ομαδικά σ' αυτή την πόλη. Το μνημείο αυτό μας οδήγησε να αναζητήσουμε το ιστορικό του θανάτου των 30 Ρώσων αξιωματικών και να εξηγήσουμε πώς βρέθηκαν εδώ.

Το Δεδέαγατς μόλις είχε εμφανισθεί στο πολιτικό και οικονομικό προσκήνιο και ο Φάρος του δεν είχε λειτουργήσει ακόμη. Υπενθυμίζουμε ότι το 1878 η Ελλάδα φθάνει μέχρι τη Λαμία και η περιοχή της Θράκης βρίσκεται υπό την οθωμανική κυριαρχία, έστω και αν η κυριαρχία αυτή περνά σοβαρό κλονισμό.

Επιμέλεια: Κράτης Ποιμενίδης

Οι θηριωδίες των Τούρκων, οι φρικιαστικές βιαιοπραγίες, τα σκλαβοπάζαρα και το ξεκλήρισμα ολόκληρων βαλκανικών περιοχών προκαλούν και επισύρουν την έκρηξη του Ρωσοτουρκικού πολέμου του 1877-78. Η Ρωσία, δεδηλωμένη προστάτιδα των σλαβικών λαών, μη ανεχόμενη την καθημερινή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιών, κηρύσσει τον πόλεμο κατά της Τουρκίας στις 11 Απριλίου 1877. Οι ρωσικές στρατιές περνούν τον Καύκασο και τον Δούναβη και φθάνουν στην οροσειρά των Βαλκανίων, όπου η μία από αυτές σκοπιάται στη διάβαση της **Πλεύνας**, στη Βόρεια Βουλγαρία, που την υπερασπίζεται με τρομερή αυταπάρνηση ο εθνικός ήρωας των Τούρκων Οσμάν πασάς. Οι επιθέσεις των ρωσικών δυνάμεων δεν φέρνουν αποτέλεσμα, αφού είναι μικρότερες σε αριθμό από τον τουρκικό στρατό και αναγκαστικά παραμένουν καθηλωμένες στις κορυφογραμμές του Αίμου και της Ροδόπης. Η Πλεύνα εξακολουθεί να διατηρείται ανέπαφη και απόρητη, εμποδίζοντας την παραπέρα προέλαση των Ρώσων στα τουρκικά εδάφη και, για να κυριευθεί, πρέπει ο τσάρος Αλέξανδρος Β' να φέρει σύντομα ενισχύσεις, οι οποίες όμως θα καθυστερούσαν να έρθουν, λόγω των μεγάλων αποστάσεων και της κάκιστης οργάνωσης της τσαρικής κρατικής μηχανής.

Η μόνη λύση βρίσκεται πλέον στην παροχή βοήθειας από τα κοντινά βαλ-

κανικά κράτη: τη Ρουμανία, τη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα. Τα τρία πρώτα, βλέποντας ότι παρουσιαζόταν η ουρανόπεμπτη ευκαιρία να αποτινάξουν εξ ολοκλήρου την τουρκική κατοχή, αποφασίζουν να στείλουν με προθυμία στρατιωτικά επίλεκτα τμήματα για την από κοινού συνένωση με τον ρωσικό στρατό. Η τέταρτη χώρα, η Ελλάδα, αντίθετα, δεν συμπράττει με αυτή την πανστρα-

τιά, διότι, ως συνήθως, δεσμεύεται και καθλώνεται από τα αγγλικά πλέγματα συμφερόντων, βάσει των οποίων δεν έπρεπε να πειραχτούν τα τουρκικά σύνορα και δηλώνει ότι τηρεί αυστηρή ουδετερότητα, προβάλλοντας ως δικαιολογία ότι ήταν απαραίσκη για πολεμικές συγκρούσεις. Συγχρόνως, ξεσπούν στην Αθήνα καταϊγιστικές λαϊκές κινητοποιήσεις που αξιώνουν τον ταχύ εξοπλισμό της χώρας, τη συγκρότηση ισχυρού στρατού και την έξοδο της Ελλάδας στον πόλεμο.

Έτσι αναπόφευκτα η απουσία από το πολεμικό μέτωπο δυνατών ελληνικών μονάδων, οι οποίες θα μπορούσαν να καταφέρουν συντριπτικά πλήγματα στα νώτα της τουρκικής στρατιάς, κρατάει αβοήθητα και ακινητοποιημένα στα βαλκανικά χαρακώματα τα τσαρικά τμήματα. Τα απανωτά και συνεχή διαβήματα του τσάρου στην Αθήνα περιέχουν δελεαστικές υποσχέσεις και αναφέρουν τα τεράστια οφέλη που θα έχει η Ελλάδα από εδαφικές προσαρτήσεις. Όλα όμως αποκρούονται από το υπουργείο Εξω-

Η επιτύμβια στήλη των νεκρών Ρώσων αξιωματικών της 3ης Μεραρχίας του 9ου Συντάγματος Σταρόνγκερμαν Λάνσκη. Σήμερα βρίσκεται στο Πάρκο της Εθνικής Ανεξαρτησίας, δίπλα από τη Ζαρίφειο Παιδαγωγική Ακαδημία.

τερικών στο όνομα και την επίκληση της «άφογης ουδετερότητας». Το Πατριαρχείο, όμως, δεν μένει αδιάφορο και στον Άγγλο πρέσβη στην Πόλη απευθύνει το ερώτημα, ποια θα είναι τα ανταλλάγματα της Ελλάδας **αν ακολουθήσει μέχρι τέλους τις αγγλικές συμβουλές και εάν θα ήταν δυνατόν να εξασφαλίσει την Κρήτη, τη Θεσσαλία, την Ήπειρο και μέρος της Μακεδονίας.** Ο πρέσβης της Αγγλίας Καγιάρυτι στην αναφορά του στο Λονδίνο για το πατριαρχικό διάβημα τονίζει ότι τέτοιοι αρχιερείς είναι επικίνδυνοι και ότι πρέπει να ασκηθούν όλα τα μέσα για τη διατήρηση της πολεμικής απραξίας της Ελλάδας.

Την προσπάθεια πειθούς και εξαναγκασμού της χώρας μας για πλήρη πολεμική αποχή, αναλαμβάνει να εκτελέσει η Τουρκία, εκτοξεύοντας αυστηρές απειλές και φοβέρες κατά του ελληνικού κράτους. Ακολουθούν οι Άγγλοι με παραινετικές προτροπές έχοντας στόχο την πάση θυσία εξασφάλιση της επίσημης δήλωσης της ελληνικής κυβέρνησης για μη συμμετοχή στις εχθροπραξίες, πράγμα που θα έδινε τη δυνατότητα στην Τουρκία να στείλει όσες δυνάμεις διέθετε στο μέτωπο εναντίον των Ρώσων. Ακόμη δε η πλήρης άνεση κινήσεων του τουρκικού στρατού και η μη απασχόλησή του σε άλλες πολεμικές εστίες, προϋποθέτει τη μη υποκίνηση εκ μέρους της Ελλάδας εξεγέρσεων σε υπόδουλες περιοχές, όπως η Κρήτη, η Θεσσαλία και η Ήπειρος.

Η αποδοχή του αιτήματος αυτού των Βρετανών είναι γνωστό ότι θα προκαλέσει παλλαϊκή εξέγερση· γι' αυτό και ο Χαρίλαος Τρικούπης αρκείται στο να δώσει στον Άγγλο πρέσβη στην Αθήνα Στούαρτ τη σολομώντεια απάντηση ότι **ούτε πόλεμος ούτε επανάσταση θα γίνουν στη Θεσσαλία και στην Κρήτη.** Οι Άγγλοι μένουν ικανοποιημένοι από αυτές τις διαβεβαιώσεις, ενώ στο πεδίο των μαχών οι ρωσικές δυνάμεις δεν μπορούν ακόμη να σπάσουν τις τουρκικές γραμμές και οι Ρώσοι κρατικοί παράγοντες συνεχώς υπενθυμίζουν στην ελληνική κυβέρνηση τι θα κερδίσει εάν ενισχύσει τα ρωσικά αποσπάσματα. Το υπουργείο Εξωτερικών, σφιγμένο θανάσιμα από τον αγγλικό βρόγχο, στέλνει μία ακόμη αρνητική απάντηση, όχι όμως και η Ρουμανία, που ο στρατός της τις επόμενες ημέρες ενώνεται με τα τσαρικά στρατεύματα στα οποία προστίθενται νέα ξεκούραστα και πάνοπλα από τη Μόσχα.

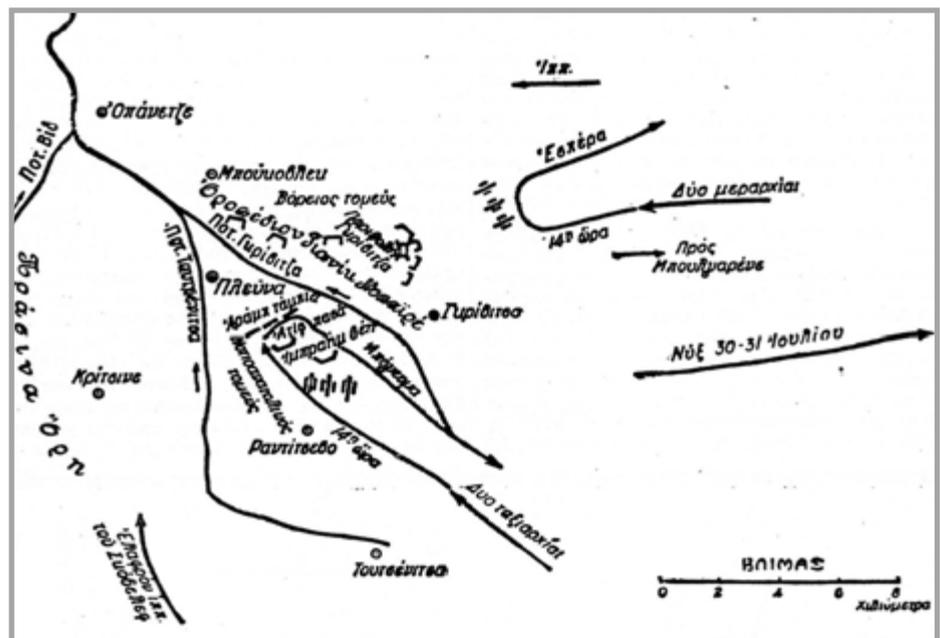
Πανίσχυροι τώρα οι Ρώσοι, επικουρούμενοι και με τον σερβικό στρατό, εξαπολύουν πυκνές και σφοδρές επιθέσεις στο φρούριο της Πλεύνας, το οποίο στις 28 Νοεμβρίου 1877 παραδίδεται στον τσάρο Αλέξανδρο. Οι ενωμένες πια σλαβικές στρατιές,

τελείως ανεμπόδιστες και ασυγκράτητες ξεχύνονται σαν χείμαρρος προς την Ανατολική Θράκη κυριεύοντας σταδιακά τη Σόφια, τη Φιλιππούπολη, την Αδριανούπολη και σταματάνε λίγο έξω από την Κωνσταντινούπολη. Για να μην βρεθούν σε αντιπαράθεση και συγκρουσθούν με τις Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία), οι οποίες δεν ήθελαν μεταβολή συνόρων και συρρίκνωση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, αποφάσισαν να αποσυρθούν και ένα μέρος από το ρωσικό στρατό κατηφόρισε προς τα παράλια της Ευρωπαϊκής Τουρκίας και βρέθηκε στη θαλάσσια περιοχή της Αίνου και του Δεδέαγατς.

Για τις περιπέτειες των Ρώσων στρατιωτών στην τότε μικρή πολίχνη, τέσσερις συγγραφείς γράφουν:

1. ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΚΑΡΓΑΚΟΣ: Μία μονάδα ρωσικού στρατού κατέλαβε στις 18.10.1878 αμαχητί το Δεδέαγατς. Ήταν ένα Σύνταγμα Μηχανικού που στρατοπέδευσε στην περιοχή του Μαϊστρου στον οικισμό που βρίσκεται ανατολικά της σημερινής Αλεξανδρούπολης, πέρα από το καθολικό και αρμενικό νεκροταφείο. Στο μικρό διάστημα της παραμονής τους οι Ρώσοι είχαν απώλειες εξαιτίας λοιμού. Είναι οι πρώτοι επίσημοι νεκροί της νέας πόλης. Ετάφησαν σ' αυτήν. Το μνημείο των Ρώσων στρατιωτών και αξιωματικών που πέθαναν από λοιμό το 1878 βρισκόταν στη θέση του Β' Δημοτικού Σχολείου, στην οδό Μαυρομιχάλη. Από εκεί μεταφέρθηκε στην αμμώδη πλατεία του Διοικητηρίου.

2. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΡΙΤΟΥ: Το Σύνταγμα Μηχανικού, που είχε στρατοπεδεύσει στην περιοχή του Μαϊστρου είχε το ατύχημα να προσβληθούν οι άνδρες του από επιδημία τύφου και να συμβούν αρκετοί θάνατοι στρατιωτών και 30 αξιωματικών. Και οι μεν στρατιώτες τάφηκαν εκεί στο στρατόπεδο, οι δε αξιωματικοί ΒΔ του ναού του

Δεύτερη μάχη της Πλεύνας στις 30 Ιουλίου 1877
Η μάχη της Πλεύνας έγινε σε τρεις φάσεις.

Ένας αξιωματικός του τσαρικού στρατού, ο Τσάτσιγεβ Γκεόργκι, με έναν φίλο του (περίπου τέλος του 19ου αι.)

Αγίου Νικολάου στο τμήμα της οδού Μαυρομιχάλη, μεταξύ των οδών Αίνου και Βισβίτζη.

Στο χώρο αυτόν τελευταία βρέθηκε μαρμάρινη αναμνηστική στήλη με τιμητική προς τους νεκρούς επιγραφή, γραμμένη στη ρωσική γλώσσα, η οποία κατά μετάφραση έχει ως εξής: «Σε αδελφική μνήμη των συμπολεμιστών της Τρίτης Μεραρχίας του 9ου Συντάγματος Σταροϊνγκερμαν Λάνσκι. Τριάντα άνθρωποι έπεσαν κτυπημένοι από τη μόλυνση του τύφου κοντά στην πόλη του Δεδέαγατς την 1η Σεπτεμβρίου του έτους 1878».

3. ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΟΙΜΕΝΙΔΗΣ: Το Δεδέαγατς του 1878 βρίσκεται με λίγα κτίσματα γύρω από το σημερινό Φάρο, που εκείνη την εποχή δεν υπήρχε. Τότε κατηφόρισαν από την Αδριανούπολη που την είχαν καταλάβει στις 19 Ιανουαρίου 1878 οι προωθημένες δυνάμεις των Ρώσων θριαμβευτών του πολέμου, για να υλοποιήσουν το πολυπόθητο όνειρο των τσάρων, την κάθοδο στο Αιγαίο και να αναπνεύσουν «την ηδύπνοον αύραν» του.

Όταν αντίκρυσαν την ομορφιά του τόπου και θαύμασαν την απεραντοσύνη του πελάγους, αγκάλιασαν με πολλή λαχτάρα την περιοχή και συνέταξαν ένα πρόχειρο ρυμοτομικό σχέδιο για το χώρο που σήμερα περικλείεται μεταξύ της παραλιακής λεωφόρου και των οδών Εμπορίου και Ειρήνης.

Όμως, κατά το διάστημα της παραμονής τους στο Δεδέαγατς, το 1878, προσεβλήθησαν και πέθαναν από αρρώστιες και επιδημίες τριάντα Ρώσοι στρατιώτες τους οποίους έθαψαν πίσω από την προσωρινή ελληνική Εκκλησία (το παλιό παράρτημα του Γυμνασίου) στη σημερινή οδό Μαυρομιχάλη και ανήγειραν μνημείο (την 1η Σεπτεμβρίου 1878) μέσα στη μετέπειτα αυλή του σπιτιού του Κώστα Στεφάνου, Λευκορώσου, που βρήκε εκεί καταφύγιο το 1923, ύστερα από τη μπολσεβίκικη επανάσταση (1917) και έκτισε σπιτάκι δίπλα στο μνημείο.

Πληροφορία προερχόμενη από ρωσική πηγή (Εγχειρίδιο της ρωσικής ιστορίας για τη μέση εκπαίδευση, γραμμένο από τον καθηγητή Σ. Θ. Πλάτωνος):

Ο Άγγελος Ποιμενίδης αναφέρει στο κείμενό του τον Κώστα Στεφάνου και γράφει ότι είναι Λευκορώσος. Αυτό πρέπει να σημαίνει ότι υπηρέτησε στον στρατό των Λευκορώσων που στον εμφύλιο πόλεμο της Ρωσίας μετά την επανάσταση του 1917 πολέμησε εναντίον των Κόκκινων (κομμουνιστών) και ηττήθηκε. Πολλοί Λευκορώσοι τότε βρέθηκαν εκτός των συνόρων της πατρίδας τους.

4. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΖΗΒΕΛΔΗΣ: Και κάτι που δεν πρόκειται να ξαναδεί μάτι ανθρώπου. Το 1921-1923 εδώ έδρευε το πέμπτο σώμα στρατού. Το ιππικό του έκανε ασκήσεις εις τον κενόν τότε χώρο που πάνω από τον μανδρότοιχο του βορείου τοίχου του Αγίου Νικολάου, φαινόταν σαν πανόραμα ο αμέσως γκρεμός. Κάτω ήταν ρέμα και τελευταία σειρά τα σπίτια ήταν μόνον από το δυτικό πλευρό της οδού σήμερα Μαυρομιχάλη. Το ανατολικό του δρόμου ήταν έως εκεί ύψωμα και υπήρχε μόνο το ρωσικό μνημείο με τον τύμβο του πάνω που έγραφε ρωσικά γράμματα. Το μόνο που ξέρω είναι ότι οι νεκροί αυτοί ήταν αξιωματικοί του ρωσικού στρατού και έκαναν το ωραίο μελετημένο σχέδιο της πόλεως. Ενώ όμως έπρεπε να μένει σαν ανάμνηση ο τάφος αυτός στο χώρο αυτόν ενός δωματίου τουλάχιστον, με λίγο γκαζόν, τιμής ένεκεν, τον σφίζανε οι πολυκατοικίες, ως που στο τέλος τον εξαφάνισαν. Αυτό ήταν η τιμή που τους κάναμε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Τάσος Βουρνάς, *Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας*, τόμος Α', σελ. 479-483.

Φοίβος Ν. Γρηγοριάδης, *Διχασμός - Μικρά Ασία*, σελ. 70-73. **Ι.Ε.Ε.** Εκδοτικής Αθηνών, τόμ. ΙΓ', σελ. 326-328.

Σαράντος Καργάκος, *Αλεξανδρούπολη. Μία νέα πόλις με παλιά ιστορία*, σελ. 130.

Αθανάσιος Κριτού, *Αλεξανδρούπολη. Η εκατοντάχρονη ιστορία της*, σελ. 78.

Άγγελος Ποιμενίδης, *Από την αρχαία Σάλη-Δεδέαγατς στη σημερινή Αλεξανδρούπολη*, σελ. 9.

Στυλιανός Ζήβελδης, *Ενδοχώρα*, Αλεξανδρούπολη. Στα μονοπάτια της μνήμης, σελ. 125.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Προξενεία στο Δεδέαγατς

ΜΕΡΟΣ Α'

Επιμέλεια: Θεόδ. Ορδουμποζάνης - Αλεξ. Μποτονάκη

Το Dede-agach ή Δεδέαγατς ή Δεδεαγάτσιον ή Δεδεαγάτζη, πριν μετασχηματισθεί σε μία σύγχρονη πόλη με ελληνικό όνομα, στην άκρη του νέου ελληνικού κράτους, σέρνει πίσω του μία ζωή περίπου 50 χρόνων, καθόλου ασήμαντη, εν μέσω μεταρρυθμίσεων της τότε μεγάλης αυτοκρατορίας που ασθενοούσε. Η Οθωμανική αυτοκρατορία, λοιπόν, στις οποίες την επικράτεια ζωντάνεψε το Δεδέαγατς, έδωσε την ευκαιρία στην πολίτνη να ξεχωρίσει σχεδόν αμέσως με τη γέννησή (:) της και να τρέξει πολιτιστικά και οικονομικά, αφήνοντας πίσω της άλλες πόλεις της περιοχής με ιστορία και οικονομική πρόοδο (Ξάνθη, Γκιουμουλτζίνα [Κομοτηνή], Διδυμότειχο, Σουφλί).

Οι διάφοροι μελετητές συγκλίνουν στο ίδιο αίτιο. Σιδηρόδρομος... και ακολουθεί το λιμάνι...

Ο τόπος «αλίμενος και άξενος», ανοιχτός στις νοτιές, δεν επέτρεπε εύκολη προσέγγιση ή κατασκευή λιμανιού, σύμφωνα με τις παλαιότερες κατασκευαστικές προϋποθέσεις. Όταν όμως το λιμάνι της Αίνου, λίγα μίλια ανατολικότερα, που εξυπηρετούσε το εμπόριο της περιοχής επί αιώνες, έκλεινε από τις προσχώσεις εξαιτίας του ποταμού Έβρου, η ευκαιρία ήταν μοναδική. Ο σύγχρονος συγκοινωνιακός κόμβος θα γινόταν στην ανατολική μεριά του ποταμού, εκεί που υπήρχε μεγάλο δάσος.

Διάφοροι μελετητές προσθέτουν ότι ήδη υπήρχε ένας μικρός οικισμός φαραδάων και οι ασχολούμενοι με την αρχαία ιστορία του τόπου τοπο-

θετούν εκεί μία από τις πόλεις-αποικίες της Σαμοθράκης (Σαμοθρηκία τείχη). Η Σάλη (:), τα Τέμπυρα (:).

Φυσικά, οι Ευρωπαίοι κατασκευαστές του κόμβου και οι εκπρόσωποι της Οθωμανικής αυτοκρατορίας ουδόλως ασχολήθηκαν με αυτά που ψάχνουμε εμείς τώρα. Το θέμα ήταν καθαρά γεωπολιτικό και οικονομικό. Τα προϊόντα της πλούσιας ενδοχώρας έπρεπε να μεταφέρονται ευκολότερα και οικονομικότερα και η σύγχρονη τεχνολογία οδηγούσε σε αυτή τη λύση.

Μέσα στα επόμενα 50 περίπου χρόνια (από 1872 που υπάρχει επίσημη γραπτή μαρτυρία έως το 1920, που προσαρτήθηκε στον ελληνικό κορμό) το Δεδέαγατς δικαίωσε τις προσδοκίες των οραματιστών της

«Η Αλεξανδρούπολη είχε ένα χαρακτηριστικό κοσμικό. Οι πρόξενοι, οι ξένοι διευθυντές, οι ανώτεροι υπάλληλοι, δημιούργησαν ατμόσφαιρα κοσμοπολίτικη. Δεν ήταν τυχαία η ύπαρξη των εκατό πιάνων στην Αλεξανδρούπολη. Τα σπίτια των προξένων και των ανωτέρων υπαλλήλων φιλοξενούσαν συχνά πικνά υψηλούς καλεσμένους. Σημαντικό γεγονός αποτελούσε ο χορός της Τακέλα και η δεξίωση της Χέιτς. Οι γυναίκες της υψηλής κοινωνίας ετοιμάζονταν από καιρό για τα δύο αυτά γεγονότα».

Γιολάντα Παπουτσάκη-Κολάρου

ανάπτυξής του.

Σιδηρόδρομος και κίνηση εμπορευμάτων...¹

Έξυπνοι και διορατικοί έμποροι διαφόρων ελληνικών πόλεων άρχισαν να εγκαθίστανται στη νέα πόλιτνη, την πολλά υποσχόμενη. Ναυτικοί από τις γειτονικές ναυτικές πόλεις και κυρίως από την φθίνουσα αρχαία ναυτική γειτονική πόλη Αίνο συρρέουν στο Δεδέαγατς για καλύτερη μοίρα, αλλά και από τη Μαρώνεια, τη Μάκρη, τη Σαμοθράκη ή από άλλες γειτονικές πόλεις όλης

Το αυστριακό προξενείο, δίπλα στον κινηματογράφο "Τιπάνια"

¹ Δες περιοδικό Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης τ. 25, σελ. 28

της Θράκης συγκροτούν τον πρώτο πληθυσμό.

Παράλληλα εγκαθίστανται ανώτεροι υπάλληλοι εταιρειών που ανέλαβαν την κατασκευή του σιδηροδρόμου και φυσικά εργάτες διαφόρων εθνικοτήτων (Αρμένιοι κ.ά.).

Το ενδιαφέρον των ευρωπαϊκών χωρών να εκμεταλλευθούν τις οικονομικές δυνατότητες που υποσχόταν ο νέος συγκοινωνιακός κόμβος προκάλεσε την εγκατάσταση μεγάλων ναυτικών και ναυτασφαλιστικών εταιρειών και ξένων τραπεζών.

Στην επιτύμβια πλάκα ο επισκέπτης διαβάζει: «ΒΛΑΣΙΟΣ Ι. ΣΟΥΧΩΡ ΥΠΟΠΡΟΞΕΝΟΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΥ ΛΟΥΔΑ ΙΠΠΟΤΗΣ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΦΡΑΓ. ΙΩΣΗΦ ΤΙΜΗΘΕΙΣ ΔΙΑ ΤΩΝ ΑΥΣΤΡΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΩΝ ΤΙΜΗΣ ΤΟΥ ΙΩΒΗΛΑΙΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΡΥΣΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΤΟΥ ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΟΣΜΑΝΙΕ Β' ΤΑΞΕΩΣ ΚΑΙ ΜΕΤΖΗΔΙΕ Γ' ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΠΠΙΚΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ PRO ECCLESIA ΕΡΟΝΤΙΦΙΣΕ ΓΕΝΝΗΘΕΙΣ ΕΝ ΜΥΤΙΛΗΝΗ ΤΗ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1839 ΕΚΟΙΜΗΘΗ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΤΗ 27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1907

«Αυτός ήταν ο κόσμος του Ντεντέαγας της εποχής εκείνης, με το λιμανάκι του, τους δύο σταθμούς του τραίνου, τα παραλιακά καφεενεδάκια, τα σαλάτσια, το πασαλίκι και το γκαζόζ και τους αφεντάδες του, τους Λεονταρίδηδες, τον Πρωτόπαπα, τον Πελέκη, τους Τριανταφυλλίδηδες, τους Παπαθανάσηδες, τους Φιμερέληδες, τον Λεφάκη, τον Σούχωρ, πρόξενο της Αυστρίας και σύζυγο κόμησας, που τη θυμότανε οι παλιοί να λαμποκοπά μέσα στις βαριές πολυτελέστατες και αστραφτερές βραδυνές τουαλέτες με τα πολύτιμα κοσμήματα και τη φαρδιά διαμαντένια τιάρα στο καλοχτενισμένο και όμορφο κεφάλι, όλο αρχοντιά, στις επίσημες χοροεσπερίδες που έδινε στο παλάτι της, στον φαρδύ δρόμο, που στη θέση του σήμερα βρίσκεται το μέγαρο Βλασακούδη, με τον μεγάλο φανταχτερό ανθόκηπο, όπου χτίστηκε το ξενοδοχείο “Άλεξ”».

Αθανάσιος Μανιάς

Είναι γνωστά τα ονόματα της γαλλικής εταιρείας Φρεανσινέ, του Αυστριακού Λούδ, της ιταλικής εταιρείας, της Τρινακρίας (Σικελίας), η Deuther Lloyd des Berlines, La patrie, Lloyd's Anglais Mannheim, η Aachen & Munchen, η Commercial Union, η London & Lancanshire, η Northen, η Societé generale d' assurances Ottomanes.² Οι εταιρείες αυτές λειτουργούσαν με πρακτορεία και υποκαταστήματα.

Όλοι αυτοί, έμποροι και εργάτες, μορφωμένοι και απλοί άνθρωποι κουβάλησαν μαζί με τις οικογένειές τους και την κουλτούρα της πατρίδας τους. Ίδρυσαν σχολεία για τα παιδιά τους, έχτισαν εκκλησίες, δημιούργησαν λέσχες, διοργάνωσαν εκδηλώσεις, προσέγγιζαν η μία κοινότητα την άλλη, απέπτυσαν σχέσεις και δημιούργησαν μία μικρή πολιτεία με έναν ευρωπαϊκό πολιτισμό εμπλουτισμένο με ανατολίτικη κουλτούρα. Και κυρίως συσσωρεύεται πλούτος.

Πρώτοι από όλους οι Αυστριακοί διείδαν το μέλλον και την σπουδαιότητα του χώρου αλλά και την ανάγκη να προστατέψουν τους υπήκοους και τα συμφέροντά τους. Έτσι, πρώτοι ίδρυσαν υποπροξενεία ή καλύτερα προξενικά πρακτορεία.

Συνήθως επιφανείς πολίτες του Δεδέαγατς, καταγόμενοι από τα ενδιαφερόμενα κράτη ή ντόπιοι Έλληνες που είχαν δεσμούς με τα κράτη αυτά ανελάμβαναν να εκπρο-

σωπούν τα συμφέροντα των αντιστοιχών κρατών στο Δεδέαγατς. Έτσι οι περισσότεροι, φερόμενοι ως πρόξενοι, ήταν ή ανώτεροι υπάλληλοι των σιδηροδρόμων ή ναυτιλιακοί πράκτορες ή αντιπρόσωποι μεγάλων ναυτιλιακών ή ναυτασφαλιστικών και άλλων αντιστοιχών εταιρειών ή και τραπεζίτες ή και έμποροι.

Πρώτος υποπρόξενος της Αυστροουγγαρίας υπήρξε ο Έλλην Βλάσιος Σούχωρ (1839-1907), καταγόμενος από τη Μυτιλήνη, αλλά Αυστριακός

«Εκεί, στη μιά γωνιά είχαμε το Γάλλο πρόξενο, το μουσιού Ζαν Τακέλα. Το σπίτι τρίπατο, με μαρμαρένιες σκάλες και χωριστή πόρτα για το προσωπικό, ψαράκια και λουλούδια λογιά. Κι όταν έκανε τα τραπέζια με γανόλες οι κάμαρες κι άνοιγαν οι πρόξενοι κι οι προεστοί κι ο δεσπότης, τι μεγαλεία ήταν εκείνα!»
Σοφία Κλήμη-Παναγιωτοπούλου

υπήκοος. Ο Σούχωρ ήταν επιθεωρητής της μεγάλης ατμοπλοϊκής ταιρείας Λούδ Τριεστίνου, που είχε έδρα στην Τεργέστη, μοναδικό λιμάνι της Αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας, και ναυτικός πράκτορας στο Δεδέαγατς.

Το Αυστριακό προξενείο στεγάσθηκε στο γνωστό στους παλαιότερους αναγνώστες μεγαλοπρεπές διώροφο πέτρινο κτήριο, στην κεντρική λεωφόρο, νυν Δημοκρατίας. Αργό-

2 Καλεμεκέρη Χρ.-Παπαδημητρίου Δημ. Τα τρένα στο βορειοελλαδικό χώρο (1871-1945)

Τόν Λέμε, άλλον πρόξενο και πράχτορα, που είχε το μέγαρό του εκεί που είναι σήμερα το Εμπορικό Επιμελητήριο, ξύλινο, μα μόνον απ' έξω, γιατί ήτανε στη ζώνη της Εταιρείας Ανατολικών Σιδηροδρόμων, που απαγόρευε μόνιμες κατασκευές και μόλο τούτο μεγαλόπρηθη βίλλα διώροφη, μ' έναν μεγάλο κήπο με θερμκήλιο και με κάθε λογής λουλούδια εξωτικά κι ένα περίτερο με δεκάδες καναρίνια, σωστό παράδεισο.

Αθανάσιος Μανιάς

τερα το κτήριο μετατράπηκε στο ξενοδοχείο «Λονδίνο», έγινε λέσχη και τέλος κατεδαφίσθηκε για να γίνει πολυκατοικία (γνωστή ως Βλασακούδη). Στο ίδιο κτήριο στεγάσθηκε και το **ιρανικό υποπροξενείο**, που

ουσιαστικά αντιπροσωπεύταν από εμπόρους.

Από το 1871 μέχρι τη δεκαετία του 1890 είχε συμπληρωθεί σχεδόν η εγκατάσταση προξενικών αρχών στο Δεδέαγατς από τα κράτη που έπρεπε να προστατέψουν τα συμφέροντά τους.

Από τους 2 εμπορικούς οδηγούς ανατολικού εμπορίου που «ανακαλύφθηκαν» στη βιβλιοθήκη του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινούπολης από τους φίλους ιστοριοδίφες Νίκο Γκότση, Μιχάλη Πατέλη και Θεόδωρο Κυρκούδη, παίρνουμε στοιχεία που ευγενικά μας παραχώρησε ο Θ. Κυρκούδης («Ενδοχώρα», τ. 81-82 και 88, σχετικά με τα προξενεία).

Στον πρώτο οδηγό, του 1883, ξεχωρίζουμε την ενότητα «Dedeagatch με τους πέντε προξενικούς αντιπροσώπους».

Αλλά και στον δεύτερο εμπορικό οδηγό, που δημοσιεύεται, του 1888, πέντε πάλι προξενεία αναφέρονται: της **Αγγλίας**, της **Αυστροουγγαρίας**, της **Γαλλίας**, της **Ελλάδας** και της **Ιταλίας**. Μόνον τα ονόματα τριών αντιπροσώπων διαφέρουν: της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ελλάδας. Ο Βλάσιος Σούχωρ, της Αυστροουγγαρίας, και ο Vernazza της Ιταλίας, ο οποίος αντιπροσωπεύει και τον εμπορικό οδηγό, παραμένουν οι ίδιοι:

Corps consulaire.
ANGLETERRE, Léonard Willshire, vice-consul.
AUTRICHE-HONGRIE, G. B. Suhor, agent consulaire.
FRANCE, Joseph Sapet, vice-consul.
GRÈCE, J. Zouloumis, vice-consul.
ITALIE, Honoré Vernazza, agent-consul.

1883 Προξενικό σώμα
 ΑΓΓΛΙΑ, Leonard WILLSHIRE, Υποπρόξενος
 ΑΥΣΤΡΟΥΥΓΓΑΡΙΑ, G.B. Suhor, Προξενικός αντιπρόσωπος
 ΓΑΛΛΙΑ, Jojeph SAPETI, Υποπρόξενος
 ΕΛΛΑΣ, Τ. ΖΟΥΛΟΥΜΗΣ, Υποπρόξενος
 ΙΤΑΛΙΑ, Η. VERNAZZA, Προξενικός αντιπρόσωπος

Corps consulaire.
ANGLETERRE, Jacques A. Missir, vice-c.
AUTRICHE-HONGRIE, B. G. Suhor, vice-c.
FRANCE, Félix Noblet, vice-consul.
GRÈCE, Zigomalas, vice-consul.
ITALIE, Honoré Vernazza, agent-cons.

1888 Προξενικό σώμα
 ΑΓΓΛΙΑ, J. MISSIR, Υποπρόξενος
 ΑΥΣΤΡΟΥΥΓΓΑΡΙΑ, B. G. SUHOR, Υποπρόξενος
 ΓΑΛΛΙΑ, F. NOBLET, Υποπρόξενος
 ΕΛΛΑΣ, ΖΥΓΟΜΑΛΑΣ, Υποπρόξενος
 ΙΤΑΛΙΑ, Η. VERNAZZA, Προξενικός αντιπρόσωπος

Από τη σύγχρονη βιβλιογραφία και από προσωπικές μαρτυρίες ή απεικονίσεις (κάρτες κλπ.) τα προξενεία ή καλύτερα τα προξενικά πρακτορεία ανέρχονται στον **αριθμό εννέα** κατά την περίοδο που προαναφέραμε: του **Ιράν**, της **Ρωσίας** (υπάρχει κάρτα), της **Γερμανίας** (υπάρχει κάρτα), της **Γαλλίας**, της **Ρωσίας**, της **Αγγλίας**, της **Ιταλίας** και της **Ελλάδας**. Υπάρχουν δημοσιεύματα στα οποία αναφέρονται «προξενεία» του **Βελγίου** και της **Βουλγαρίας**. Για το τελευταίο, διατυπώνουμε έντονη αμφισβήτηση, διότι εξ αρχής η Βουλγαρία ενδιαφερόταν για την περιοχή ως κυρίαρχο κράτος και συνεπώς ενδιαφερόταν να την προσαρτήσει

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ - ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ, ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
 Εκδόθην από τον **RAPHAEL C. CERVATI** και δημοσιεύθην με την άδεια του Αυτοκρατορικού υπουργείου Δημόσιας Εκπαίδευσης από τους **Αφους CERVATI και Φ. ΦΑΤΖΕΑ**

4ο ΕΤΟΣ
1883 - ΕΓΙΡΑ 1300
 Πωλείται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία της Τουρκίας και του εξωτερικού
 Τιμή Χαρτόδετο 3/4 της τουρκικής λίρας [7 γαλλικά φράγκα]
 Χρυσόδετο 23 γαλλικά φράγκα

Αντιπρόσωποι σε όλες τις χώρες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και του εξωτερικού

Για πληροφορίες, καταχωρίσεις, εγγραφές, παράπονα και διορθώσεις μέχρι την 1η Νοεμβρίου. Απευθυνθείτε στα κεντρικά γραφεία μας **Keutcheoglu Han** [2ος όροφος]. Απέναντι από το Κεντρικό Τελεονείο του Γαλατά, Κωνσταντινούπολη.

Εκτύπωση και Λιθογραφίες **J. PALLAMARY**
 Μεγάλη οδός του ΠΕΡΑ, δίπλα από το Μέγαρο της Ολλανδίας, No 403
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ 1883

Παρατήρηση:
 Το 1888, κατά τον οδηγό, το Δεδέαγατς αριθμεί 3.000 κατοίκους, η Αίνος 2.000 και το Διδυμότειχο 15.000!

και όχι να αντιπροσωπευθεί διπλωματικά. Η Οθωμανική αυτοκρατορία προφανώς δεν είχε προξενείο, εφόσον το Δεδέαγατς ανήκε στην επικράτειά της. Μετά την απελευθέρωση δεν δημιουργήθηκε τουρκικό προξενείο στην Αλεξανδρούπολη.

Το ρωσικό προξενείο στεγαζόταν στο εικονιζόμενο κτήριο της παλαιάς Νομαρχίας. Κατεδαφίστηκε μετά το 2005.

Το γαλλικό προξενείο. Είναι το δεύτερο κατά σειρά λειτουργίας στο Δεδέαγατς. Λειτουργήσε στο εικονιζόμενο κτήριο στη γωνία των οδών Ελ. Βενιζέλου και Μητροπολίτου Ιωακείμ. Κατεδαφίστηκε στη δεκαετία του 1980.

Ιταλικό προξενείο. Δεν διασώζεται (;) απεικόνιση του ιταλικού προξενείου, που στεγαζόταν σε υπερνηφωμένη μονώροφη οικοδομή. Ήταν το τρίτο κατά σειρά λειτουργίας στο Δεδέαγατς.

Τον Γάλλο πρόξενο Ζαν Τακέλα, που φάνταζε σαν πρίγκηπας μέσ' στη μεγάλη του στολή με το τρικαντό του, όταν εμφανιζότανε στις επίσημες δεξιώσεις(...) Στις χοροεσπερίδες και τις δεξιώσεις της κλειστής αυτής κοινωνίας, όπου κυριαρχούσε το φράκο και η βαριά επίσημη γυναικεία τουαλέτα χορού, δεν γινότανε εύκολα δεκτός άλλος από τον κύκλο τους και δε χωρούσανε μήτε οι δάσκαλοι και οι δασκάλες(...).

Αθανάσιος Μανιάς

Το γερμανικό προξενείο στεγαζόταν στο εικονιζόμενο κτήριο, στη θέση του οποίου έχει ανεγερθεί το Δημοτικό Μέγαρο, γωνία Λεωφ. Δημοκρατίας και Ιωακείμ Καθύρη. Κατεδαφίστηκε μετά τη μεταπολίτευση.

Το αγγλικό προξενείο. Στο εικονιζόμενο κτήριο αρχικά στεγάστηκε το ελληνικό προξενείο. Μετά την απελευθέρωση της πόλης, το κτήριο αυτό μετατράπηκε σε ξενοδοχείο με το όνομα "Μεγάλη Βρετανία". Στα συλλαλητήρια του 1955 για την Κύπρο λιθοβολήθηκε από τους διαδηλωτές και γ' αυτό μετονομάστηκε σε «Κύπρος», μέχρι τη δεκαετία του 1980 που κατεδαφίστηκε για να αναγερθεί πολυκατοικία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Περιοδικό Ενδοχώρα, τ. 81-82, σελ. 61-66 και τ. 88, σελ. 67-73. Θεόδωρου Κυρκούδη Εμπορικοί οδηγοί ανατολικού εμπορίου στα γαλλικά. Μετάφραση αποσπασμάτων Ροδούλα Ραφτοπούλου.
2. Περιοδικό Ενδοχώρα, τ. 65, Αντώνη Τερζή, Κάραγατς - Δεδέαγατς και η Καθολική παροικία, σελ. 50-52 (τα εντός πλαισίων αποσπάσματα)
3. Αντώνης Τερζής, Αλεξανδρούπολη, Ιστορικά ανάλεκτα, σελ. 15 κ.ε.
4. Σαρ. Καργάκος, Αλεξανδρούπολη, Μια νέα πόλη με παλιά ιστορία, Αθήνα 2000, σελ. 445-450.
5. Αθαν. Κ. Κριτού, Αλεξανδρούπολη, Η εκατοντάχρονη ιστορία της, 1878-1978, σελ. 331-337.
6. Κυριακή Μαμώνη, Σύλλογοι Θράκης και Ανατολικής Ρωμυλίας (1861-1922), σελ. 133 κ.ε.

Για το ελληνικό προξενείο θα ασχοληθούμε στο επόμενο τεύχος.

Α Δ Η Μ Ο Σ Ι Ε Υ Τ Α Ν Τ Ο Κ Ο Υ Μ Ε Ν Τ Α

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ

*Ένας άγνωστος Αινίτης αγωνιστής του 1821**Γράφει ο δημοσιογράφος Παντελής Στεφ. Αθανασιάδης**Έφερε στο σώμα του δύο ουλές
Πολέμησε και στην τελευταία μάχη του Πέτα
Υπηρέτησε στην προξενική υπηρεσία*

Η σημαντική εργασία που ακολουθεί στηρίζεται σε σχετικά διπλωματικά έγγραφα που βρίσκονται στο Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών και ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τους αναγνώστες αυτού του περιοδικού. Αφορούν σε έναν αγωνιστή του 1821, καταγόμενο από την Αίνο, και στις περιπέτειές του, ως διπλωματικού υπαλλήλου στη Βόρεια Θράκη, που βρισκόταν ακόμη υπό τον οθωμανικό ζυγό. Ο Αινίτης αγωνιστής είχε να αντιμετωπίσει, αφ' ενός, την πίεση του οθωμανικού ζυγού και, συγχρόνως, την ανικανότητα του ελεύθερου ελληνικού κράτους να τιμήσει τους ανθρώπους που αγωνίστηκαν, για να αποτιναχθεί ο οθωμανικός ζυγός από τον ελλαδικό χώρο.

Ο Δημήτριος Χαρίλαος είναι ένας από τους αφανείς αγωνιστές του 1821, που προσέφεραν τα πάντα, για να δουν την Ελλάδα ελεύθερη από το βαρύ οθωμανικό ζυγό.

Η πατρίδα του, η Αίνος, στις εκβολές του ποταμού Έβρου, τα χρόνια εκείνα λογιζόταν ως μεγάλη ναυτική δύναμη. Το 1821, όταν ξέσπασε η Επανάσταση εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας, ο στόλος της Αίνο αριθμούσε 300 πλοία περίπου, τα οποία όργωναν τη Μεσόγειο, ασκώντας επικερδές διαμετακομιστικό εμπόριο.

Ο Δημήτριος Χαρίλαος, για τον οποίο τα στοιχεία δεν είναι και πολλά, γεννήθηκε στην Αίνο και χωρίς δεύτερη σκέψη κατέβηκε στην επαναστατημένη Ελλάδα, όπου και πήρε μέρος σε πολλές ναυμαχίες αλλά και μάχες στη στεριά.

Σε ένα ιδιόγραφο κείμενό του, με ημερομηνία 21 Ιουλίου 1854, που έχει διασωθεί στο Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών, διεκτραγωδεί τη δεινή οικονομική του κατάσταση. Ο Δημήτριος Χαρίλαος, μετά τον αγώνα, παραιτούμενος από τον στρατιωτικό κλάδο, έγινε διπλωμάτης.

Στο δραματικό αυτό κείμενο, που αποτελεί μία σύντομη αυτοβιογραφία του, αναφέρει χαρακτηριστικά ότι κατάγεται από την Αίνο και ο ίδιος αποτελεί «λείψανον του τάγματος των φιλελλήνων της εν Πέτα δυστυχούς μάχης, έπειτα της εν Καρύστω κ.λπ. εις τον υπέρ της ανεξαρτησίας της πατρίδος αγώνα».

Παραιτήθηκε από το στρατιωτικό κλάδο και ασχολήθηκε με το εμπόριο στη Σύρο, η οποία την εποχή εκείνη συγκέντρωνε πολλούς Έλληνες, που έφευγαν από τις υπόδουλες περιοχές, για να αποφύγουν την εκδικητικότητα των Οθωμανών.

Νυμφεύθηκε στην Τήνο και έκανε πολυμελή οικογένεια. Τα οικονομικά του δεν πήγαιναν καλά και εξαναγκάστηκε να καταφύγει σε δημόσια υπηρεσία.

Έτσι, το 1835, διορίστηκε υποπρόξενος του Ελληνικού Κράτους αρχικά στο Βόλο, όπου έμεινε δέκα και πλέον έτη. Από

εκεί, όμως, λόγω της υγείας και των προβλημάτων της υγείας του, επιχείρησε πολλές φορές να μετατεθεί, αλλά οι αιτήσεις και οι παρακλήσεις του δεν εισακούστηκαν. Εξαιτίας της συνεχώς επιδεινούμενης υγείας του, τελικά αναγκάστηκε να παραιτηθεί.

Είχε όμως ενδόμυχη την πεποίθηση ότι θα εκτιμηθούν ο ζήλος, η αφοσίωση, η ικανότητα και η τιμιότητα που επέδειξε στον αγώνα, έτσι ώστε μετά την αποκατάσταση της υγείας του, θα επαναπροσληφθεί στη διπλωματική υπηρεσία και θα προαχθεί.

Ο ίδιος έλεγε στους συνομιλητές του:

– Στο σώμα μου έχω δύο ουλές. Αυτές είναι το αριστείο μου. Το κράτος δεν μου έδωσε άλλη αμοιβή, παρά μόνο το βαθμό του επίτιμου λοχαγού. Άλλωστε κατά την πολυετή προξενική μου υπηρεσία πήρα άπειρα ευχαριστήρια από τους υπουργούς Εξωτερικών.

Πόσο έξω όμως είχε πέσει...

Χρειάστηκε να περάσουν τέσσερα χρόνια, στη διάρκεια των οποίων τέθηκε σε υποχρεωτική αργία, ώσπου να διαταχθεί ο διορισμός του και πάλι στη διπλωματική υπηρεσία. Αυτή τη φορά, ήταν πλέον το έτος 1851 και ο Χαρίλαος, διορισμένος υποπρόξενος στη Βάρνα, στη μακρινή πόλη της Μαύρης Θάλασσας, δούλευε αμισθί και εισέπραττε απλά τα λιγοστά προξενικά τέλη, που έφταναν στις 450-500 δραχμές την τριμηνία.

Φτώχεια!

Ευσυνείδητος υπάλληλος και επιμελής, άρχισε να ενημερώνει τους προϊστάμενους του για την κατάσταση που επικρατούσε εκεί μακριά. Είναι χαρακτηριστικό ότι με ημερομηνία 13 Ιουλίου 1852 ειδοποιούσε ότι όλη η περιοχή της Βουλγαρίας μαστίζεται από τη ληστεία και επισυνάπτει μια αναφορά ομογενών από τη Σούμλα, η οποία αναφορά είχε υποβληθεί βασικά προς την οθωμανική κυβέρνηση.

Ο Έλληνας που τη συνέταξε ήταν φίλος του πρόξενου και του έδωσε ένα αντίγραφο. Στην αναφορά αυτή περιγράφε-

ται με ενάργεια η ατμόσφαιρα τρόμου, εξαιτίας ληστών και άλλων κακούργων, που ουσιαστικά δρούσαν ανενόχλητοι. Έγραφε: «Ο γεωργός δεν τολμά να εξέλθει όχι μόνον εις τα παρακείμενα δάση προς ξύλευσιν, αλλ' ούτε εις τον αγρόν του προς αναζήτησιν του βοός και προς καλλιέργειαν των γαιών του».

Αλλά γινόταν και απαγωγές παιδιών για αναζήτηση λύτρων: «Άλλοι δε εξαγοράζοντες τους παίδας των, καίτοι γνωρίζοντες τους κακούργους, δεν τολμώσιν να το ομολογήσωσι διότι το κακόν προβαίνει εις τα χειρότερα».

Πλήγματα όμως δεχόταν και το εμπόριο: «Ο έμπορος δεν τολμά να μεταβεί από χωρίον εις χωρίον, αλλ' ούτε από πόλεως εις πόλιν, διότι ή γυμνώνεται ή και φονεύεται ενταυτώ».

Επιπλέον είναι αποκαλυπτικό το γεγονός, διαπιστωμένο εξάλλου από πολλές πηγές, ότι οι μεταρρυθμίσεις του Χάτι Χουμαγιούν, σε πλείστες όσες περιπτώσεις έμειναν γράμμα κενό, αφού οι Τούρκοι, όπως άλλωστε πράττουν διαχρονικά, περιφρονούν έμπρακτα και εσωτερικούς νόμους και διεθνές δίκαιο.

Ο υποπρόξενος της Βάρνας Δημήτριος Χαρίλαος, ανέφερε στις **16 Ιουλίου 1856** το περιστατικό της δολοφονίας, από ληστές, εμπόρου με το όνομα Ηλίας και της συζύγου του, που μετέβαιναν από τη Σούμλα του Δούναβη στη Βάρνα. Οι Τούρκοι για να παραπλανήσουν την κοινή γνώμη, συνέλαβαν τρεις Βούλγαρους και τους καταβασάνισαν να ομολογήσουν ότι αυτοί διέπραξαν τη ληστεία και τις δύο δολοφονίες, που είχαν λεία 1.000 λιρών στερλινών. Κατά τον Χαρίλαο, όμως, η ληστεία είχε διαπραχθεί από Οθωμανούς.

Η μάστιγα της ληστείας παρουσίαζε κατά καιρούς διακυμάνσεις στη μακρινή Βόρεια Θράκη. Πότε έφθινε, πότε δυνάμωνε. Ποτέ όμως δεν εξαλείφθηκε, κατά τον 19^ο αιώνα.

Μία ανάλογη περίπτωση, η οποία προκάλεσε και επέμβαση των προξένων της Αγγλίας και της Γαλλίας και η οποία δείχνει ότι ορισμένοι Οθωμανοί δεν είχαν ηθικούς φραγμούς, ανέ-

Βάρνα: Η Όπερα

φερε με ημερομηνία **9 Μαΐου 1856** προς την Αθήνα, ο Έλληνας υποπρόξενος στη Βάρνα Δημήτριος Χαρίλαος.

Οι Οθωμανοί είχαν καταφέρει να πείσουν ένα 14χρονο παιδί στο Βαλτζήκι να ασπασθεί το Μουσουλμανισμό. Μπόρεσαν μάλιστα και πήραν από τις τοπικές αρχές διαταγή, για να διαταχθεί η περιτομή του παιδιού. Οι χριστιανοί της περιοχής ξεσηκώθηκαν. Ο μητροπολίτης της Βάρνας, που ειδοποιήθηκε, ζήτησε να του παραδοθεί το χριστιανόπουλο, γιατί όντας ανήλικος δεν είχε ούτε κρίση ούτε δική του θέληση, για να μεταβάλλει έτσι εύκολα το θρήσκευμά του.

Η διοίκηση της περιοχής αγνόησε την αίτηση του δεσπότη, ο οποίος τότε αναγκάστηκε να καταφύγει στους προξένους της Αγγλίας και της Γαλλίας για να ζητήσει τη συνδρομή τους. Ο Γάλλος πρόξενος αυθημερόν απαίτησε την απελευθέρωση του παιδιού και την παράδοσή του στον μητροπολίτη. Οι Οθωμανοί της διοίκησης απάντησαν ότι το παιδί έχει

... Ός εκ τούτου έν Βάρνη από τοῦ **1841** ἤρχισαν ἰδρυόμενα διάφορα προξενεῖα, ὑποπροξενεῖα καί προξενικά πρακτορεῖα πλείστων ξένων κρατῶν, ἅτινα σήμερον ἀνέρχονται εἰς 15. Τό ἑλληνικόν ὑποπροξενεῖον (νῦν προξενεῖον) Βάρνης ἰδρύθη τῷ **1845**, πρῶτος δέ Ἕλλην ὑποπρόξενος ὑπηρέτησεν εἰς αὐτό ὁ **Δημήτριος Μαυροκορδάτος**.

Μ.Ε.Ε. Δρανδάκη, τόμος Β', λήμμα Βάρνα.

Βάρνα: Ο σιδηροδρομικός σταθμός

Οδυσσός (σημερινή Βάρνα): τετράδραχμο της πόλης με την επιγραφή «ΟΔΗΣΣΙΩΝ ΚΥΡΣΑ ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ».

Πηγή φωτο:

Μαριάννα Κορομηλά, Οι Έλληνες στη Μαύρη θάλασσα. Από την εποχή του χαλκού ως τις αρχές του 20ού αι. Πολιτιστική εταιρεία «Πανόραμα».

«Ελληνική Προκαταρκτική Σχολή Βάρνης, τετράδιον ασκήσεων» της Μαριάνθης Βάλλινδα.

οικογένειά του. Τότε, μόνο οι τιμές των τροφίμων είχαν τριπλασιασθεί...

Νωρίτερα, με αναφορά του, στις **26 Φεβρουαρίου 1856**, προς τον πρέσβη στην Κωνσταντινούπολη Α. Μεταξά, διεκτραγωδούσε την κακή οικονομική κατάσταση του προξενείου, εν όψει μάλιστα ρωσοτουρκικής έντασης, και προειδοποιούσε ότι το προξενείο **δεν έχει πόρους ούτε καινούργιο κοντάρι για τη σημαία του να αγοράσει.**

ενηλικιωθεί, αφού μπορούσε να τεκνοποιήσει. Και το κράτησαν κατηχούμενο, για να περιτομηθεί. Τέτοιες καθημερινές περιπέτειες βίωσε ο υπόδουλος Ελληνισμός.

Την ίδια ακριβώς εποχή αναφέρεται επίσης και η περίπτωση ενός παιδιού 13 ετών. Ήταν γιος του Δημητρίου Νικολάου, ο οποίος εργαζόταν ως υπηρέτης στον χιλιάρχο της Βάρνας Ουσεΐν Αγά. Καταγόταν από τη Σόφια. Ο χιλιάρχος ήθελε να εξισλαμίσει το παιδί. Όταν έγιναν αντιληπτές οι προθέσεις του, φυγάδευσαν το παιδί και το έκλεισαν στο σπίτι του μητροπολίτη της Βάρνας. Ο χιλιάρχος, άγνωστο πώς, πληροφορήθηκε το κρησφύγετο και κατόρθωσε να πάρει πίσω το παιδί ακριβώς κατά τη διάρκεια του εορτασμού του Πάσχα, για να το εξισλαμίσει και να το καταστήσει εξωμότη.

Η κατάσταση για τον Δημήτριο Χαρίλαο γινόταν μέρα με την ημέρα χειρότερη. Δεν έφταναν τα όσα τραβούσε με τους αυταρχικούς Τούρκους στην προσπάθειά του να προστατεύει τους ομογενείς, άρχισαν να τον πιέζουν και τα οικονομικά προβλήματα.

Βρισκόμαστε στον **Ιούνιο του 1856** και ο Δημήτριος Χαρίλαος ειδοποιεί από τη Βάρνα ότι περιορίστηκαν οι εισπράξεις του προξενείου και αυξήθηκαν τα έξοδα του προξένου, με αποτέλεσμα να μην εξοικονομεί τα χρήματα που ήταν απαραίτητα, για να ζει με την ελάχιστη απαιτούμενη αξιοπρέπεια αυτός και η πολυμελής

Ο Χαρίλαος, **το 1854**, βρέθηκε στην Αθήνα. Είχε προκύψει κάποια επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων και ως εκ τούτου κλήθηκαν στην Αθήνα όλοι οι Έλληνες πρόξενοι, που υπηρετούσαν στην Οθωμανική αυτοκρατορία, για διαβουλεύσεις. Τότε διαπίστωσε ότι οι μισθοδοσίες των και, όσοι αμείβονταν με επιχορήγηση έπαιρναν όλα τα λεφτά τους. Μόνο δύο-τρεις διπλωμάτες δεν είχαν ούτε μισθοδοσία, ούτε επιχορήγηση, αλλά ζούσαν από τα λεγόμενα «τυχερά». Στην τελευταία αυτή κατηγορία υπαγόταν και ο ίδιος, όταν μάλιστα δεν είχε τα χρήματα, για να επιστρέψει από την Αθήνα στη Βάρνα! Και φυσικά παρακαλούσε να του πληρώσουν τα έξοδα της μεταβίβασης στην έδρα του! Τραγωδία... Το ταξίδι αυτό όμως στην Αθήνα είχε και άλλες δυσάρεστες συνέπειες. Όταν ήλθε στην Αθήνα για τις υπηρεσιακές διαβουλεύσεις, τα χρήματα τα ασφάλισε μαζί με το αρχείο του υποπροξενείου σε ένα κερφωμένο κιβώτιο και μαζί με άλλα σκεύη τα έβαλε σε μια λιθόκτιστη αποθήκη άλλου υποπροξενείου της πόλης. Η αποθήκη όμως κάηκε τον Ιούλιο, με αποτέλεσμα να αποτεφρωθούν τα αρχεία και τα σκεύη. Νέα τραγωδία...

Η Βάρνα κτίσθηκε στα ερείπια της αρχαίας Οδυσσού, ελληνικής αποικίας (6ος αι. π.Χ.). Κατά τον 19ο αιώνα ήκμαζε η ελληνική κοινότητα και όλες οι εκκλησίες ήταν ελληνικές. Το 1878, ο πληθυσμός της Βάρνας ανερχόταν σε 22.000, από τους οποίους οι 10.000 ήταν Τούρκοι, 10.000 Έλληνες, 1.000 Αρμένιοι, άλλοι ξένοι 900 και Βούλγαροι 100.

Η αρχαία Οδυσσός δεν έχει καμία σχέση με την Οδησσό, την οποία ίδρυσε τα τέλη του 18ου αι. η Μ. Αικατερίνη, βορειότερα.

*Μ.Ε.Ε. Δρανδάκη, λήμμα Βάρνα
Ε.Γ. Παναγιώτου*

Δεν ήταν μόνο η οικονομική καχεξία του Υπουργείου Εξωτερικών, που είχε επιπτώσεις στη λειτουργία των ελληνικών προξενείων στη Θράκη. Ήταν και η υπερποπτική συμπεριφορά των Οθωμανών. Ο Δημήτριος Χαρίλαος, σε ιδιόγραφο σημειώματά του, περιγράφει τον **Απρίλιο του 1857**, ένα τέτοιο περιστατικό, από τον καινούργιο διοικητή της πόλης Αζίζ Πασά, 28 μόλις ετών. Όταν ο Έλληνας υποπρόξενος χρειάστηκε να τον επισκεφθεί για μία υπηρεσιακή υπόθεση διαπίστωσε ηθελημένη περιφρονητική στάση στο πρόσωπό του. Μόλις μπήκε στο δωμάτιο, ο Αζίζ δεν σηκώθηκε να τον υποδεχθεί «*μήτε καπνοσύριγξ και καφές μοι προσεφέρθη κατά την εθιμοταξίαν*», ενώ οι άλλοι παριστάμενοι «*εκάπνιζον, ανακαινιζομένων συνεχώς των καπνοσύριγγων*».

Ο Χαρίλαος, όμως, δεν το έβαλε κάτω ούτε φοβήθηκε τη σκαιά συμπεριφορά του πασά της Βάρνας, που... δεν του πρόσφερε ναργιλέ και καφεδάκι! Με τις αναφορές του στο Υπουργείο Εξωτερικών και στην πρεσβεία μας στην Κωνσταντινούπολη, προκάλεσε διάβημα, με αποτέλεσμα ο υπερόπτης Αζίζ Πασάς, να δεχθεί τις επιπλήξεις του Βεζίρη Μουσταφά Ρεσίτ, μετά τις οποίες δέχθηκε τον Δ. Χαρίλαο «*φιλοφρόνως*»!

Η Αίνοσ κατά το 19ο αιώνα είχε αναδείξει πάμπολλους μαχητές της ελευθερίας. Οι πλείστοι εξ αυτών έμειναν φτωχοί και αφανείς.

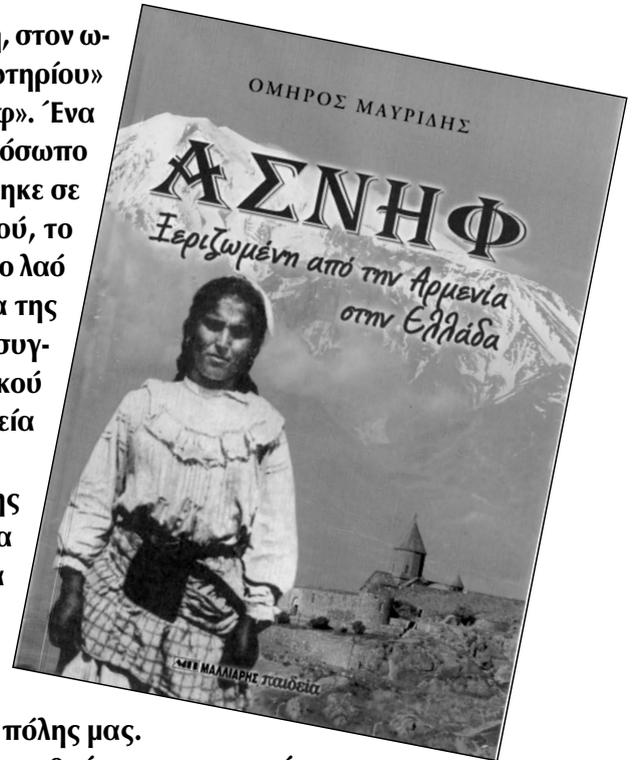
ΟΙ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΑΣ

Η ιστορία μιας Αρμένισσας...

Στις 31 Ιουλίου 2009 παρουσιάστηκε στην Αλεξανδρούπολη, στον ωραίο χώρο θερινών εκδηλώσεων του βιβλιοπωλείου «Παπασωτηρίου» το καινούργιο μυθιστόρημα του κ. Όμηρου Μαυρίδου «Ασνήφ». Ένα ενδιαφέρον ιστορικό μυθιστόρημα με ηρωίδα ένα υπαρκτό πρόσωπο της αρμενικής παροικίας, τη μοδίστρα Ασνήφ, η οποία γεννήθηκε σε μία καθοριστική χρονολογία για τη μοίρα του αρμενικού λαού, το 1915, τότε που άρχισε και η οργή των Νεότουρκων να ξεσπά στο λαό της Αρμενίας, ο οποίος ζούσε ειρηνικά στην αχανή επικράτεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Έτσι δίνεται η πρόκληση στον συγγραφέα να εξιστορήσει την πορεία και τα βάσανα του αρμενικού λαού μέχρι τό «λιμάνι» του Δεδέαγατς, παράλληλα με την πορεία της ζωής της Ασνήφ και τον τελικό «σταθμό», το Δεδέαγατς.

Η πρόεδρος της αρμενικής κοινότητας της Αλεξανδρούπολης κ. Λούσυ Σαρκισιάν διοργάνωσε την εκδήλωση, σε συνεργασία με τον υπεύθυνο του βιβλιοπωλείου «Παπασωτηρίου» κ. Ανδρέα Καφετζή. Τη φιλολογική παρουσίαση του βιβλίου έκανε η φιλόλογος κ. Αλεξάνδρα Μποτονάκη. Πλήθος κόσμου παρέστη στην εκδήλωση και τίμησε όλους όσοι συνέβαλαν στην επιτυχία της εκδήλωσης, περισσότερο όμως τίμησαν την αρμενική μειονότητα της πόλης μας.

Με την ευκαιρία λοιπόν αυτή, θεωρήσαμε σκόπιμο να αναφερθούμε στην «ιστορία» της αρμενικής παροικίας της πόλης μας με την πρόθυμη και ευγενική βοήθεια της Πρόεδρου της αρμενικής παροικίας κ. Λούσυ Σαρκισιάν.

Μαθήματα ραπτικής

Αρμενική παροικία

ΜΕΡΟΣ Α΄

Γράφει η Λούση Σαρκισιάν

Οι πρώτοι Αρμένιοι ήρθαν ως πρόσφυγες στην Αλεξανδρούπολη, το 1872, πολύ αργότερα από αυτούς των πόλεων της Ανατολικής Θράκης. Προέρχονταν από πόλεις της τουρκοκρατούμενης Αρμενίας (Μους-Γκαρς, Βαν, Αρνταχάο, Νταρόν...), όπου οι όροι τής διαβίωσής τους ήταν απαράδεκτοι και έτσι ήρθαν εδώ ψάχνοντας για δουλειά. Ήταν εργατικοί, με γνώσεις σε διάφορους τομείς (συναλλαγές, τέχνες), υπομονετικοί, τίμιοι. Πρώτη τους σκέψη ήταν να επιστρέψουν κάποτε στην πατρίδα τους· γι' αυτό και ήρθαν μόνοι. Αργότερα όμως, όταν είδαν ότι στο τότε Δεδεαγατς η ζωή τους ήταν καλύτερη, έφεραν και τις οικογένειές τους.

Το 1872, λοιπόν, όταν άρχισε η κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης - Κωνσταντινούπολης, έρχονται 100-200 Αρμένιοι για να εργασθούν ως εργάτες κατ' αρχήν στο σιδηρόδρομο. Λέγεται ότι ο Στεπάν αγά από το Μους ήταν ένας από τους πρώτους Αρμένιους και ότι όλοι είχαν μεταξύ τους συγγενικούς δεσμούς.

Το πρώτο μέλημα, λοιπόν, των Αρμενίων προσφύγων ήταν το κτίσιμο της εκκλησίας τους με τον ιδρώτα τους και με δικά τους έξοδα. Η εκκλησία του Σουρπ Γκαραμπέντ (του Ιωάννη του Προδρόμου) είναι ο συνδετικός τους κρίκος μέχρι σήμερα.

Το 1890 έως το 1891 οι ίδιοι αυτοί Αρμένιοι έκτισαν στο χώρο της αυλής της εκκλησίας ένα μικρό σχολείο αφιερωμένο στην πατρίδα τους, το Νταρόν (Μους) και το ονόμασαν «διδασκτήριο Νταρονιάν».

Σε αυτό το σχολείο δίδαξε ένας σπουδαίος Αρμένιος λογοτέχνης, ο Γκαρβαρέντς, από το 1924 έως το 1930. Δημι-

Με αυτές τις ενδυμασίες ήλθαν οι γυναίκες από την τουρκοκρατούμενη Αρμενία (Μους-Νταρόν) [τέλος του 19ου αι.]

Η τετράφωνη χορωδία της κοινότητας (1927-30). Στο μέσο ο συγγραφέας-συνθέτης Κεβόρξ Γκαρβαρέντς.

Οι μαθητές του αρμενικού σχολείου στην αυλή της εκκλησίας του Σουρπ Γκαραμπέντ (24/11/1931)

ούργησε τη «νεολαία Νταρονιάν», καθώς και την «Αρμενική χορωδία», δίνοντας αίγλη στην αρμενική παροικία.

Μέχρι το 1923 λειτούργησε με δύο τάξεις και από το 1924 με δωρεά δύο φιλοπάτριδων Αρμενίων, των αδελφών Μισιριάν, λειτούργησε με πέντε τάξεις, 6 δασκάλους και 2 δασκάλες. Στον ίδιο χώρο του σχολείου υπάρχει ξεχωριστό οίκημα, το οποίο λειτουργεί ως νηπιαγωγείο με ξεχωριστή αυλή με παιχνίδια.

Είναι ένα πολύ καλό δημοτικό σχολείο στο οποίο διδάσκονται όλα τα μαθήματα που διδάσκονταν στα ελληνικά σχολεία και επιπλέον η αρμενική γλώσσα και ιστορία και γαλλικά. Κάποιοι μαθητές περνούν με επιτυχία τις εισαγωγικές εξετάσεις για το γυμνάσιο και το τελειώνουν με επιτυχία,

χωρίς να μείνει ποτέ κανείς τους μετεξεταστέος.

Κάθε χρόνο, στις 6 Ιανουαρίου, ημέρα της εορτής των Χριστουγέννων για τους Αρμένιους, την ημέρα της γιορτής της εκκλησίας, τελείται η θεία Λειτουργία με την προσέλευση Αρμενίων από όλη τη Θράκη. Την ημέρα αυτή ευλογείται το Μαντάγ¹.

Από τη δημιουργία της μέχρι σήμερα η παροικία έχει δικό της νεκροταφείο, το οποίο βρίσκεται δίπλα σε αυτό των Ελλήνων.

Οι Αρμένιοι ενσωματώθηκαν σύντομα στην ελληνική κοινωνία και διακρίθηκαν ως υπάλληλοι, έμποροι, χρυσοχόοι, τεχνίτες.

Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, ένα δεύτερο κύμα προσφύγων φτάνει στην Αλεξανδρούπολη από τις πόλεις της Μικράς Ασίας. Το 1927, ο πληθυσμός της παροικίας φτάνει τους 1.800, από τους οποίους οι 300-350 κατάγονται από τις οικογένειες των πρώτων προσφύγων.

Το 1947, μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, με τη δημιουργία του αρμενικού κράτους ως Σοσιαλιστική Δημοκρατία, πολλοί Αρμένιοι φεύγουν προς την Αρμενία. Φεύγουν έντιμοι, όπως και ήρθαν, αφού τακτοποιήσαν οποιεσδήποτε συναλλαγές είχαν με τους Έλληνες συμπολίτες τους, αφήνοντας πίσω τους τις καλύτερες εντυπώσεις και αναμνήσεις. 1.200 Αρμένιοι της Ελλάδας επέστρεψαν στην Αρμενία, σε τρεις αποστολές, με ελπίδες οι οποίες φαίνεται ότι διαφεύσθηκαν. Πολλοί πάλι κατέφυγαν στον Καναδά ή την Αμερική.

Οι απόφοιτοι του αρμενικού σχολείου, το 1932, και οι δάσκαλοί τους. Διακρίνουμε από τους μαθητές τον Αρτίν Ντισλιάν (όρθιος αριστερά) και τον Μισάκ Δεδεγιάν (όρθιος δεξιά) και την Βερκίν Σαρκισιάν (καθισμένη κάτω δεξιά). Από τους καθηγητές διακρίνουμε την Τακονή, τον Χ. Καλικιάν, τη Δέσποινα Σαμοθράκη και τη Σιμαβονιάν.

1. Μαντάγ. Προσφορά, θυσία αμνού, προσφορά, θυσία, δώρο στον ουράνιο Πατέρα.

Οι μαθητές του αρμενικού σχολείου στις 14/5/1928. Διακρίνονται, επάνω όρθιοι οι καθηγητές από αριστερά η Τακουή, ο Ντιουλγκεριάν, ο Κεβόρκ Γκαρβαρέντζ και ο Χραντ Κιοσεγιάν.

Στο εξής η αρμενική παροικία αλλάζει όψη. Το σχολείο κλείνει, οι συλλογικές δραστηριότητες μειώνονται αισθητά. Οι Αρμένιοι όμως πάντοτε με κέντρο την εκκλησία τους, πιστοί στις παραδόσεις τους, δεν ξεχνούν την ιστορία τους και κρατούν την πολιτιστική κληρονομιά, τη γλώσσα τους.

Σήμερα ζουν στην Αλεξανδρούπολη 15 παλιές οικογένειες Αρμενίων, έχοντας βέβαια πολλοί συνάψει γάμους με Έλληνες συμπολίτες μας.

Το 1992, ένα νέο κύμα προσφύγων φτάνει στην Αλεξανδρούπολη από την πρώην ΕΣΣΔ. Είναι Αρμένιοι που έχουν συνάψει οι περισσότεροι γάμους με Έλληνες Πόντιους. Υπολογίζονται ότι υπάρχουν γύρω στις 2.000-3.000 άτομα περίπου.

Γύρω στα 60 μικρά παιδιά από αυτούς τους πρόσφυγες, ηλικίας από 5 έως 16 ετών συνεχίζουν να μαθαίνουν την αρμενική γλώσσα και ιστορία, κάνοντας μαθήματα κά-

θε πρωί του Σαββάτου στην αίθουσα που υπάρχει στο χώρο της αυλής της εκκλησίας. Εθελόντριες δασκάλες και ο ιερέας διδάσκουν τα μαθήματα.

Στην πόλη μας υπάρχουν δύο φορείς: η αρμενική εφορεία που ασχολείται με τα οικονομικά της παροικίας, τα ακίνητά της, φροντίζει την εκκλησία, οργανώνει τις συναντήσεις και άλλες δραστηριότητες, και ο Αρμενικός Κυανούς Σταυρός του ελέους, που είναι φιλανθρωπική οργάνωση, βοηθάει τους άστεγους, τους φτωχούς και γενικά αυτούς που έχουν ανάγκη βοήθειας, Έλληνες και Αρμένιους.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Πηγές:

1. Α. Μαγκαριάν, *Αρμενική παροικία Μακεδονίας-Θράκης, 1926*
2. Προσωπικές μαρτυρίες

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Συνεχίζονται τα ΜΑΘΗΜΑΤΑ του Τμήματος εκμάθησης ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ. Η ευθύνη είναι της Πανθρακικής Ομοσπονδίας, με στόχο τη δημιουργία χορευτικού συγκροτήματος για τους πολιτιστικούς συλλόγους-μέλη της.

Τα μαθήματα απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες και θα γίνονται στη μεγάλη ανακαινισμένη αίθουσα της ΠΑ.Ο.Ν.Ε., Συγγρού 137, 5ος όροφος (όπου και τα νέα γραφεία μας), κατά το εξής ωράριο: Αρχάριοι: κάθε Τετάρτη 19.30 έως 21.00.

Προχωρημένοι: α) για χορούς Δυτικής Θράκης κάθε Τετάρτη, ώρα 21.00 έως 21.30

β) για χορούς Βόρειας Θράκης κάθε Πέμπτη, ώρα 20.00 έως 22.00.

Προχωρημένοι και αρχάριοι κάθε Σάββατο, ώρα 13.00 έως 15.00.

Κόστος συμμετοχής κατ' άτομο: 10 ευρώ το μήνα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ στον υπεύθυνο-δάσκαλο του χορού κ. Γιώργο Παντζιαρίδη, τηλ.: 6948 883771 και στην κ. Καραμανίδου Γεωργία, τηλ.: 210 6536 419, κιν. 6973 393513.

Ο Σύλλογός μας αναλαμβάνει το κόστος συμμετοχής για τα μέλη μας νεανικής ηλικίας (15-40 ετών).

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Ταβερνάκια και άλλα τινά...

Γράφει ο Άγγελος Αγγελίδης

Μέσα στην επίσημη ιστορία αυτής της πόλεως υπάρχουν και άλλες πτυχές που αφορούν σε εκδηλώσεις αλλά και σε γεγονότα.

Έτσι, η σκέψη μου πηγαίνει στα μικρά μαγαζάκια, που ήταν σκορπισμένα σε διάφορα σημεία, τα λεγόμενα «ουζάδικα» της εποχής. Ήταν δεν ήταν μεγαλύτερα από ένα δωμάτιο, όπου οι παρέες μετά τη δουλειά πήγαιναν εκεί για ένα ποτηράκι.

Καθισμένοι στις ψάθινες καρέκλες, μπρος στα πρόχειρα ξύλινα τραπέζια και, αφού η «τσίκνα» από το ψήσιμο γιόμιζε το κορμί τους, τραβούσαν το ποτηράκι τους για να δροσιστεί το λαρύγγι.

Ήταν αρκετά τα φτωχικά αυτά μαγαζάκια.

Ο «Δαλέτας» στην Εμπορίου, όπου πάνω στην ψησταριά, που ήταν στη μέση του μαγαζιού, ριχνόταν τα ψαράκια και τα λουκάνικα. Γύρω στα λίγα τραπέζια, καθόταν οι θαμώνες σαν υπότες της στρογγυλής τραπέζης, πίνοντας και τρώγοντας. Εκεί κοντά βρισκόταν και το «λουκουματζίδικο» του Γκόγκου με τους ωραίους λουκουμάδες.

Πιο κάτω στο στενό του Γλύκα (στην Τράπεζα Πειραιώς) ήταν το ταβερνάκι του Ζώλου. Η εργατιά του λιμανιού αλλά και άλλοι περνούσαν τη βραδιά τους με ψαράκι στη σχάρα και καλό κρασί. Γύρω του, καναδυό «πατσαιζίδικα», για μετά το ξενύχτι ή σαν δυναμωτικό χάπι για την εργασία της ημέρας.

Πιο 'κει βρισκόταν το «πηλοποιείο» και οι καφέδες των ΑΦΩΝ ΠΕΤΕΙΝΟΥ με σήμα το «πετεινάρι», καθώς και ο φούρνος «ο πωλών τοις μετρητοίς». Για την ιστο-

1956. Στην ταβέρνα «Λερναία Ύδρα». Από αριστερά ο Πολυχρόνης Σιάτρας (καταστηματάρχης), η Ενδοξία Κωνσταντινίδου, η Στέλα Σιάτρα και ο Αντώνης Μάντζαρης. (Μιχαήλ Ε. Πατέλης, Αλεξανδρούπολη Οικονομίας Πανόραμα 1870-1970)

ρία όμως αυτών θα τα πούμε αργότερα.

Ανηφορίζοντας προς τα πάνω, στην «περιφέρεια» και κοντά στο Α' Δημοτικό Σχολείο, ήταν ο «Ζαχαρίας», την ημέρα παντοπωλείο και μανάβικο, το βράδυ ταβερνίσια... Και εδώ τα ίδια, μόνο που στις παρέες συμμετείχαν και φαντάροι.

Πιο πάνω συναντούμε την ταβέρνα του «Συναχείρη» επί της Μοσχονησίων. Ο κυρ-Βασίλης έψηνε αδιάκοπα και το φτωχό καλύθι γιόμιζε από στρατιωτικούς και καθηγητές. Σ' αυτό το ταβερνάκι είχε καθιερωθεί το ψή-

Στην ταβέρνα «Τα 5Φ»

(φωτ. αρχείο Στρατούλας Κουκουρίκου)

σιμο των «ψαροκόκαλων», ο καλύτερος μεζές με τη συνοδεία κράσου.

Επί της Τσιμισκή βρισκόταν το μαγαζάκι του μπαρμπα-Αντώνη και στη συνέχεια το μπακάλικό του Καμπάντη που σιγά-σιγά έγινε ταβέρνα, όπου κυριαρχούσαν τα βράδουα τα πειράγματα.

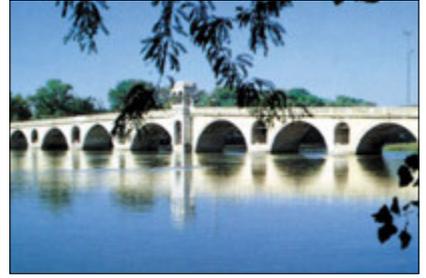
Στην Πατριάρχου Κυρίλλου, κοντά στα πευκάκια της Καλλιθέας, ο κυρ-Βασίλης τραβούσε με τους μεζέδες και την σουφλιώτικη «μπάμπω» μέχρι και στρατηγούς.

Τέλος, κατηφορίζοντας πιο κάτω και κοντά στην περιοχή της «Λανάρας», το υπόγειο του Βούλτσου με τις «μπόμπες» κρασιού, φημίστηκε τόσο ώστε το επισκεπτόταν ο αδικοχαμένος γιος του Ωνάση με το επιτελείο του. Εκεί έψηναν τα κυνήγια τους και έπιναν το χρυσό κρασί της Θράκης.

Και μετά, προς τις γραμμές του τρένου, υπήρχαν καναδυό άλλα που αργότερα πήραν τη μορφή των μπαρκαμπαρέ με τα κόκκινα φωτάκια και τα λουπά...

Αυτά λοιπόν τα ποτάδικα, οι «ντεκέδες», με την καλή έννοια, χωρίς τους «κουτζαβάκηδες» και τον «μεθύστακα Μακρή», ήταν τα βραδυά στέκια της πόλης που έζησα και θα θυμάμαι για όσο θέλει ο Θεός.

Η τζιτζιφιά μου

Γράφει η Χρύσα Φανφάνη-Στούρα

Πεύγοντας από το σπίτι τής Αδριανούς το '22, με τον σηκωμό, ο παππούς πήρε μαζί του μία χούφτα τζιτζιφια. Τού τα 'δωσε Τούρκος φίλος, τα 'κοψε από την αυλή του να μην πεινάσει στο δρόμο του πουθενά. Τους ξεχασμενους αυτούς καρπούς τοποθέτησε ευλαβικά μπροστά στην πόρτα του νέου σπιτιού το '25. Έθαψε με χώμα καρπούς και βάσανα της προσφυγιάς του. Δεν του άρεσαν οι μεμφμοιρίες.

Αργότερα φύτεψε ένα ωραίο ψηλό δένδρο που σέπασε ως και τα κεραμίδια του σπιτιού. Την άνοιξη μοσχολούσε η γειτονιά από τα κίτρινα λουλουδάκια του. Το καλοκαίρι η σταχτιά φυλλωσιά δρόσιζε τους περαστικούς, οι δε κόκκινοι-καφέ καρποί γλύκαιναν πολλούς ουρανίσκους.

Το δένδρο αυτό ήταν η τζιτζιφιά μου, η παρέα της σχολικής ηλικίας, κομμάτι της οικογένειας, ο φύλακας μας. Αφουγκραζόταν και αισθανόταν τα πάντα χωρίς να μπορεί φυσικά να μιλά!

Κάποιο πρωινό, χαμηλώνοντας τα κλαδιά του με θλίψη, διαπίστωσε ότι το σπίτι ερήμωσε και τα αφεντικά που το φρόντιζαν έφυγαν τρομαγμένα. Φοβήθηκαν τη βουλγαρική κατοχή.

Δάκρυσε με απορία! Γιατί ο άνθρωπος δεν απολαμβάνει το δώρο της ζωής, που του χάρισε ο Πλάστης, παρά μόνο όπου βρεθεί σπέρνει πόνους;

Πέρασαν χρόνια μοναξιάς, οπότε αν σε κάποιο κύκλο ανθοφορίας η πόρτα του σπιτιού γέμισε από νέους και γέρους σαν τα χελιδόνια να τραγουδούν την ελευθερία τους.

Αγαλλίασε, μοσχόμυρισε η γειτονιά.

Η ζωή κυλούσε ήρεμα και δημιουργικά.

Καθόμουν στο σκαλάκι, έξω από την πόρτα του σπιτιού, κάτω από την σκιά της, τα καλοκαίρια. Παρέα μου ήταν η ψιφίνα, η Πιτσιλού, Βουλγάρα την ξεφώναζε η γιαγιά, όταν τηγάνιζε τα ψάρια στην φουφού.

– Ψιτ, ψιτ, να χαθείς, σ' αφήσαν προίκα και αμανάτι οι βάρβαροι που δεν άφησαν τίποτε όρθιο!

Τι έφταιγε το ζωντανό; Κρυβόταν κάτω από τις ζουκουμιές, τις πικροδάφνες, από φόβο και απορία.

Ελληνικό σπίτι του Καραατς, ανακαινισμένο από τους Τούρκους. Οι Καραατσιανοί της Αλεξανδρούπολης έφτιαξαν όμοια τα καινούργια τους σπίτια, λίγο πιο ταπεινά.

Στον κορμό της ακουμπούσα το ποδηλατό μου, απολαμβάνοντας τη δροσιά της φυλλωσιάς και σχεδιάζοντας τις διάφορες ποδηλατοπεριπέτειες.

Με βοηθό τον παιδικό αόρατο χάρτη του μυαλού μου, έφθανα μέχρι τις γραμμές του τρένου στο φούρνο του Κεβρεκίδη. Έβλεπα να περνά ασθμαίνοντας η αμαξοστοιχία που έκανε τέρμα στο σημερινό ΚΑΠΗ, τρώγοντας τα γνωστά τικίρ-τικίρ: κουλουράκια μικρά περασμένα στην κλωστή, φτιαγμένα από ρεβυθομαγιά.

Μου φαινόταν μακρινό ταξίδι, όσο δε για την απέναντι μεριά, η άγνωστη πλευρά της σελήνης. Αραιοκατοικημένη περιοχή. Αλή Μπέη, η Μάνα του νερού, την ονόμαζαν, με πολλά αμπέλια και μεγάλες αυλές γεμάτες ανθισμένες αμυγδαλιές. Συνήθιζαν τότε οι Αλεξανδρουπολίτες να κάνουν τον περίπατό τους εκεί τις κυριακάτικες λιακάδες του Φλεβάρη. Γέμιζαν τα βάζα των σαλονιών κλαδιά αμυγδαλιάς, λουλουδία πρόωρης άνοιξης.

Καθισμένη στο σκαλάκι μου, έβλεπα συχνά ένα καλοθρεμμένο Αδριανουπολίτικο παιδάκι που έστριβε βιαστικά τη γωνία για το μπακάλικο της γειτονιάς με τις πολύχρωμες σοκολάτες.

Το καημένο το δενδράκι μου, ως και τελωνείο κατήντησε από τη μικρή ΚΑΜΟΡΑ της γειτονιάς. Οι συμμαθητές του μικρού, η Τζούλια και ο Δημοσθένης, του έτρωγαν τη μισή σοκολάτα ως δίοδια στην επιστροφή.

Γιατί δεν πρόσεχες, Γιαννάκη μου;

Τα καλοκαίρια, κάτω από τη σκιά της, σταματούσαν μαθήτριες με πλεξούδες, καθώς και ποδηλάτες της άλλης γειτονιάς, μαθητές φορτωμένοι με ένα σήμα στο καπέλο, και με αγωνία έδιναν λύσεις στην τριγωνομετρία και την εφηβεία τους. Μου προκαλούσε δέος η θέα αυτού του πτη-

νού της σοφίας με τα μεγάλα στρογγυλά μάτια και τη γαμψή μύτη.

Πολλά και διάφορα συνέβαιναν κάτω από την τζιτζιφιά μου. Εγώ όμως φορτωμένη με την επικίνδυνη παιδική περιέργεια συνέχιζα τις εξερευνήσεις μου.

Σιγά σιγά, χαζεύοντας τους ανθισμένους βυσσινόκηπους της γειτονιάς, έφτανα στον Άγιο Ελευθέριο. Χιζόταν τότε με την μπορντό πέτρα. Το περιβάλλον γνωστό, άλλωστε ο σεβάσμιος παπά-Σκάβδης κάθε μέρα περνούσε έξω από το σπίτι μου ψέλνοντας.

Τα χρόνια περνούσαν, η τζιτζιφιά μου έκανε πολλούς κύκλους ανθοφορίας. Άλλαξαν πολλά πράγματα και εκείνη διαισθάνθηκε τη δυσμέθεια.

Τώρα τα βάζα του σπιτιού γέμιζαν με γλυκά του κουταλιού από φρούτα της αυλής: καΐσια, βύσσινα, κυδώνια, και με μαρμελάδες.

Στην αγορά εμφανίστηκε την εποχή αυτή ένα φρούτο καινούργιο από τις ζεστές χώρες, η μπανάνα. Μεγάλη αμφισβήτηση από τις γηραιότερες κυρίες.

Η κυρά Μερσίνη η Καραγατσιανή επέμενε με πείσμα γεροντικό ότι το φρούτο αυτό τρώγεται μόνο από τα μαϊμούνια. Ναι! το είδε στον κινηματογράφο «Ηλύσια». Μία μαϊμού έτρωγε μπανάνα. Δεν είχαν καμμία σχέση γευστικά τα κέρνα σταφύλια της, τα βουτυράτα αγλάδια με αυτό το άγνωστο φρούτο του Ταρζάν.

Α, τι να κάνουμε, όλα αλλάζουν, τίποτε δεν γυρίζει πίσω και όλα τελειώνουν κάποτε.

Έτσι και το αγαπημένο μου δενδράκι ξεριζώθηκε στη βαρucheμωνιά του '50, σωριάστηκε στο δρόμο.

– Δόξα τω Θεώ, διατυμπάνιζαν χαρούμενες οι γειτόνισσες! Τα λουλούδια της μας λερώνουν το σπίτι! Άσε πια που δεν τρώγονται τα τζιτζιφια, πνίγονται τα παιδιά.

Τι κρίμα! Υπέστη και αυτή τους σκληρούς ανθρώπινους

νόμους. Όταν αδυνατείς να προσφέρεις, περισσεύεις!

Πρέπει να δουλέψεις πολύ με τον εαυτό σου να χωνέψεις τις κοτρόνες της αχαριστίας.

Με το θρόισμα των φύλλων της σιγοφιθύριζε στην τελευταία φιλη της γειτονιάς το πεπρωμένο της. Ούτε τον κορμό της δεν θέλησαν οι ξυλοκόποι.

– Αφεντικό, δεν κάνει για τη μασίνα, δεν καίγεται καλά!

Για σκέψου, θεωρήθηκε άχρηστο αυτό που μας πρόσφερε τη δροσιά του και τους καρπούς τα δύσκολα χρόνια.

Μας το πήραν, έφυγε, πάει! Χάθηκε στο βάθος του δρόμου ο κορμός με το κάρο.

Κοιταχτήκαμε στα μάτια με τη γιαγιά. Εκείνη έφυγε σιωπηλά, δακρυσμένη, για το κονάκι της. Πικραμένη, αισθάνθηκε και αυτή τους άτεγκτους νόμους της φύσης.

Την περίμεναν οι φίλες της, αυτές που ξέραν πότε να σιωπούν, πότε να ονειρεύονται, σεργιανίζοντας στα γνωστά καλντερίμια των αναμνήσεων, του Κάραγατς, των Σαράντα Εκκλησιών, του Κάστρου, του Ιλδρίμι και του Κιζικίου.

Είχαν κοινό κώδικα επικοινωνίας.

Οι τελευταίες κοκόνες των χαμένων πατρίδων, που πίστευαν ότι έτσι το θη-

σε ο Κύριος! Μεγάλο το όνομά Του, ό,τι και αν συνέβαινε.

Αυτή η γλυκιά συνταγή του «εν-ντε-τρούα», γνωστού κέικ, σαν το «α-μπε-μπα-μπλομ», μου ακουγόταν από τις Φραγκολεβαντίνες αδελφές καλόγριες της φιλόκαλης πατρίδας τους και η μυρωδιά του φρεσκοκομμένου καφέ άλειφε με ψευδαίσθηση τους πόνους που κουβάλησαν με στωικότητα και αξιοπρέπεια όλα τους τα χρόνια.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

- Στις 13/9/2009 έφυγε ξαφνικά ο Φώτιος Ντούφας, σύζυγος της αγαπητής Ρούλας Ντούφα, γνωστού μέλους του Συλλόγου μας. Ακολουθούσε τη γυναίκα του σε όλες τις εκδηλώσεις του Συλλόγου, στις οποίες η παρέα του ήταν πολύ ευχάριστη και απολαυστική.

Στην αγαπημένη μας Ρούλα και στον γιο της Νότη ευχόμαστε ο χρόνος να απαλύνει τον πόνο τους.

- Την 05.08.2009 έφυγε από τη ζωή η Άσπα Μπουντέρα-Μπερτσιμά, θεία της Μάρως Βουτσά. Ενεργητικό μέλος του Συλλόγου, λάμπρυνε με την παρουσία της πολλές συγκεντρώσεις των Αλεξανδρουπολιτών.

Στον γιο της Δημήτριο, Ηλεκτρολόγο-Μηχανολόγο, διαπρεπή καθηγητή Μ.Ι.Τ., και στους υπόλοιπους συγγενείς τα ειλικρινή μας συλλυπητήρια.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Συναυλία για τη στήριξη των αυτιστικών ατόμων

Μια θάλασσα αγάπης για τα αυτιστικά παιδιά του Έβρου

Γράφει η **Λίτσα Μαυρίδου**

Πρόεδρος του Συλλόγου γονέων - φίλων αυτιστικών ατόμων

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η συναυλία για τη στήριξη των αυτιστικών ατόμων στις **24 Αυγούστου 2009** στο κηροθέατρο του Δήμου Αλεξανδρούπολης.

Ο Σύλλογος γονέων - φίλων αυτιστικών ατόμων Έβρου "Ο Άγιος Βασίλειος" και η Υπερνομαρχία Ροδόπης-Έβρου συνδιοργάνωσαν την ωραία συναυλία.

Η στρατιωτική μουσική του ΔΣΣ, της XII Μ/Κ ΜΠ, της XXI ΤΑΞ υπό τη διεύθυνση του μουσικού Σταύρου Ελένα, η υπέροχη Αμαλία Δούκα και ο διοικητής της μουσικής της XII Μεραρχίας, λοχαγός Αθανάσιος Καϊσας χάρισαν στο πολυπληθές κοινό μία πολύ όμορφη βραδιά.

Η πρωτοβουλία του στρατού και της Αμαλίας Δούκα να πραγματοποιηθεί αυτή η εκδήλωση και η ομορφιά της ψυχής των συμμετεχόντων μάς δίνει τη δύναμη να αγωνιστούμε για να πετύχουμε, ώστε να αποκτήσουν και αυτά τα παιδιά το δικαίωμα στη ζωή.

Τα έσοδα από την εκδήλωση διατέθηκαν για την ανέγερση του σπιτιού των αυτιστικών παιδιών.

Η δημιουργία του σπιτιού, που θα φιλοξενεί τα άτομα με αυτισμό του νομού Έβρου, βρίσκεται στη διαδικασία έκδοσης οικοδομικής αδειάς. Το σπίτι θα γίνει στην **Αμφιτρίτη**, δίπλα στο Δημοτικό Σχολείο, σε έκταση 1.400 τ.μ. που παραχωρήθηκε από το Δήμο Αλεξανδρούπολης.

Νιώθουμε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε μέσα από την καρδιά μας την Αμαλία Δούκα, που παρά τη δύσκολη περίοδο που περνά με την υγεία της, μας έκανε με το κέφι και τα όμορφα τραγούδια της να παραληρούμε από ενθουσιασμό. Ευχαριστούμε και τους στρατιωτικούς μουσικούς που δέκοψαν ακόμη και τις άδειές τους στερώντας τις οικογένειές τους από την παρουσία τους, για να μας χαρίσουν αυτή την όμορφη βραδιά.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στον υπερνομάρχη Ροδόπης-Έβρου κ. Γιώργο Μηνόπουλο για την στήριξή του, ώστε να πραγματοποιηθεί η εκδήλωση.

Ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους φίλους μας, που μας έδωσαν τη χαρά της παρουσίας τους.

Η στρατιωτική μουσική με την Αμαλία, τον αρχιμουσικό Σταύρο Ελένα και τον τραγουδιστή λοχαγό Αθανάσιο Καϊσα επί σκηνής

Πρόγραμμα εορτασμού για τα 25 χρόνια ζωής του Συλλόγου μας

Α. Κυριακή, 22 Νοεμβρίου 2009, ώρα 7 μ.μ. Εστία Ν. Σμύρνης:

- 1) Προσφωνήσεις
- 2) Μουσική εκδήλωση με συμμετοχή των μουσικών Μερόπης Κολλάρου (πιάνο) και Γιάννη Γιαγουρτά (κλασική κιθάρα)
3. Ο Σύλλογος τιμά τους μεγάλους ζωγράφους της ιδιαίτερης πατρίδας μας Γιώργο Μόσχο, Χαρίκλεια Χατζησάββα-Φωτίου και Ράλλη Κοψίδη.
4. Ο Γιάννης Ξανθούλης και η ιστορία της Αλεξανδρούπολης, γραμμένη από τον ίδιο

Παράλληλα θα λειτουργεί έκθεση εικαστικών έργων. Η εκδήλωση θα κλείσει με δεξίωση.

Β. 27, 28 & 29 Νοεμβρίου 2009:
Εκδρομή στο Βόλο και Πήλιο
Γ. 20 Δεκεμβρίου 2009 ώρα 4 μ.μ.:
Επίσκεψη και ξενάγηση στο νέο Μουσείο της Ακρόπολης
Θα σταλεί λεπτομερές αναλυτικό πρόγραμμα.

ΟΡΦΕΑΣ, ΟΡΦΙΣΜΟΣ, ΟΡΦΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ

Ο ΟΡΦΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

Επιμέλεια: Πασχάλη Α. Χριστοδούλου, δρ. Χημικού Μηχανικού
ΙΔ' ΜΕΡΟΣ

Παραθέτουμε τον Ορφικό Ύμνο του Διονύσου, ως συνέχεια του ΙΓ' μέρους, όπου έγινε αναφορά στις παραστάσεις του ιερού γάμου του Διονύσου και της Αριάδνης και του θιάσου του Διονύσου στον κρατήρα του Δερβενίου [1]. Αντί σχολίων στον Ύμνο, παραθέτουμε αποσπάσματα που αναφέρονται στον Διόνυσο από το Λεξικό του Αχιλλέως Θ. Σαμοθράκη (1876-1944), λήμμα Θράκη [2], [3].

Α' Διονύσου,
θυμίαμα στύρακα.

Κικλήσκω Διόνυσον έριβρομον, εύαστῆρα,
πρωτόγονον, διφυῆ, τρίγονον, Βακχείον άνακτα,
άγριον, άρρητον, κρύφιον, δικέρωτα, δίμορφον,
κισσόβρυσον, ταυρωπόν, Άρῆιον, εύιον, άγνόν,
ώμάδιον, τριετῆ, βοτρυοφόρον, έρνεσίπεπλον.
Εύβουλεϋ, πολύβουλε, Διός καί Περσεφονείης
άρρητοίς λέκτροίσι τεκνωθείς, άμβροτε δαίμον-
κλύθι, μάκαρ, φωνῆς, ἦδύς δ' επίπνευσον άμεμ[φ]ῆς
εύμενές ἦτορ έχων, σύν εύζώνιοισι τιθῆναις.

Τού Διονύσου,
θυμίαμα μέ στύρακα¹.

Έπικαλούμαι τόν βροντόπνο, βακκόκραυγο Διόνυσο,
τόν πρωτογέννητο, τόν δισηπόστατο, τριγέννητον,
Βάκκειον άνακτα,
τόν άγριο, άπόρρητον, άπόκρυφο, δικέρατο, τόν δίμορφο,
κισσοστεφή, ταυρόμορφο, τόν Άρειο, εύοίκραυγο², άγνόν,
τόν ώμοφάγον, τριέτειον, βοτρυοφόρο, χλωροσκεπαστον.
Ώ Εύβουλέα, πολυστόχαστε, άπ' του Διός καί Περσεφόνης
τ' άνόσια πλαγιάσματα πού έγεννήθης, άθάνατε θεέ-
είσάκουσε, μακάριε, τήν επίκληση, καί βοήθα άμεμπος γλυκός
έχοντας εύμενή καρδιά, μαζί μέ τίς καλλίζωνες τροφούς. [1]

Β' Η λατρεία του Διονύσου υπό Αχιλλέως Θ. Σαμοθράκη [2]

Διόνυσος

Η λατρεία των αρχαίων Θρακων ἦτο περιορισμένη, εν αντιθεση προς την πολυθεϊαν των Έλλήνων. **Ελάτρευον ολίγους θεούς:** τόν Άρην, ὅστις καί Όδρύσιος καλεϊται, του ὁποίου άλλως τε ἡ Θράκη θεωρεϊται τό προσφιλές ενδιαίτημα, τόν Διόνυσον καί τήν Άρτεμιν. Οί βασιλείς των Θρακων ελάτρευον επί πλέον τόν Έρμη, εις τόν ὁποιον ὠρκίζοντο, καυχόμενοι ὅτι άπ' αὐτου κατήγοντο (Ηροδ. ὕ, 7). **Καθαρῶς ὁμως Θρακικῆς καταγωγῆς είναι ὁ Διόνυσος, ὁ Θεός του οἴνου καί τῆς γονιμότητος, του ὁποίου ἡ λατρεία, γεννηθεϊσα ανά τās πεδιάδας τῆς Θράκης, άπετέλεσεν άργότερον εν των αρχαιοτέρων μυστηρίων τῆς Έλληνικῆς αρχαιότητος.**

Κατά τήν μυθολογίαν, αναφέρονται έπτά Διόνυσοι. Κατ' άλλους δέ ἦσαν τρεϊς: ὁ Ίνδος, ὁ Άσσύριος καί ὁ Αιγύπτιος. **Έπισημότερος ὁμως ὄλων τούτων θεωρεϊται ὁ Θράξ,** ὅστις κατά τήν μαρτυρίαν του Ηροδότη ὑπῆρξεν ὁ νεώτερος Θεός του Έλληνικου Πανθεου.

Ό Διόνυσος έθεωρεϊτο ὡς Θεός τῆς γονιμότητος, δωρήσας εις τόν άνθρωπον, πλην των άλλων δωρημάτων καί τόν κάλλιστον οἶνον, έπονομασθεϊς δια τουτο «χάρμα βροτοῖσι» καί «Λύσιος ἢ Λυαῖος» δια τās θεραπευτικās ιδιότητας του οἴνου καί τήν ανακούφισιν, τήν ὁποίαν παρέχει εις τόν πίνοντα, έξ ου καί τās έπίθετα: «Ίατρόμαντις» καί «Σωτήρ».

Άπό τῆς **Θράκης** ἡ λατρεία του Διονύσου μετεδόθη

Αριάδνη

1. στύραξ = αρωματικό ρητινώδες κόμμι 2. ευοίκραυγος = αυτό που κραυγάζει «ευοί»

καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ιδίως δὲ τὴν Ἀττικὴν, Κόρινθον, Σικυῶνα ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ, τὴν Λέσβον, Νάξον καὶ ἀλλαχοῦ, διαμορφωθείσα καὶ διαπλασθείσα ἐπὶ τὸ τελειότερον.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου εἰσῆχθη κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐκ τῆς Βοιωτίας, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ πρώτη αὐτῆς κοιτίς. Κυρίως ὁμως αἱ Ἐλευθεραὶ παρά τὰς ὑπωρείας τοῦ Κιθαιρώνος καὶ πρό παντός ὁ Δῆμος Ἰκαρίας ἐπὶ τοῦ Πεντελικοῦ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος σταθμὸς τῆς ἐκ Θρακῆς κατελθούσης Θρακικῆς ἀποικίας, ἡ ὁποία διέδωκε καὶ τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου.

Ἐρὰ ἐμβλήματα τοῦ Διονύσου ἦσαν, ἐκ μὲν τῶν φυτῶν ὁ κισσὸς καὶ ἡ ἄμπελος, ἐκ δὲ τῶν ζώων ὁ τράγος, ὁ ὄνος, ἡ τίγρις καὶ ὁ δελφίν. Κατὰ δὲ τὰς ἐορτάς τοῦ Διονύσου οἱ πανηγυρίζοντες στεφανωμένοι μὲ φύλλα κισσοῦ καὶ μετημφισμένοι εἰς Σατύρους, περιήρχοντο τὴν πόλιν, ψάλλοντες ἐν χορῶ Διονυσιακοὺς ὕμνους, ὑπὸ τοὺς ἤχους χαλκῶν κρυστάλλων, καὶ φρυγικῶν αὐλῶν.

Κατὰ τὴν πομπὴν τῶν Διονυσίων μυστηρίων προεπορεύοντο αἱ κανηφόροι παρθέναι, φέρουσαι ἐντός ἀμφορέων οἶνον, ἠκολούθουν δὲ δοῦλοι φέροντες φαλλοὺς, καὶ ἄλλοι ἄγοντες τράγον εἰς θυσίαν, ἠκολούθει δὲ πλῆθος ψάλλον διαφόρους ὕμνους ἐν συνοδείᾳ αὐλῶν καὶ διαύλων. Προετιμῶντο δὲ τὰ ὄργανα ταῦτα, ὡς ἐκπροσωποῦντα τὴν ἀρχικὴν καὶ τραχείαν μουσικὴν τῶν Θρακῶν.

Κύριος χαρακτήρ τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων καὶ ἐορτῶν ἦτο ἡ εὐθυμία, ἡ ζωηρότης καὶ διάφοροι ὀργανικαὶ ἐκδηλώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐλάμβανον μέρος καὶ γυναῖκες καλούμεναι: Βάκχαι, Μαινάδες καὶ Βασσαρίδες (βασσάρα λέξις Θρακικὴ σημαίνουσα τὴν ἀλώπεκα). Ἐκλείει δὲ ἡ ἐορτὴ πάντοτε μὲ τὴν διδασκαλίαν ἐνός δράματος ἢ μιᾶς κωμωδίας. Γνωστόν, ἄλλως τε, ὅτι ἐκ τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου παρήχθη καὶ τὸ ἄριστον καὶ τελειότατον εἶδος τῆς ποιήσεως, ἡ δραματικὴ ποίησις, διὰ τῆς ὁποίας οἱ μεγάλοι τραγικοί, ἐν στενωπῇ ἀρμονίᾳ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἐξήγγελλον εἰς τὸν κόσμον τὰ ὑψίστα διδάγματα τῆς ἠθικῆς.

Ὁ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν τελετὴν τῶν Διονυσίων ἐθεωρεῖτο εὐτυχὴς καὶ μακάριος, διότι διὰ τῶν γινομένων καθαρμῶν ἐξυψοῦτο καὶ ἐξηγνίζετο ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ἐνῶ ὁ μὴ λαμβάνων μέρος, δηλαδὴ ὁ ἀμύητος, ὁ ἀβάκχεντος, ἐθεωρεῖτο δυστυχὴς.

Τὸ σπήλαιον ὅπου ἀνετρέφετο ὁ Διόνυσος, ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν φυλλωμάτων τῆς ἀμπέλου, τῆς ὁποίας οἱ καρποὶ ἠῤῥαζον καὶ ἀνεπτύσσοντο μαζὶ μὲ τὸν Θεόν. Ἡ φυτικὴ ζωὴ μετεδίδοτο εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τῆς μητέρας γῆν, ὅπως τὸ γάλα ὑπὸ τῶν Νυμφῶν εἰς τὰ χεῖλη τοῦ θεοῦ βρέφους. Ἡλικιωθεὶς ὁ Διόνυσος καὶ γευθεὶς τοῦ ἀγρίου αὐτῆς καρποῦ ἐμεθύσθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐκείνου νέκταρος, ὅπως καὶ αἱ τροφοὶ του καὶ οἱ δαίμονες τῶν δασῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐμμήθησαν. Τότε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς οὐρανίας ἐκείνης μέθης, ἐξορμᾷ ἀπὸ τῆς παιδικῆς του διαμονῆς καὶ μὲ γέλια καὶ χαρὰ, ἀκολουθούμενος ὑφ' ὅλης ἐκείνης τῆς συνοδείας του, ἐν καταστάσει μέθης καὶ κραιπάλης, διασχίζει τὸν κόσμον, ἵνα μεταδώσῃ παντοῦ τὴν νέαν ἠδονὴν, τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἐφευρέτης. Ἔστεμμένος μὲ κλάδους κισσοῦ καὶ ἀμπέλου, διατρέχει εὐθυμος καὶ ζωηρὸς τὸν κόσμον, σκορπίζων τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐθυμίαν μὲ τὰ τρελλὰ του γέλια καὶ τραγουδία.

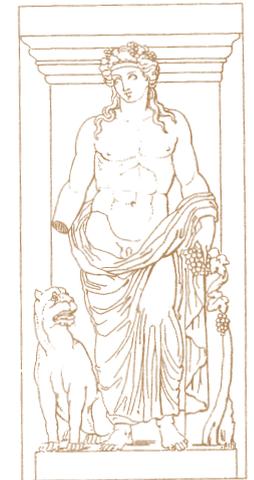
Ἡ μέθη θεοποιουμένη παρίσταται τὸ ὑπέρτατον ἴδαλμα καὶ ἡ ὑψίστη παρηγορία τῆς πευθούσης φύσεως καὶ τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Ἐντεῦθεν καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Διονύσου: βρόμιος καὶ εὖιος, δηλαδὴ θεὸς τοῦ θορύβου, ὡς ὑποδηλοῦται ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Φύσις καὶ τὸ ἔαρ ἐξαγγέλλει τὴν νέαν αὐτῆς ζωὴν διὰ παγκοσμίου ψιθύρου.

Αἱ περιπέτειαι τοῦ Διονύσου, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὴν γέννησίν του, δέν

Αἰιάδην

Διόνυσος
με τὰ σύμβολά του
πάνθηρα καὶ σταφύλια

Μαινάδα

είναι άλλο τι παρά **μυθικά έκφάνσεις τῶν φυσικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν ὀρίμανσιν αὐτῆς.** Ἡ θερμότης τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀποξηραίνει καὶ κατακαίει τὸ ἔδαφος· ἀλλ' ὁ καρπὸς τῆς ἀμπέλου διατηρεῖται καὶ αὐξάνει κρυμμένος ὑπὸ τὰ φυλλώματα αὐτῆς. Τὸ ἔργον τῆς Γῆς συμπληροῖ ὁ Οὐρανὸς διὰ τῶν νεφῶν παρέχων τὴν ὑγρασίαν, ἢ ὁποῖα τρέφει τὴν σταφυλὴν καὶ ἐπιφέρει τὴν ὀρίμανσιν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ πανηγυρίζοντες μετὰ ζωηρότητος ἐξεδήλουν τὰ συναισθημάτων των. Ἄλλοτε τὴν θλίψιν διὰ τὸν ἐξαφαισισμόν τῆς βλαστῆσεως κατὰ τὸν χειμῶνα, ἥτις παρίσταται ὡς θάνατος κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ σπαραγμὸς ὑπὸ ἐχθρικῶν δυνάμεων, καὶ ἄλλοτε τὴν χαρὰν διὰ τὴν ἐαρινὴν βλάστησιν, ἥτις ἐπανηγυρίζετο ὡς ἐπάνοδος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ζωὴν.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν, πρῶτος ὁ Μελάμπος ὁ Ἄμυθάωνος, ὑπῆρξεν ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐν Ἑλλάδι λατρείας τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ φαλλοῦ συμβολίζοντος τὴν γεννητικὴν δύναμιν τῆς φύσεως. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ δύναμις καὶ τσαῦτα ἐνέκλειον θέλημα τὰ μυστήρια τοῦ Διονύσου, ὥστε ἐν γένει, οἱ Ἕλληνες εἰσήγαγον τὸ ὄργιαστικόν, βακχικόν καὶ χορευτικόν μέρος εἰς τὰς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἑκάτης, τῶν Μουσῶν καὶ τῆς Δήμητρος. Χαρακτηριστικόν, ἄλλως τε, εἶναι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Διονυσίου «Ἰακχος», δηλαδή, χαρά, θαυμασμός, ἐνθουσιασμός. Ἐν τέλει οἱ χοροὶ καὶ ἡ εὐθυμία, ἢ ζωηρότης καὶ ὁ ἐνθουσιασμός ἀπέβησαν κοινὸν γνῶρισμα πάσης λατρείας.

Ἄλλὰ μήπως καὶ σήμερον οἱ χωρικοὶ δὲν ἐορτάζουν τὸ εὐφρόσυνον γεγονός τοῦ τρυγητοῦ τῆς ἀμπέλου διὰ πανδήμων καὶ φαιδρῶν πανηγύρεων, τὰς ὁποίας χαρακτηρίζουν ἢ εὐθυμία, τὰ ἄσματα, ὁ χορὸς καὶ ἡ κρασιπάλη;

Οἱ Σάτυροι καὶ οἱ Σειληνοὶ χορεύουν εἰς τὰ δάση, αἱ Νύμφαι λούονται καὶ παίζουν εἰς τὰ νερά τῶν πηγῶν των. Ὀλόκληρος ἡ Φύσις προσκτᾶται νέαν ζωὴν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς οὐρανίας ἐφευρέσεως τοῦ Διονύσου, ὁ ὁποῖος πανταχοῦ σκορπίζει τὴν χα-

ράν καὶ τὴν εὐθυμίαν. Ὅλαι αἱ εἰκόνες αὗται καὶ ἐκδηλώσεις περὶ τῆς κατὰ τὸ ἔαρ σφριγώσεως καὶ ἀναγεννωμένης φύσεως, διαμορφοῦνται καὶ διαπλάσσονται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς φαντασίας εἰς ιδεώδη πλάσματα καὶ εὐθύμους θεότητας αἱ ὁποῖαι διατρέχουν τὸν κόσμον.

Εἰς τὴν εὐθυμον ταύτην συνοδείαν, ὁ Ἀνακρέων προσθέτει τὸν Ἔρωτα καὶ τὴν Ἀφροδίτην, διὰ τὰ μὴ λείψη τίποτε ἀπὸ τὴν φαιδρὰν εἰκόνα τῆς ζωῆς, τὴν ὁποῖαν ἐγνώριζον νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας.

ΣΧΟΛΙΟ: Εἶχα γράψει στο προηγούμενο τεύχος (17' μέρος): «Ο κρατήρας του Δερβενίου με την παράσταση του "ιερού γάμου" του Διονύσου και της Αριάδνης, με τους εκστατικούς χορούς των Μαινάδων και των Σειληνῶν, εκφράζει τη μέθη της αναγέννησης της φύσης μετά τη χειμερία νάρκη». Το ίδιο νόημα έχουν τα γραφόμενα από τον Αχιλλέα Σαμοθράκη για τον Δίονυσο, όπου ο συγγραφέας με το δικό του ανεπανάληπτο τρόπο περιγράφει τη χαρά, την ευθυμία διὰ την εαρινὴν βλάστηση. «Η γλώσσα του είναι απλή καθαρεύουσα, προσιτὴ ὁμως στον σύγχρονο αναγνώστη. Το ὄφρος πυκνὸ, οἱ εκφράσεις ἔχουν σαφήνεια και οἱ συγγραφεὺς καταλήγει σε ιστορικά συμπεράσματα, τεκμηριωμένα ἀλλὰ και διατυπωμένα με ακρίβεια»[3].

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Α.Π. ΠΑΠΑΔΙΤΣΑ - Ε. ΛΑΔΙΑ, ΟΡΦΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ, κείμενα μετάφραση σχόλια, Β' έκδοση. Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα (1983).
2. ΑΧΙΛΛΕΩΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ, Ιατροῦ, ΛΕΞΙΚΟΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ, έκδοσις Β', επιμέλεια Πολυδ. Παπαχριστοδούλου, Αθήνα 1963. Βραβείο Ακαδημίας Αθηνῶν, Ειδικὴ Ηλεκτρονικὴ Ἐκδοσις Νομαρχιακῆς Αυτοδιοικήσεως Ροδόπης - Ἐβρου, Εταιρεία Θρακικῶν Μελετῶν (2008).
3. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΜΠΟΤΟΝΑΚΗ, ΑΧΙΛΛΕΑΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (1876-1944). Πρόσωπα και μορφές της Αλεξανδρούπολης, Πολιτιστικῶς και Ψυχαγωγικῶς Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτῶν Αττικής, Αθήνα (2008), σελ. 91-96.

Το εικονογραφικὸ υλικὸ τοῦ ἀρθροῦ προέρχεται ἀπὸ το ημερολόγιο τοῦ Δήμου Θεσ/νίκης ὅταν ἡ Θεσ/νίκη ἦταν πολιτιστικὴ πρωτεύουσα τῆς Ευρώπης το 1997 και ἀπὸ το γερμανικὸ περιοδικὸ THE DERVENI KRATER Masterpiece of Classical Greek Metalwork, BERYL BARR-SHARRAR.

Διόρθωση τεύχος 30, σελὶς 20, δεξιὰ στήλη, γραμμὴ 34, ἀντὶ «Ἀστικῶν» γράφε «Ἀστειῶν».

80 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΘΡΑΚΩΝ

Γράφει ο Παναγιώτης Τσιακίρης

Πραγματοποιήθηκε το 8ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών στην Κομοτηνή, στις 15 & 16 Αυγούστου. Συμμετείχαν, ως εκπρόσωποι του Συλλόγου, ο Πρόεδρος κ. Παναγιώτης Τσιακίρης και η Υπεύθυνη των Δημοσιών Σχέσεων κ. Στρατούλα Κουκουρίκου. Τις εργασίες παρακολούθησε και η κ. Γεωργία Μίχου, Ταμίας του Συλλόγου.

Το 8ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών αποτελεί πλέον παρελθόν.

Η καθυστερημένη ενεργοποίηση της Οργανωτικής Επιτροπής άφησε να χαθεί πολύτιμος χρόνος και το συνέδριο πήρε τη μορφή ενός συνεδρίου με αναπτυξιακό χαρακτήρα χωρίς να γίνει κανένας απολογισμός ή αναφορά στην υλοποίηση του περιεχόμενου των ψηφισμάτων του προηγούμενου, τα οποία παρέμειναν σε κάποια συρτάκια. Αποτελεσμα να δημιουργηθεί η αίσθηση μιας ασυνέχειας.

Η υποδοχή των συνέδρων ολοκληρώθηκε την Παρασκευή 14 Αυγούστου με χορευτικά συγκροτήματα και παραδοσιακή μουσική στο θερινό Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κομοτηνής και ακολούθησε δεξίωση στο παρακείμενο πάρκο.

Η πρώτη ημέρα ξεκίνησε με προσκύνημα, παρακολούθηση Θείας Λειτουργίας και λιτάνευση της Ιερής Εικόνας στον ιερό ναό της Παναγίας Κοσμοσώτειρας στις Φέρες.

Η έναρξη των εργασιών του συνεδρίου έγινε στο αμφιθέατρο της παλαιάς Νομικής Σχολής. Ο πρόεδρος του συνεδρίου και Δήμαρχος Κομοτηναιών κ. Δημήτρης Κωτσάκης υποδέχθηκε τους συνέδρους, παρουσία των Μητροπολιτών Μαρωνείας και Αλεξανδρουπόλεως καθώς και του Μουφτή Κομοτηνής. Από τους πολιτικούς ήταν παρόντες ο κ. Λευτέρης Ζαγορίτης, ο Υπουργός Μεταφορών κ. Ευριπίδης Στυλιανίδης, οι Βουλευτές της Θράκης καθώς επίσης και οι Δήμαρχοι Αλεξανδρουπόλης, Διδυμοτείχου και Φερρών.

Την κήρυξη των εργασιών του συνεδρίου έκανε ο Υπουργός κ. Στυλιανίδης και ακολούθησαν βραβεύσεις.

Η έκπληξη της ημέρας ήταν η έκτακτη παρουσία του Πρωθυπουργού, ο οποίος εγκαινίασε το αρχαίο θέατρο της Μαρωνείας. Η αίθουσα γέμισε ξαφνικά από αστυνομικούς, αξιωματικούς και άλλους, οι οποίοι αποχώρησαν αμέσως μετά το σύντομο

χαιρετισμό και την αναφορά του Πρωθυπουργού στα όσα έγιναν και όσα πρόκειται να γίνουν στη Θράκη. Προφανώς υπήρξε έντονη κινητοποίηση αλλά αυτό ανέδειξε την επόμενη μέρα την περιορισμένη, αν όχι ελάχιστη, παρουσία τοπικού κοινού στην αίθουσα.

Ακολούθησε η εναρκτήρια εισήγηση του Πρύτανη του ΔΠΘ κ. Σιμόπουλου, ο οποίος αναφέρθηκε στην εξέλιξη και την πορεία του Πανεπιστημίου της Θράκης και τις προοπτικές του ως τρίτου σε μέγεθος στη χώρα. Σημειώτέον ότι πρόσφατα γιορτάστηκαν τα 35 του χρόνια.

Το κλείσιμο των εργασιών της πρώτης μέρας ακολούθησε παραδοσιακή θρακική μουσικοχορευτική βραδιά στο κέντρο ΑΣΤΡΑΙΑ.

Η δεύτερη μέρα άρχισε με πανηγυρική Θεία Λειτουργία στον ιερό ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Η έναρξη των εργασιών έγινε με Πρόεδρο τον Νομάρχη Ροδόπης και πρώτο εισηγητή τον καθηγητή κ. Χατζηκωνσταντίνου και θέμα «Η Θράκη μπροστά στις νέες προκλήσεις». Αναφερόμενος στο θέμα του αγωγού πετρελαίου είπε: «Ο τόπος αυτός διαθέτει μια, εν πολλοίς χαμένη για τους άλλους τόπους, ομορφιά και καθαρότητα. Θα πρέπει το δημιουργούμενο πλεόνασμα από τα έσοδα του αγωγού να επανεπενδύεται στον τόπο αυτό.»

Ακολούθησαν οι προτάσεις του Τ.Ε.Ε. Θράκης και η εισήγηση του καθηγητή κ. Βασιλείου Γραμματικά με θέμα «Οι σύγχρονες γεωπολιτικές εξελίξεις στον Παρευξινίο χώρο και η θέση της Θράκης».

Λόγω περιορισμένου χρόνου έγιναν ελάχιστες ερωτήσεις.

Οι εργασίες συνεχίστηκαν το απόγευμα με συντονιστή τον Πρόεδρο της ΝΑΡΕ κ. Γιώργο Μηνόπουλο.

Η κ. Πέρσα Μαμούκαρη παρουσίασε το έργο της Ακαδημίας Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης «Πολιτισμός και Ανάπτυξη στη Θράκη» και ακολούθησε η εισήγηση με θέμα «Νέα ενεργειακά δίκτυα στην περιοχή της Θράκης».

Ακολούθησε η ώρα των Ομοσπονδιών με την έκφραση παραπόνων ότι αγνοήθηκαν οι εισηγήσεις τους, σχετικές με τους Πομάκους, με το θέμα «Χριστιανισμός και Μουσουλμανισμός σε νέα προο-

Στο πάνελ ο κ. Φίλιππος Πρόεδρος, Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Πολιτικής Επιστήμης, ο κ. Γιώργος Μηνόπουλος, Πρόεδρος της ΝΑΡΕ και η Κ. Πέρσα Μαμούκαρη, εκπρόσωπος της Α.Θ.Τ.Π.

πτική» και άλλες σχετικές εισηγήσεις με την ανάπτυξη. Ο Πρόεδρος της ΠΑΟΝΕ κ. συμφώνησε με τον προλαλήσαντα Πρόεδρο της ΠΟΣΘ κ. Λευτέρη Χατζόπουλο.

Ο εκπρόσωπος της Ομοσπονδίας Θρακικών Συλλόγων Ευρώπης κ. Σισμανίδης διαφώνησε για το περιεχόμενο αλλά και τη διάρθρωση του συνεδρίου και ζήτησε να είναι αντικείμενο του επόμενου η «τρίτη γενιά μεταναστών» και πρότεινε: Η ανάπτυξη να μην ανατρέψει την οικολογική ισορροπία και να δημιουργηθεί κλίμα ασφάλειας και να ενταχθούν οι Μουσουλμάνοι Θράκες στην κοινωνία.

Ακολούθησαν αρκετές παρεμβάσεις που, λόγω χώρου, δεν μπορούν να παρατεθούν.

Τέλος εκφράστηκε η ευχή το επόμενο συνέδριο να είναι ένα συνέδριο επανεκκίνησης, χωρίς αποκλεισμούς και με

προοπτική να παντρέψει το χθες με το σήμερα και να μην υποτιμηθεί ως ένα πανηγύρι συνάντησης απόδημων, αφήνοντας κατά μέρος την πραγματικότητα.

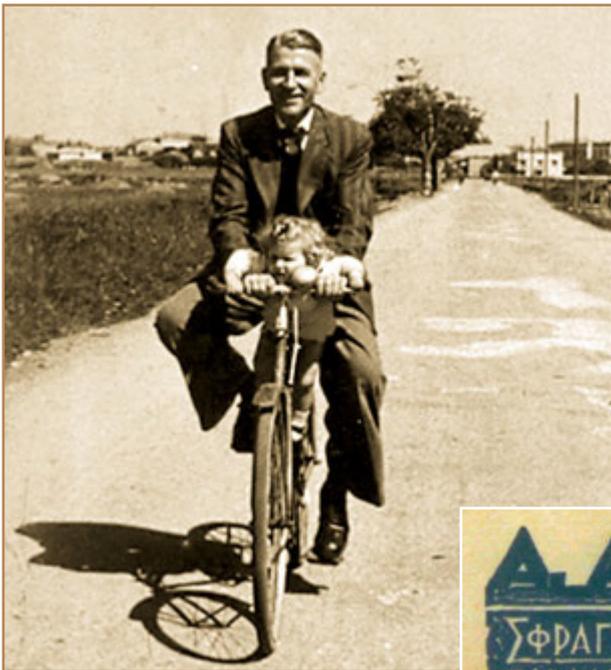
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

1. Το επόμενο συνέδριο αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί στις Φέρες το 2012.
2. Να δημιουργηθεί μόνιμη Γραμματεία στο Ίδρυμα της Κοσμοσώτειρας
3. Να αυξηθεί η διάρκεια του συνεδρίου κατά μία μέρα
4. Να διοργανωθούν παράλληλες πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις
5. Να δημιουργηθεί ιστοσελίδα για παγκόσμια χρήση είτε στο Ίδρυμα είτε στο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Αργύρης Θ. Αγγλιάς (1906-1969)

Γράφει ο Θεόδωρος Α. Αγγλιάς, δικηγόρος

κρίθηκε στην εποχή του ως επιγραφοποιός, οι δε ταμπέλες και πινακίδες του σώζονται ακόμη και σήμερα σε διάφορα μαγαζιά και δημόσιες υπηρεσίες. Επίσης, ασχολήθηκε και με την κορνιζοποιία.

Αυτοδίδακτος ζωγράφος, γνωρίστηκε και έκανε παρέα στη Λήμνο με τον γνωστό ζωγράφο **Ράλλη Κοψίδη**. Φιλοτέχνησε πολλά έργα, ιδίως τον πρώτο καιρό, τα οποία στολίζουν διάφορα σπίτια των παλαιών Αλεξανδρουπολιτών. Διακρινόταν για τη σοβαρότητα της δουλειάς του, την ευαισθησία του ύφους του και την απαλότητα των χρωμάτων.

Ο πίνακας με τα φρούτα είναι του 1955 και είναι ζωγραφισμένος με ξύλινες μπογιές. Τον αντάλλαξα από μια κυρία –ας είναι καλά– με ένα δικό μου (θεωρείται γνωστόν ότι ο γράφων κληρονόμησε το ταλέντο του).

Ο πατέρας μου διακρινόταν για το πολύ καλό ντύσιμο και την εμφάνισή του. Δίκαια, λοιπόν, του είχε αποδοθεί ο χαρακτηρισμός του πραγματικού «καλλιτέχνη».

Ο Αργύρης Αγγλιάς γεννήθηκε στην Αλεξανδρούπολη (Ντεντέαγας) το 1906 και απεβίωσε το 1969. Οι γονείς του κατάγονταν από την Αίνο και ήταν ναυτικοί. Μεγάλωσε και έζησε στην Αλεξανδρούπολη, όπως ο φίλος του, ο καλλιτέχνης Γρηγόρης Κουρουτζίδης.

Στην κατοχή πήγε στη Λήμνο, στον επισιτισμό, όπου παντρεύτηκε το 1944 την Βαρβάρα Τραταρού και απέκτησε δύο παιδιά, την Ευτυχία και τον Θεόδωρο, τον υπογράφο. Μετά την απελευθέρωση επέστρεψε στην Αλεξανδρούπολη, όπου άνοιξε τυπογραφείο, σφραγιδοποιείο και ασχολήθηκε με όλες τις καλλιτεχνικές εργασίες.

Εξαίρετος χαρακτήρας, βοήθησε σημαντικά στην τέχνη αυτή τον σπουδαίο **Γ. Μόσχο**, φίλο του από τη Μάκρη. Δια-

Φωτογραφία από το άλμπουμ: Μιχαήλ Ε. Πατέλης, Αλεξανδρούπολη, Οικονομίας Πανόραμα 1870-1970

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

1959-2009

Νοσταλγικοί προσκυνητές της νιότης τους...

Γράφει ο *Αριστοτέλης Παπανικολάου*

*Άνεμος πρίμος και καλός τα ιστία μας κολπώνει
κι υψώνει μας ατίθασο το κύμα ως τα ουράνια!
στα ξάρτια των ονείρων μας μια μουσική ωκεάνεια
μπερδεύεται, γεμάτη φως, κι ολούθε μας κυκλώνει...*

*ΝΟΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ
(Αστροφεγγιά), 1958*

Νοσταλγικοί προσκυνητές της νιότης τους, συναντήθηκαν και πάλι έπειτα από μισό αιώνα στο αγαπημένο τους γυμνάσιο στην Αλεξανδρούπολη, στις 13 Ιουνίου το πρωί, εξήντα και πλέον συμμαθητές και συμμαθήτριες που είχαν τελειώσει την «ογδόη» τάξη το 1959.

Συναντήθηκαν στον αυλόγυρο του σχολείου τους, μπροστά στη μαρμαρένια σκάλα της εισόδου του γυμνασίου, κουβαλώντας στη ψυχή τους, στίχους κάποιου καθηγητή τους, γεμάτοι από ανέμους πρίμους και καλούς, γεμάτοι από μια μουσική ωκεάνια που μπερδεύονταν με το φως των μαθητικών τους ονείρων και αναμνήσεων...

Ήμουν κι εγώ ένας από τους προσκυνητές... Ήμουν κι εγώ ένα μικρό κομμάτι αυτής της τάξης, μιας παραμυθένιας τάξης που, καθώς ετοιμάζα τη βαλίτσα μου για το ταξίδι στο παρελθόν, μόλις και με δυσκολία

συγκρατούσα τα ευτυχισμένα μου δάκρυα και τα κουρσεμένα μου αναφιλητά!

Θεωρώ τον εαυτό μου πολύ τυχερό που είχα και πάλι την ευκαιρία να επικοινωνήσω και να συνομιλήσω με τους συμμαθητές και συμμαθήτριές μου, να γευτώ αυτή τη μοναδική χαρά, να αφουγκραστώ τις έγνοιες τους και τις χαρές τους, να ζήσω μαζί τους κάτι το ιδιαίτερο, κάτι αλλιότιμο από το καθημερινό, να αισθανθώ για μια ακόμα φορά πως αξίζει η ζωή, πως η ζωή είναι όμορφη...

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συντελεστές και διοργανωτές αυτής της συνάντησης, αυτής της μαθητικής γιορτής –ανάμεσά τους τη Γεωργία Βουλγαρίδου, Μαγδαληνή Μαλάκη, Τέκου Αικατερίνη– κι όσους άλλους εργάστηκαν με μόχθο και αγάπη για την πραγματοποίησή της. Το θαυμάσιο πρόγραμμα άρχισε με συγκέντρωση στον αυλόγυρο του σχολείου,

τρισάγιο για όσους «έφυγαν», στον ιερό ναό του Αγίου Νικολάου, ανάγνωση αποσπασμάτων από το βραβευμένο το 1990 μυθιστόρημα του γράφοντος, «ο γυρισμός της Άνοιξης» - σχετικό με την πρώτη μας συνάντηση το 1989 στα τριάντα χρόνια της αποφοίτησής μας - επίσκε-

Στις 13 Ιουνίου 2009, στα σκαλοπάτια του ιερού ναού Αγίου Νικολάου, πενήντα χρόνια μετά την αποφοίτησή μας από το γυμνάσιο της Αλεξανδρούπολης.

Στις 31 Δεκέμβρη 1958, πριν βγούμε για τα κάλαντα στους δρόμους της Αλεξανδρούπολης...

ψη στις αίθουσες του γυμνασίου μας, εκδρομή με λεωφορείο και ξενάγηση στο απολιθωμένο δάσος του Φυλακτού, στον ταφικό τύμβο της Μικρής Δοξιάρας - Ζώνης και στην καταπράσινη Β.Δ. περιοχή του Έβρου, που τη διασχίζει ο ποταμός Άρδας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμμαθητές και συμμαθήτριές μου που ζουν μόνιμα στην Αλεξανδρούπολη, καθώς και όλους τους άλλους που ήλθαν από την Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κομοτηνή, Ξάνθη, Καβάλα

Στις 14 Ιουνίου 2009, διασκεδάζοντας πριν τον αποχωρισμό μας...

και Θάσο και από πόλεις της Ευρώπης (Γερμανία, Αυστρία, Ιταλία), γιατί με τη συμμετοχή τους στη συνάντηση, γέμισαν με ομορφιά τη ζωή μου.

Είμαι περίσσια ευτυχής και περίσσια ευγνώμων γι' αυτή τη συνάντηση και απόλυτα βέβαιος, πως αυτή η πανέμορφη τάξη θα ξαναγυρίζει κάπου κάπου στο παρελθόν, θα ξαναγυρίζει στον αγαπημένο αυλόγυρο του σχολείου της και θα αναζητά το χθες και το κάποτε μέσα στα νανουρίσματα των παραμυθιών, μέσα στα φτερουγίσματα των χελιδονιών και θα δροσίζει με θάμπος και άνοιξη το κάλεσμα των βαλαμωμένων σειρήνων, το πέταγμα των αναστημένων αγγέλων, τους ξεχασμένους παράδεισους, τους φυλαγμένους λωτούς, τους μυρωμένους ασφόδελους, τις δροσοσταλίδες της Χίμαιρας...

Κι εγώ, σε κάθε συνάντησή μας, θα αναζητώ μάταια και περίλυπος στην παλιά γειτονιά μου – ανάμεσα στις υψωμένες πολυκατοικίες και στους άγνωστους – το προσφυγικό σπίτι της λατρεμένης μου γιαγιάς Ολυμπίας, την ιερή μορφή της δασκάλας μητέρας μου, τους απέραντους κήπους του Γιορνταμλή,

το μπακαλικάκι της κυρα-Ανάσως, της «Καραμαλούς», που φωνίζαμε τις μπίλιες μας και τα λευκώματα, την αγαπημένη μας αλάνα του «Ποσιαδώνη» με τα παιχνίδια μας και τα ξεφωνητά μας, το παιδικό και τρυφερό εκείνο μήνυμα της μικρής Αλκμήνης, που μου έγραφε πως μ' αγαπά «μέχρι τον ουρανό»...

Στις 31 Δεκέμβρη 1958 - Μηροστά στα σκαλοπάτια, περιμένοντας και τους άλλους για τα κάλαντα...

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

1969-2009

40 χρόνια μετά...

Γράφει η Καραϊλίδου Χριστίνα

Μία συνάντηση συμμαθητριών 40 χρόνια μετά την αποφοίτησή τους από το Γυμνάσιο Θηλέων Αλεξανδρούπολης είναι ένα σημαντικό γεγονός, τουλάχιστον για μας που το ζήσαμε. Μία συνάντηση σε μία πόλη, που έχει αλλάξει πολύ αυτά τα χρόνια, μπροστά στο σχολείο μας, τη Λεονταριδείο Σχολή, που φέτος κλείνει και 100 χρόνια ζωής και έχει γίνει πλέον Εκκλησιαστικό Μουσείο.

θυμόμαστε με αγάπη, τους καταλαβαίνουμε και ευγνωμονούμε για όσα μας προσέφεραν. Και ίσως λίγο περισσότερο τους καταλαβαίνουν όσες ακολούθησαν το διδασκαλικό ή καθηγητικό κλάδο.

Η πρώτη μας συνάντηση 26 Ιουνίου 2009, 6 μ.μ. στο σχολείο μας. Φωνές, συγκινήσεις –πολλές είχαμε να ιδωθούμε από τότε– φωτογραφίες αναμνηστικές και στη συνέχεια ένα αναψυκτικό στην όμορφη παραλία της πόλης μας, κάτω από το φάρο, το σήμα κατατεθέν της Αλεξανδρούπολης.

Σάββατο 27 Ιουνίου 2009. Το μικρό εκκλησάκι της Αγ. Αικατερίνης στο χώρο του νοσοκομείου, στην Καλλιθέα, 7 το πρωί άνοιξε την πόρτα του για έναν αποκλειστικό εκκλησιασμό για τις μαθήτριες που αποφοίτησαν τον Ιούνιο του 1969. Εκκλησιασμό μαζί με ένα μηνύσωνο για τους καθηγητές μας, που απεβίωσαν, αλλά και για συμμαθήτριές μας, που έφυγαν πολύ νωρίς από κοντά μας και δεν έζησαν αυτές τις στιγμές. Κατά το μεσημέρακι επισκεφθήκαμε το σχολείο μας –νυν Εκκλησιαστικό Μουσείο–, ξεναγηθήκαμε στους χώρους του, άλλοτε αίθουσες διδασκαλίας, και θυ-

Αναμνηστική φωτογραφία από την αποφοίτησή μας. Στην πρώτη σειρά από αριστερά οι καθηγητές μας Τζανετάκης, Λύτρας (Γυμνασιάρχης), κ. Ελ. Αλεξάνδρου, κ. Αν. Σιούντα και Ν. Βασιλάκης.

Συνάντηση που υπήρξε αφορμή για πολλές συγκινήσεις και αναδρομή στα όμορφα, ξέγνοιαστα μαθητικά χρόνια. Παλιές φωτογραφίες –ασπρόμαυρες τότε– ήρθαν στο προσκήνιο, για να μας θυμίσουν γεγονότα της μαθητικής ζωής, να δούμε καθηγητές μας, που τότε τους βλέπαμε σαν αυστηρούς κριτές της επίδοσής μας και καταπιεστές της ελευθερίας μας, που όμως σήμερα τους

40 χρόνια μετά...

μηθήκαμε στιγμές και περιστατικά της σχολικής μας ζωής. Θαυμάσαμε τα υπέροχα εκθέματα και νιώσαμε την καρδιά μας να χτυπά δυνατά. Το βράδυ συνεννόηση, χορός, τραγούδι σε παραλιακό κέντρο και ένα μικρό αναμνηστικό για την καθεμία, έναν μικρό αμφορέα με παράσταση τη Λεονταρίδειο από τη μία πλευρά.

Κυριακή 28 Ιουνίου το μεσημέρι, το τελευταίο γεύμα στη Μάκρη. Αποχαιρετισμός και υπόσχεση για μία νέα συνάντηση, αυτή τη φορά όχι μετά από τόσα χρόνια...

*Σχολική εκδρομή
στα Πλατάνια Μαϊστρου, 1968.*

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

Αγγελή Χάιδω Εισ μνήμην Μαρίας Μύρτσου-Ζαντανίδου	100.00 €
Αγγελίδου-Σίμου Βασιλική Εισ μνήμην του συζύγου της Δημητρίου Σίμου	200.00 €
Βαγενάς Στέλιος & Βούλα Εισ μνήμην γονέων τους	50.00 €
Γεροντόπουλος Θεόφιλος & Ασπασία Εισ μνήμην γονέων	100.00 €
Γεροντόπουλος Θεόφιλος & Ασπασία Εισ μνήμην Μαρίας Μύρτσου-Ζαντανίδου	100.00 €
Γκιούρδα Όλγα Εισ μνήμην της μητέρας της	50.00 €
Δοξακοπούλου-Ντούφα Ρούλα Εισ μνήμην συζύγου της Φώτη Ντούφα	100.00 €
Ιωαννίδου-Καρακατσάνη Μαρούλα Εισ μνήμην των Χρήστου & Αικατερίνης Ιωαννίδη και Μιχαήλ & Ελένης Καρακατσάνη	50.00 €
Ιωαννίδου-Καρακατσάνη Μαρούλα Εισ μνήμην Ορέσθη και Ζωής Παρασκευοπούλου	50.00 €
Καλαματιανός Χρήστος & Αγγελική Εισ μνήμην Μαρίας Μύρτσου-Ζαντανίδου	100.00 €
Κατσίκη Φούλη Εισ μνήμην Θεοδώρου Καλαϊτζή	50.00 €
Κυζιρίδου Βασιλική Εισ μνήμην του συζύγου της Ιωάννη	100.00 €
Μασούρας Χάρης Εισ μνήμην γονέων Γεωργίου και Ελένης	250.00 €
Μασούρας Νικόλαος Εισ μνήμην γονέων Γεωργίου και Ελένης	250.00 €
Παμποριδίου-Πρίτσου Στέλλα Εισ μνήμην γονέων της Αθανασίου & Μαρίας	50.00 €
Παπανικολάου Ιωάννης & Νίνα Εισ μνήμην Σωκράτη Μηνόπουλου	50.00 €
Πολυμερούδης Σταμάτης & Κατίνα Εισ μνήμην των γονέων τους	100.00 €
Σκεύας Χρήστος & Σμαρώ Εισ μνήμην γονέων τους	50.00 €
Τρικούπη-Ραχμανίδου Έφη Εισ μνήμην Ζαχαρία Χονδρού	100.00 €
Χαμπούρης Άγγελος Εισ μνήμην Θεοδώρου Καλαϊτζή	100.00 €

ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ

Αγγελίδης ΑΝΩΝΥΜΟΣ	Άγγελος ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ	30.00 € 50.00 €
Απόφοιτοι 1955		50.00 €
Αρίκας	Κυριάκος	50.00 €
Βερβερίδης	Νίκος & Σμαρώ	30.00 €
Βερβερίδης	Θανάσης	30.00 €
Βερβερίδης	Μόσχος	30.00 €
Βερβερίδης	Χάρης	30.00 €
Βουτσινά-Τσαλαγράδα	Άννα	30.00 €
Γαρίδης	Διονύσης	50.00 €
Γεωργιάδου-Νταηλάκη	Νίνα	50.00 €
Δημητριάδου-Κοντοπούλου	Ευγενία	100.00 €
Δούπας	Ιωάννης	20.00 €
Ευμορφοπούλου-Σιδηρά	Άννα	50.00 €
Ζαρκάδη	Ραλλού	70.00 €
Ζηκίδου	Βασιλική	50.00 €
Καπετανίδης	Χρήστος & Σεβαστή	30.00 €
Καραμανή	Μαρία	50.00 €
Καφετζή - Χατζηιωακείμ	Ελένη	50.00 €
Κόμη	Ευανθία	50.00 €
Κονταράκη	Κυριακή	35.00 €
Κουτρούλας	Βασίλειος	100.00 €
Κριτού	Κώστας	100.00 €
Λουκιζέλη	Πέπη	100.00 €
Μασκαλέρης	Χρήστος & Δανάη	50.00 €
Μασκαλέρης	Θανάσης	50.00 €
Μπακιριτζή	Ζωή	20.00 €
Μπακιριτζή	Αμαλία	20.00 €
Μπουρκέλης	Βάκης	50.00 €
Ναλμπάντης	Δημήτριος	50.00 €
Νικολαΐδης	Χρήστος	30.00 €
Παμποριδης	Μιχάλης	50.00 €
Παταπάτης	Κώστας	50.00 €
Πετρίδου-Μούφτογλου	Αντωνία	20.00 €
Πούλιου	Αθανασία	15.00 €
Ρούντη-Λιναΐδη	Ελένη	30.00 €
Σταματοπούλου	Ρίτσα	50.00 €
Στάμου-Κουφού	Αρχοντία	20.00 €
Συναχειρή-Πάντσου	Λυδία	20.00 €
Τέντες	Ιωάννης	50.00 €
Τζεμίντιμη	Ζωή	50.00 €
Τσικούρα-Γραμμενίδη	Χρυσούλα	50.00 €
Φαράσης	Ιωάννης	150.00 €
Χαρπούδης	Σταύρος	50.00 €
Χατζηποστόλου	Κυριαζής	30.00 €

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

*Έκθεση της μαθήτριας Αρτέμιδος Τουφεξή, νυν Ξενιτίδου,
μητέρας έξι παιδιών και 10 εγγονών
Σχ. έτους 2008-2009*

Πώς πέρασα μέ τούς συμμαθητές μου στό... Σπιτάμπελο

Έν Άλεξανδρουπόλει τῆ 27ῆ Ἰουλίου 2009

Θα ήθελα να είμαι «Γιάννης Ξανθούλης» (γειτονάκι μας ήταν) για να μπορέσω να περιγράψω όμορφα τη χτεσινοβραδινή μας συνάντηση. Θα προσπαθήσω.

Στις 9 στο «Σπιτάμπελο» χτύπησε «σύρμα». Ο.Κ. (μάθαμε και το Ο.Κ. βλέπεις).

– Θα περάσω, Αρχοντία, να σε πάρω, η απάντηση. Το έγγραφα και σε χαρτάκι, εκεί στο τηλέφωνο, μήπως το ξεχάσω. Αλλά πού; Όλη την ημέρα ήταν στο μυαλό μου (αλλά κι άλλα τα ξεχνάω και η δικαιολογία εύκολη. Ε! εγώ τώρα γέρασα. Όπως με βολεύει!).

Ενιά παρά... έτοιμη για τη μεγάλη έξοδο. Η γειτόνισσα κρεμασμένη στο μπαλκόνι με γεμάτο απορία και περιέργεια πρόσωπο, θέλει να μάθει για πού το 'βαλα έτσι «σινιαρισμένη». Δεν άντεξε και η ερώτηση έρχεται μπαμ.

– Πού πας τέτοια ώρα;

– Έχουμε συγκέντρωση με τους συμμαθητές, της δίνω λογαριασμό.

Και η Αρχοντία, όταν της το είπα αργότερα, μου λέει:

– Έπρεπε να της πεις... περίμενε να δεις και τι ώρα θα γυρίσω... εκεί να δεις... κατά τις δύο.

Παίρνουμε ταξί και πάμε στο «Σπιτάμπελο». «Σπιτάμπελο» μου θυμίζει το παλιάμπελο. Που λένε «να καεί και το παλιάμπελο!» Και κήκε... αλήθεια.

Δεκαεννιά συνολικά άτομα ήμασταν. Μεταξύ αυτών 3-4 σύζυγοι συμμαθητών. Ένα μεγάλο τραπέζι και χρειάστηκε να προστεθεί άλλο ένα, γεμάτα με τα αλλοτινά νιάτα. Μερικοί μάλιστα με κάτασπρα μαλλιά, βασικά άνδρες. Οι γυναίκες ξέρον καλύτερα την τέχνη του «καμουφλάζ». Με την κατάλληλη μπογιά λύνεται το πρόβλημα.

– Όχι επειδή άσπρισαν τα μαλλιά μου, θα κάτσω να σκάσω.

Η μαθήτρια Άρτεμις Τουφεξή με συμμαθήτριές της (Σχ. έτος 1954-1955)

Και γίνονται στο πι και φι ξανθούλες, κοκκινομάλλες, μελαχρινές. Και καλά κάνουν!

Το φαγητό υπέροχο. Και οι πιο δύσκολοι της παρέας έμειναν ευχαριστημένοι. Το αφεντικό του μαγαζιού, ένας νεαρός Ελληνοπόντιος –το «Ρωσοπόντιος» δεν είναι, λέει, σωστό–, φαίνεται καλός επιχειρηματίας. Ήξερε καλά τη δουλειά του. Ήταν πάντα κο-

ντά μας μη μας λείπει τίποτα, συνοδεύοντας το φαγηπότι με πιπεράτα ανέκδοτα.

Τα κεφτεδάκια υπέροχα, όπως κατάλαβα από το μμμ... της διπλανής μου. Σαλάτες διάφορες και μια γευστική λαχανοσαλάτα ποντιακής συνταγής.

Η σπεσιαλιτέ του καταστήματος το «κότσι», με ωραία σάλτσα και μαλακό καλοβρασμένο κρέας, εξαφανίστηκε γρήγορα από την πιατέλα, για να καταλήξει το μεγάλο εκείνο κόκκαλο στα χέρια της Άννας να γλύφει σε έκσταση, γράφοντας στα παλιά της τα παπούτσια το... σαβουάρ βιβρ. Γεια σου, Αννούλα. Να είσαι πάντα καλά...

Αφού φάγαμε και χορτάσαμε, να μη πω «σκάσαμε», αρχίσαμε το τραγούδι. Ο Τώνης αντίκρου μου, κατάλληλα εφοδιασμένος για τη στιγμή, βγάζει τις φυσαρμόνικες του, επιμελώς φυλαγμένες. Είναι, λέει, η κάθε μία για ορισμένους ήχους. Η μία ήταν η σε «ρε μινόρε», κάπως έτσι το είπε. Αυτό δεν το ήξερα τόσα χρόνια, τώρα το έμαθα για να επαληθευτεί το «γηράσκω αεί διδασκόμενος». Όλοι οι άλλοι ψιλοτραγουδούσαμε ό,τι ξέραμε και όσο επέτρεπαν και οι φωνητικές μας χορδές, φθαρμένες και αυτές από τη χρήση τόσων χρόνων ή και από το νυστέρι κάποιου χειρουργού, όπως είπαν μερικές.

Μπορεί να ήταν φάλτσες αυτές οι φωνές που έφταναν στα αυτιά μας. Όμως τις αγαπάμε. Είναι τόσο γνώριμες, δεμένες, υφασμένες με το είναι μας από εκείνα τα παλιά νεα-

νικά μας και ίσως και παιδικά μας χρόνια. Ο γέρος λέει είναι ευσυγκίνητος. Και πώς να μην είναι!

Εκεί και ο Γιάννης ο Λιανίδης, συμμαθητής από το δημοτικό. Θυμηθήκαμε πάλι το δάσκαλό μας τον Χαραλαμπίδη, τη Μολά με το περίφημο βαρόμετρό της, τη Σαμοθράκη, όλο μέσα στα μαύρα ήταν. Αναμνήσεις από τα χρόνια του... τόσο.

Σε λίγο καταφθάνει η έκπληξη του καταστήματος, ο κιθαρωδός, με την κιθάρα του κρεμασμένη από μια φθαρμένη κορδέλα, μάρτυρας το πόσες φορές κρεμάστηκε στο λαιμό του, πόσα τραγούδια παίχτηκαν με αυτήν την παλιά κιθάρα, πόσους καημούς εξωτερίκευσε, πόσες χαρές εξέφρασε, πόσες φορές τραγούδησε την αγάπη, τη μοναξιά, τη χαρά, τον πόνο!

Μας τραγούδησε πολλά, πάρα πολλά τραγούδια, και-

νούργια, παλιά, ελληνικά, ποντιακά, ρωσικά. Όταν τελειώσει το «ο τσιτσόρνε», κάπως έτσι το λένε, ο μεθερμηνευόμενο «τα μαύρα μάτια», λέει ο Τώνης γεμάτος τάχα στοχασμό:

– Εμένα μ' άρεσαν τα λόγια... Και οι τριγύρω του ξέσπασαν σε γέλια...

– Εμένα, ακούστηκε κάποιος άλλος, εμένα μ' άρεσαν τα τελευταία λόγια προπάντων...

Άλλο ξέσπασμα χαχάων... Το τραγούδι ήταν στα ρωσικά...

Σε λίγο έρχεται το γλυκό δροσερό καρπούζι, κόκκινο λιμπιστικό. Το τιμήσαμε δεόντως. Και γλυκό, τούρτα με το κερασάκι, και επισφράγισμα ένα πράσινο δροσιστικό ποτό, όπως μας είπε, ποντιακό.

Όλα τα δοκιμάσαμε. Και να η Γκρέτα σηκώνεται και ρίχνει μερικές γυροβολιές με μουσική υπόκρουση του Ζορμπά. Να και η Άννα, που μας έκανε την κουρασμένη, νυσταγμένη, πετάγεται και αρχίζει να χορεύει το ζεϊμπέκικο, ενώ εμείς χτυπούσαμε ρυθμικά τα χέρια. Το κέφι είχε ανά-

ψει για τα καλά. «Δεν πάω σπίτι μου απόψε...».

Να μην τελειώσει, Θεέ μου, η βραδιά απόψε... Ο κιθαρωδός ξελαρυγγιάστηκε. «Τι τριάντα, τι σαράντα... τι πενήντα». Και εμείς προσθέτοντας τι εξήντα... τι ... και βάλτε...

Και ήρθε η ώρα της φωτογραφίας. Πιάσαμε ήδη τις μικρές ώρες που λένε.

Τι, να μην απαθανατίσουμε τις φάτσες μας! Είμαστε πολλοί. Δεν μας παίρνει ο φακός.

– Γονατίστε, προστάζει η όμορφη φωτογράφος και χαριτωμένη κόρη του Τσιακίρη, που συνόδεψε τους γονείς της σ' αυτήν την έξοδό τους. Και ποιος ξέρει τι θα σκεφτόταν το κορίτσι γι' αυτούς τους τρελούς-τρελούς ...άρηδες!

– Γονατίστε, η πρώτη σειρά, για να φαίνεσθε όλοι.

Εύκολο κορίτσι μου; Μερικές προσπάθειες έγιναν και το πικρόχολο χαμόγελο άνοιξε στα χείλη... Και πες πως γονατίζω, ύστερα πώς θα σηκωθώ; Θέλω «βίντσι» που έλεγε και η γιαγιά μου. Η λύση όμως βρέθηκε. Στήσαμε μια σειρά καρέκλες και καθίσαμε η πρώτη σειρά, οι υπόλοιποι πίσω όρθιοι.

Μια καρέκλα έμεινε προέχουσα λίγο μπροστά άδεια.

– Είναι για τους «λείποντες», συμπλήρωσε η Αλέξανδρα, ετοιμόλογη και εύστορη, όπως πάντα. Έτσι λύθηκε το πρόβλημα και γλιτώσαμε το γονάτισμα...

Τα γόνατα δεν λυγίζουν εύκολα πια, έχασαν την ευκαμψία τους. Τα μάτια δεν βλέπουν καλά, χάνουν σιγά σιγά το φως τους. Κάποιοι πιο πέρα μιλούσαν για αρθρώσεις που πονάνε. Το μυαλό

Η μαθήτρια Άρτεμις με τους συμμαθητές και συμμαθήτριές της

δεν έχει τη λάμψη του τότε, φθείρεται κι αυτό. Το στομάχι έχει προβλήματα. Το σάκχαρο παραμονεύει. Η διπλανή μου ανοίγει την τσάντα της για να πάρει το χάπι της και ζητάει λίγο νερό. Όμως η δύναμη της καρδιάς μας να κρατάει άσβεστη την αγάπη, που μας ενώνει εδώ και τόσα χρόνια, μένει σταθερή.

Ο Θεός μας αξιώσει να ζήσουμε και του χρόνου τόσο όμορφες στιγμές, γεμάτες συγκίνηση, όπως χθες βράδυ!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

« Σ Π Α Ρ Τ Α Θ Λ Ο Ν 2 0 0 9 »

ΕΝΑΣ ΑΓΩΝΑΣ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕ ΤΑ 27 ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

Γράφει ο Παναγιώτης Τσιακίρης

Με τη λαμπρή τελετή απονομής των μεταλλίων στο Ξενοδοχείο «ΤΙΤΑΝΙΑ» έπεσε η αυλαία του 27ου διεθνούς αγώνα υπερ-ποστάσεων «ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ 2009».

Ο αγώνας πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στις 25 και 26 Σεπτεμβρίου με τη συμμετοχή 317 αθλητών από τριάντα τρεις χώρες. Η διάρκεια του αγώνα είναι 36 ώρες και καλύπτει την απόσταση των 246 χλμ. από την Αθήνα στη Σπάρτη, θεωρείται δε ως ένας από τους πιο δύσκολους αγώνες στον κόσμο μαζί με το Μαραθώνιο της Σαχάρας που είναι ίσης απόστασης και διαρκεί επτά μέρες.

Τερμάτισαν 133 δρομείς, ποσοστό σημαντικό, ανάμεσά τους 14 γυναίκες. Πρώτος, για δεύτερη φορά, ο εκπληκτικός 42χρονος Ιάπωνας **Ryoichi SEKIYA** που κάλυψε την απόσταση σε 23 ώρες 48' και 24". Δεύτερος τερμάτισε ο Δανός αθλητής **Lars Skytte CHRISTOFFERSEN** σε 24:31':45" (έλαβε μέρος και πέτυσε τερματίζοντας τρίτος). Ακολούθησε στην τρίτη θέση ο Νορβηγός **Jon Harald BERGE** με χρόνο 25:09:38".

Πρώτη από τις γυναίκες τερμάτισε η Γιαπωνέζα **Sumie INAGAKI**, με χρόνο 27:39':49" και κατέλαβε τη 14η θέση. Δεύτερη η επίσης Γιαπωνέζα **Yoshiko MATSUDA**, σε 31:16':12" και τρίτη η Αμερικανίδα **Lisa BLISS**, σε χρόνο 32:23':26".

Αξίζει να σημειωθεί ότι ανάμεσα στους 133 που τερμάτισαν φέτος είναι και δώδεκα Έλληνες, ένας

Οι τρεις πρώτοι άνδρες νικητές

Ο Δημήτρης Κεχαγιόγλου, τρίτος από δεξιά

από τους οποίους είναι ο συμπατριώτης μας **Δημήτρης Κεχαγιόγλου**, γιος του παλιού πρωταθλητή μέσω αποστάσεων Φώτη Κεχαγιόγλου.

Αποκλειστικός χορηγός του αγώνα ήταν, για έκτη και τελευταία χρονιά, το ΙΔΡΥΜΑ «ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ», γνωστό στην πόλη μας για τις χορηγίες του στα Ιδρύματα της Μητρόπολης, στο Σύλλογο Αρχαιοφίλων, στο Ελληνομουσείο Αίνου, στο Χωριό SOS και πρόσφατα στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο.

Ικανοποιημένοι από την άρτια διοργάνωση του αγώνα έμειναν οι αθλητές που συμμετείχαν στο φετινό αγώνα και πολλά τα συγχαρητήρια στα πληρώματα των σταθμών εφοδιασμού και στον επί δεκατέσσερα χρόνια πρόεδρο του Διεθνούς Συνδέσμου ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ και δικό μας πρόεδρο κ. Παναγιώτη Τσιακίρη.

Οι τρεις πρώτες γυναίκες νικήτριες

100 ΧΡΟΝΙΑ 1909-2009

ΜΙΚΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Κείμενα - Σκέψεις - Φωτογραφίες

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μποτονάκη

Η ιδέα για αυτή την ενότητα γεννήθηκε σιγά-σιγά. Κατά τη διάρκεια της έκδοσης του περιοδικού μας, επί επτά χρόνια, οι αναγνώστες μας βούτηξαν το μολύβι τους στις παιδικές αναμνήσεις και ξετύλιξαν σκηνές από τα εφηβικά ή πρώτα νεανικά τους χρόνια. Έψαξαν στα οικογενειακά τους αρχεία, φωτογραφικά ή άλλα, και ανακάλυψαν αποτυπωμένες εικόνες από την πασπαλισμένη με σκόνη εξωραϊσμού ή και ρομαντισμού περίοδο της ζωής τους, για άλλους πολύ δύσκολη για άλλους λιγότερο, και έστειλαν υλικό.

Η πρώτη σκέψη της Σ.Ε. του Δ.Σ., ήταν να μαζεύει το υλικό και, στην κατάλληλη στιγμή, συνδυάζοντας κείμενο και εικαστικό υλικό, να δημοσιεύει αναλόγως. Σιγά-σιγά και με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 100 χρόνων από τη ζωή της Λεονταριδείου Σχολής, του κτηρίου που στέγαζε το Γυμνάσιο, σχηματίστηκε η ιδέα παράλληλα με τα δημοσιευόμενα ολοκληρωμένα κείμενα να καθιερώσουμε μια σελίδα, στην οποία να δημοσιεύονται **φωτογραφίες, έγγραφα, μικρά σημειώματα** που έχουν ως κεντρικό πυρήνα τη διαδρομή του Γυμνασίου Δεδέαγατς - Αλεξανδρούπολης.

Δεν θα ακολουθηθεί χρονολογική σειρά. Το υλικό θα δημοσιεύεται, με στόχο να καταγραφεί στο έντυπό μας ό,τι υπάρχει στο αρχείο των οικογενειών και στη συνέχεια κάποιο πρόσωπο ή κάποιος φορέας να το χρησιμοποιήσει, για να γράψει την ιστορία του Γυμνασίου μας.

Εάν πάλι κάποιος μελετητής έχει ήδη ξεκινήσει κάτι ανάλογο, εμείς είμαστε διατεθειμένοι, με το «δημοσογραφικό» μας εργαλείο, να συνεργαστούμε.

1910-1920;
1920-1930;
1930-1940;

1940-1950

Μια ομάδα
μαθητριών της
Ε' Γυμνασίου
κάτω από
τον Φάρο.

Μαθητές και
μαθήτριες της
Ε' Γυμνασίου
με τον καθηγητή
Θ. Γεωργούση

Μέσα στην τάξη,
σε ώρα διαγωνίσματος

Φωτογραφίες του 1948, από το αρχείο της κ. Μαρίκας Μούτλια-Καρυπίδου

1950-1960

Απόφοιτοι σχολικού έτους 1953-1954
Καθηγητές (από αριστερά): Πατεράκης,
Πλαγιανάκος, Τόλκας, Δ. Μπάστα,
Θ. Γιωργούσης

Φωτ. αρχείο οικογένειας Μπάστα

«Η τραγωδία»

Καθηγητής Πατεράκης. Ίσως ο πιο αθώος και απλός καθηγητής που πέρασε από το γυμνάσιό μας. Και εδώ έγινε η συνομωσία. Είπαμε, μερικοί να μένουν έξω και να μπαίνουν ένας-ένας, για να χάνεται το μάθημα. Έτσι λοιπόν, σαν άρχισε το μάθημα, άρχισαν και οι χτύποι στην πόρτα.

«Να περάσω, κυρ καθηγητά». «Κάτσε, παιδί μου».

Αυτό γινόταν συνέχεια, ώσπου ο αθώος καθηγητής δεν άντεξε και μόλις ξανακούστηκε «να περάσω κυρ καθηγητά», σήκωσε το χέρι του και έπεσε βαρύ στο κεφάλι του μαθητή που έμπαινε. Ο Μ... έπεσε ξερός κάτω. Όλοι φοβήθηκαν και περισσότερο ο καθηγητής. Ο Μ... δε σηκώνόταν και μερικοί φώναζαν την καθηγήτρια της γυμναστικής Φουρτούνα, που τον μετέφερε στο γραφείο και του έριξε λίγο νερό και κολώνια. Ο Λ... σηκώθηκε.

Δεν ξέρω αν στη σκηνή υπήρξε πλάκα ή πραγματικότητα· πάντως όλοι φοβηθήκαμε, μα πιο πολύ ο καθηγητής Πατεράκης. Έτσι τελειώνουν μερικές σκηνές από τη ζωή μας στο γυμνάσιο και ζητώ συγγνώμη από αυτούς που ανέφερα σαν πρωταγωνιστές των σκηνών αυτών.

Αγγελίδης Άγγελος, Ένας συμμαθητής

1955. Ο αθώος καθηγητής Πατεράκης με την τάξη που τον τυραννούσε

1960-1970

Σχολικό έτος
1966-1967
Στο βάθος
διακρίνεται
η καθηγήτρια
Α. Σιούντα

Α Ν Α Μ Ν Η Σ Τ Ι Κ Α Κ Α Ι Α Λ Λ Α

Τωνιακά και εξακριβωμένα

Γράφει ο Γιώργος Ψύλλας

Βαριέμαι μόνη μου στο μπακαλάκι και βγαίνω στην γωνία, να πάρω τον αέρα μου ... Σιγά το μπακαλάκι δηλαδή... Τι το 'θελα και τ' άνοιξα; Εκείνος ο μακαρίτης ο πατέρας μου τα φταίει όλα. "Να 'χεις μια απασχόληση, βρε Σμαραγδή μου, κορίτσι πράμα, που είσαι".

"Τι κορίτσι, βρε μπαμπά; Λολάθηκες; Κοντεύω τα σαράντα, δεν λες;", τον είπα.

Πότε ήταν που τον είπα; Θα ήταν κανά δυο χρόνια πριν πεθάνει.

Και τ' άνοιξα το μπακαλάκι, π' ανάθεμά το για μαγαζί, τρία επί πέντε δεν είναι. Με πνίγει η σκοτεινιά του και με πλακώνει το ταβάνι του, φως δεν ανάβω, δεν θα πληρώνω τζάμπα τον Ηλεκτροφωτισμό, σάμπως τι βγάζω όλη μέρα ορθοστασία η γυναίκα, για να 'χω και τα φώτα ανοιχτά; Τίποτα δεν βγάζω· δεν ψωνίζει ο κόσμος. Κεσάτια, κεσάτια και μιζέρια. Να! η Ψαρού που ήρτε πρωί-πρωί, να με κάνει σεφτέ, ακριβό το βρήκε, το αλεύρι μου, η φωριάρα! Βρωμάει το χνώτο της, σαν της γάτας βρωμάει.

"Δεν έχεις άλλο αλεύρι, Σμαράγδα μου, για τηγάνισμα το θέλω", με είπε με ένα ύφος, μέχρις εκεί απάνω, η φαρμάκω. "Ο κυρ Θόδωρος έχει αλεύρι για τηγάνισμα, για πίτες, για κέικ".

"Εγώ, κυρία Μαριώρα μου, πουλάω αλευράκι του Θεού" την είπα μια και έφυγε, στον διάολο να πάει κι αυτή και η μύτη της, που θέλει και αλεύρι για τα βρωμόψαρά της. Αντε και πες, πως βάζω εφτά λογίων αλεύρια στο μπακαλάκι μου, ποιος θα τα αγοράσει καλέ κι εσεις; Θα τα φάνε τα μαμούνια, να χορτάσουν και θα τα 'χω για ζημιά. Βρε ούστ από κει, εγώ ξέρω τον ινταρέ μου· λίγα πράματα στο μαγαζί, λίγα και να μην χαλάνε, της ανάγκης πράματα. Έρχεται η γειτόνισσα, που ξέμεινε από σαπούνι πάνω στην μπουγάδα, παίρνει - φεύγει, δυο δραχμές, καθαρά πράματα, ο παράς στο χέρι, βερεσέδια δεν δίνω.

Αμάν, έκανα τις προάλλες για να πάρω τον παρά μου από την Χρυσομάλλω. "Αύριο, καλέ Σμαραγδή, δηλαδή το Σάββατο, που θα πλερωθεί ο Ανέστης μου, Σμαραγδούλα μου".

Ποιος Ανέστης της καλέ; Με λέτε ποιος Ανέστης; Ο πρωινός ή ο βραδινός, η ακόρεστη κι αυτή, σάματις δεν βλέπω; Στραβή είμαι; Βγήκα προφές στην γωνία, που άκουσα αραμπά να περνάει και λες και έδωσα ραντεβού με τα μασκαριλίκια τής εν λόγω του Ανέστη, τσούπ, χώνεται σπίτι της ένας ψηλός ξερακιανός, με φαλακρίτσα και μουστάκι, δεν τον ξέρω τον λεγάμενο και σκάω να τον βρω. Θα τον βρω, πού θα με πάει; Βαστούσε και μια τσαντάρα ζαρζαβατικά για πεσκέσι. "Σ' τα στέλνει ο Ανέστης σου", την είπα δυνατά, να ακούσουμε κι εμείς κι αυτή τον είπε: "Φέρτα μέσα, έλα να σε κεράσω συκαλάκι για τον κόπο σου" και άνοιξε την πόρτα για το συκαλάκι, με ρόμπα κόκκινη, παρακαλώ, άλικη και μαλλί στην τρίχα άνοιξε την πόρτα της, η αθεόφοβη.

Εμείς δεν έχουμε ψυχή, άστατη γυναίκα; Αντρικό χέρι δεν χώθηκε στα ζεστά μου, ούτε κι ένα φιλιό δεν πήρα, σαν τα φιλιό του σινεμά. Γρουσουζιά με τους άντρες κι η Χρυσομάλλω του Ανέστη της, έχει και ρεζέρβα για τα συκαλάκια της, παραδίπλα η Φωφώ ...άλλη κι αυτή!... με τον Έφεδρο Ανθυπολοχαγό. Μόνο σε Έφεδρους νοικιάζει ένα παλιοδωμάτιο που έχει. Δεν μπορεί, λέω κι εγώ, ο ένας απολύεται, ο άλλος έρχεται, όλο και κάποιος θα σκαλώσει στα σεντόνια της, ντροπής πράματα!

Εγώ τέτοια δεν κάνω, νοικιάζω μόνο σε σπουδάστριες της Παιδαγωγικής Ακαδημίας, αν τύχει κι είναι καμιά σιγανή και θέλει δωμάτιο για διάβασμα, μα... σε άντρες ποτέ! Τα βλέπω εγώ τα ρεζιλίκια του καθενός.

"Καλημέρα, Σμαραγδάκι μου", με είπε πριν καιρό ο κυρ Νικηφόρος, ο λεωφορειοτζής, που ήμουν στην γωνία να λιαστώ και ήρτε κοντά μου, πολύ κοντά μου, από πάνω, που λέει ο λόγος, και με είπε σιγανά, τάχα γι αστειό, πως άμα θέλω, όλο το μπακαλάκι μου το αγοράζει μονοπαραδιά κι εμένα μαζί μ' αγοράζει, μονοπαραδιά. Ο φωρόγερος, ο μπογάς στα εβδομήντα του, που... όπου πάει με το λεωφορείο του, έχει και σπιτωμένες και δήθεν θέλει και μένα, ανάθεμά τον, που μια τσίχλα δεν ήρτε ποτέ να πάρει για τα εγγόνια του, αλλά έτσι είναι, κατά μάνα

κατά κύρη λέμε εδώ στην οδό Αίνου. Η μία του κόρη γκαρσόνα στο Δελφίни, ξημεροβραδιάζεται με τους μπεκρήδες και η άλλη καθαρίστρια στα τρένα. Ψάξε τώρα να βρεις εσύ την καθαρίστρια στα βαγόνια και στα τρένα, τα παιδιά τους γίνανε τάλε κουέλε με τις μάνες τους, διαβόλια και τριβόλια! Νευριάζω όταν παίζουν έξω από το μπακαλάκι μου κι έχουν και μια γλώσσα! Να μια γλώσσα! Με κοροϊδεύουν, με λένε «δεσποινίς καρασούλι». Οι μάνες τους θα με λένε «καρασούλι» και με λένε κι αυτά, αλλά τι να κάνω, που ψωνίζουν από καμιά φορά ρύζι και ζάχαρη, να κάνουνε, λέει, ρυζόγαλο, για τα παιδιά κι εγώ τις λέω "ωραίο, βρε κορίτσια, το ρυζόγαλο!", αλλά... να! κάτω από την γλώσσα μου το έχω... "Κακό χρόνο να 'χουν", θα έπρεπε να τις πω, που παρατάνε τα παιδιά στο δρόμο και βογκάει στην φασαρία η οδός Φαλήρου από την άλλη και η Αίνου από δω.

Δεν θα ξεχάσω που μια φορά που έπαιζαν όλα μαζί. Έκατσα και τα μέτρησα, πενήντα δύο με τους Μιχαηλδαίους και τους Πατρίκιους! Πενήντα δύο βασανιστές, αμάν πια, δεν μπορώ άλλο, δεν αντέχω, με πιάνει το κεφάλι μου, πάω μέσα... σβήνω... ακούς εκεί πενήντα δύο!!

Χαιρετώ σας

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ "ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ" 22/8/2009

Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης

Εδώ και καιρό διαβάζω το «Φάρο της Αλεξανδρούπολης», το θανμάσιο τριμηνιαίο περιοδικό που εκδίδει ο δραστήριος «Σύλλογος των Αλεξανδρουπολιτών της Αττικής». Εκδότης –κατά νόμον– ο πρόεδρος του Συλλόγου Π. Τσιακίρης και η επιμέλεια είναι της κ. Αλεξάνδρας Μποτονάκη.

Είναι από τις λίγες και ωστόσο επιτυχημένες φορές που ο τίτλος ταιριάζει τόσο με το περιεχόμενο και το σκοπό του περιοδικού. Φάρος! Σωστός φάρος, που φωτίζει τους ξενιτεμένους της γενέθλιας γης μόλο που η σύγχρονη επικοινωνιακή μας ζωή έχει χάρη στην τεχνολογία εκμηδενίσει τις αποστάσεις και η ξενιτιά έχει πάρει πια άλλο νόημα.

Ωστόσο, ο μέτοικος μένει –τουλάχιστον για μας τους παλαιότερους– πάντα ένας νοσταλγός του τόπου όπου οι ρίζες, οι γονικές καταβολές και οι μνήμες αποτελούν πάντα πηγή αστέρευτη αναμνήσεων.

Έτσι, όλα αυτά τα περιοδικά, των απανταχού ξενιτεμένων σε μια δεύτερη πατρίδα, αποτελούν έναν ανέκοπο δεσμό. Μια αγκαλιά που μαζεύει όλους στην κοινή κοινωνική και πολιτιστική σύγχρονη ζωή.

Πενήντα σελίδες, μια πολυτελής έκδοση, γεμάτες από Θράκη - Αλεξανδρούπολη.

Η αρχαία (Ορφείας - Ορφισμός - Ορφικοί ύμνοι) ιστορία και η Τραϊανούπολη με τη θλιβερή της ιστορία (Άγγελ. και Κρατ. Ποιμενίδης), αλλά και το κοντινό μας παρελθόν. Η συνθήκη του Νεϊγί, τόσο καθοριστική για τη Θράκη. Αναρωτιέμαι πόσοι από τους νεότερους ξέρουν άραγε ή και από εμάς τους παλαιότερους ξέρουμε τις λεπτομέρειές της. Να η χρησιμότητα –να ένας λόγος για ένα μπράθο στην κυρία Μποτονάκη που την επιμελήθηκε.

Η ιστορία από το χθες στο σήμερα. Ο κρατήρας του Δερβενίου του Π. Χριστοδούλου. Το λαογραφικό μουσείο των Καναδοκών στην Αλεξανδρούπολη. Τα πέτρινα χρόνια της βουλγαρικής κατοχής του κ. Τσεσμελή –για να μην ξεχνάμε μια και τα τελευταία χρόνια η μνήμη μας πάσχει από ατροφία! Η Αλεξανδρούπολη μετά τον εμφύλιο. Ο Μύλος του γερο-Μασούρα, του Νικ. Μασούρα και τόσα άλλα ενδιαφέροντα που γεμίζουν τις 50 σελίδες της πολυτελούς έκδοσης και τα οποία ακόμη κι όσοι δεν είμαστε Θρακιώτες τα διαβάζουμε με τόσο ενδιαφέρον.

Και ακόμη ο Ταρσανάς –τον κ. Χατζηανδρέου– ωραιότατο, εύγε.

Τα Μαγιάτικα: Ωραίο - νοσταλγικό, του κ. Ψύλλα.

Ένα μικρό πολύ καλογραμμμένο αφήγημα της Υπερείδου-Χατζή «άλλη φορά» και ένα βιογραφικό εις μνήμην «Γρηγόριος Κουρουτζίδης» από την Κατερίνα Κουρουτζίδου.

Κι ακόμα πέρα από τις δύο ενδιαφέρουσες σελίδες για τους νέους και μνήμες ατέλειωτες, μνήμες για τα σχολικά χρόνια με το φωτογραφικό υλικό, να επαινήσω το «Λίβερπουλ-Αλεξανδρούπολη» του Ζαφείρη Αλεξιάδη. Και το γεμάτο από φωτογραφίες μνήμης «Μεικτό γυμνάσιο Δεδέαγατς-Αλεξανδρούπολης».

Ένα περιοδικό τόσο γεμάτο μα και με τόσο ποικίλο ενδιαφέρον, που ξεφεύγοντας από τα στενά όρια της Αλεξανδρούπολης γίνεται αναγνωσματικά ευχάριστο και χρήσιμο, ακόμα και σε όσους δεν έχουμε σχέση με τον ακραίο Βορρά και φυσικά δυσκολεύομαι από τον περιορισμένο χώρο που έχω στη διάθεσή μου. Τι να πρωτογράψω.

Αρκούμαι απλά να πω ένα μεγάλο εύγε στον Σύλλογο, γιατί η εκδοτική του προσφορά στα χρόνια, τα τόσο αδιάφορα χρόνια μας, είναι τεράστια. Μπράβο!

Σταύρος Ιντζεγιάννης
Δημοσιογράφος

* Ο κ. Στ. Ιντζεγιάννης είναι έγκριτος δημοσιογράφος του Τύπου της Πάτρας και είναι αυτός που μας βοήθησε να συντάξουμε τη μονογραφία της αιμνηστής Αλεξανδρουπολίτισσας λογοτέχνιδας Σοφίας Κλήμη-Παναγιωτοπούλου.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Η Θάλασσα

Α' ΜΕΡΟΣ

Γράφει ο Ισίδωρος Μακρής

Όλοι όσους η ανάγκη μας έφερε μακριά από την Αλεξανδρούπολη, όλοι, όταν η νοσταλγία ή ό,τι άλλο μας φέρνει για λίγο πίσω, κοντά της, όλοι έχουμε έναν προβληματισμό. Ποια είναι αυτή η πόλη που ονομάζεται Αλεξανδρούπολη; Πόσο διαφορετική είναι από τη δική μας Αλεξανδρούπολη! Πόσο άλλαξε, πόσο μεταλλάχτηκε, πόσο μεταμορφώθηκε!

Αυτοί που παρέμειναν εκεί, επειδή ζουν και οι ίδιοι μέσα στη μετάλλαξη της και καθώς αυτή αναπτυσσόταν σιγά σιγά, τμηματικά, δεν αντιλήφθηκαν την αλλαγή.

Όσοι όμως ξηνητευθήκαμε, πήρε ο καθένας από εμάς τα κλισέ του από τη γειτονιά του, από τους δρόμους της, από τα σπίτια, από τα κτήρια, από τους ανθρώπους, από όλη την πόλη και, ζώντας μετά μακριά της, μακριά από τη μετάλλαξη της, όταν την επισκεπτόμαστε, συγκρίνουμε τη σημερινή πόλη με τις εικόνες που κουβαλάει ο καθένας μας, απογοητευόμαστε και μελαγχολούμε.

Βέβαια, η σημερινή Αλεξανδρούπολη είναι η πόλη των σημερινών της κατοίκων και δεν θα μπορούσε, ούτε θα έπρεπε, να μείνει στάσιμη για να μπορούν να ταυτιστούν τα κλισέ των αποδήμων κατοίκων με τη σημερινή πόλη. Σωστό και κατανοητό. Όσο νάναι όμως μια νοσταλγία και μια μελαγχολία είναι δικαιολογημένη και σε μας τους “φευγάτους”.

Η αλλαγή της πόλης είναι εντυπωσιακή και ριζική και μόνον η ρυμοτομία της μένει η ίδια.

Στο σημερινό μου σημείωμα δεν θα ασχοληθώ με την πόλη στο σύνολό της. Θα κάνω μια βόλτα στην παραλία της, την τότε και τη σημερινή.

Κυρίαρχο σημείο της πόλης από τότε που γεννήθηκε ήταν το λιμανάκι της. Μικρό, τόσο δα, ίσα με μια αγκαλιά, όπου κούρνιαζαν τα καϊκία –οι γκαζολίνες– με τα κατάρτια, τα ξάρτια, τα άρμενα να λικνίζονται δώθε κείθε στον ουρανό αργά, να χελικικά και με τις καμπυλωτές ξύλινες κοιλιές τους να καθρεφτίζονται στη θάλασσα. Αραγμένα το ένα δίπλα στο άλλο, μπροστά στις αποθήκες του τελωνείου και στα βαγόνια της γαλλοελληνικής και ένα σωρό φορτοεκφορτωτές με το ειδικό σαμαράκι στην πλάτη, να ακροβατούν επάνω στις ξύλινες τάβλες και να φορτώνουν ή να ξεφορτώνουν καϊκία ή βαγόνια.

Στην προβλήτα ο μικρός χειροκίνητος γερανός. Που και που ήταν αναγκαία η χρήση του.

Απέναντι στην καμπύλη του λιμενοβραχίονα ανάμεσα στα ψαροκάικα, δεμένη η φαγάνα, δηλαδή ο βυθοκόρος εκβάθυνσης του λιμανιού και της εισόδου του. Μία μεγάλη τετράγωνη πλωτή σιδερένια πλατφόρμα και επάνω της ο περιστρεφόμενος γερανός με το τεράστιο μπράτσο του ψηλά, από την άκρη του οποίου κρεμόταν με συρματόσχοινα η φαγάνα, η χούφτα με τα πέντε σιδερένια δάχτυλα που σκάλιζε και βάθαινε το βυθό του λιμανιού και γέμιζε με τα καθιζήματα τις ειδικές ξύλινες μασούνες.

Το άνοιγμα του λιμανιού στένευε από μια μικρή τσιμεντένια προβλήτα, στεγασμένη στο μεγαλύτερο μέρος της. Δυο τρία σκαλιά στο έξω μέρος της βοηθούσαν το άραγμα των μικρών πλεούμενων. Η θάλασσα ρήχαινε εκεί και η άκρη της σκάλας ήταν σκεπασμένη από την άμμο που έφερνε το κύμα και το θαλάσσιο ανατολικό ρεύμα, που υπάρχει σε όλο το μήκος των ακτών της Θράκης και της Ανατολικής Μακεδονίας. Αυτό το θαλάσσιο ρεύμα ήταν η αιτία για το συχνό μπάζωμα και ρήγμα του λιμανιού και του στομίου του.

Τμήμα του λιμανιού. Διακρίνεται ο γερανός.
(φωτο Παράσχου)

Ένας λιμενοβραχίονας, η αρχή του νέου λιμανιού, προεκτεινόταν μέσα στο πέλαγος σε αρκετό μήκος, με τις μεγάλες σιδερένιες δέστρες του. Που και που έδενε εκεί καράβι ή κανένα μεγάλο ξύλινο εμπορικό καΐκι.

Ο λιμενοβραχίονας αυτός εξυπηρετούσε πολύ τους ερασιτέχνες ψαράδες, που αμολούσαν από εκεί τις πετονιές τους πέρα στα βαθιά και τις τραβούσαν σε λίγο με σκαλωμένη στο ακίστρι τους κάποια ντροπαλή κοκκινομάγουλη τσιπούρα. Το μέρος έπιανε τότε πολλές τσιπούρες.

Στα βράχια που ήταν ποντισμένα στο έξω μέρος του λιμανιού και όπου έκοβαν την ορμή τους τα δυνατά κύματα του νοτιά, σκάλωναν και έσπαγαν οι πετονιές των ψαράδων προς μεγάλη χαρά του Αρμένιου Εδουάρδου Σισακιάν και του Ματζώρου, που είχαν τα μαγαζιά τους στην οδό Εμπορίου και εμπορευόνταν ναυτιλιακά είδη.

Οι πετονιές τότε ήταν από βαμβακερή **λιάρδα**, δηλαδή νήμα που μπάλωναν τα δίχτυα. Μερικοί ήξεραν να κατασκευάζουν γερές πετονιές με τρίχες από αλογοουρά, που τις έτριβαν περίτεχνα με ειδικό εργαλείο και ένωσαν τα τμήματα με κόμπους, όσο να σχηματιστεί το αναγκαίο μήκος για την πετονιά. Αργότερα ήρθε η νάιλον μιζινέζα και απλοποίησε τα πράγματα.

Ανατολικότερα από το λιμανάκι υπήρχαν ρηχάδες που έφταναν μέχρι τη χωμάτινη ακτή και σε μήκος μέχρι εκεί που φτάνει η αποβάθρα επιβίβασης του σιδηροδρομικού σταθμού. Στο σημείο εκείνο, κατέληγε στη θάλασσα το στόμιο ενός αποχετευτικού αγωγού που συγκέντρωνε τα νερά της βροχής και τα διοχέτευε στη θάλασσα. Έτσι δεν είχε δυσσομία και καθώς τον περισσότερο καιρό ήταν στεγνός, τους θερινούς μήνες χρησίμευε ως αποδυτήριο των κολυμβητών της παρακείμενης πλαζ.

Από το σημείο αυτό και ανατολικότερα, το επίπεδο της στεριάς ήταν αρκετά ψηλότερα από το επίπεδο της θάλασσας. Έτσι μετά από μια φαρδιά λωρίδα αμμουδιάς, υψωνόταν ένας τοίχος με κλίση, φτιαγμένος περίτεχνα με πελεκητή άσπρη πέτρα. Λίγο πιο πέρα, η λωρίδα της αμμουδιάς στένευε, μέχρι που μηδενιζόταν και έσβηνε και ο πλαγιαστός τοίχος άρχιζε αμέσως από τη θάλασσα. Στα βαθουλώματα που είχε στη βάση του από τη διάβρωση του νερού, ήταν το στέκι από πλήθος μικρά καβουράκια και παγούρια, δηλαδή μεγάλα καβούρια, παιχνιδι και ρίσκο για τα χέρια των αγοριών που προσπαθούσαν να τα πιάσουν.

Από αυτό ακριβώς το μέρος από τρία σημεία, σιδερένιες ράγες, υποβασταζόμενες, ξεκινούσαν από την ακτή και προχωρούσαν αρκετά μέσα στη θάλασσα. Έμοιαζαν με τρεις πρόχειρες σιδερένιες γέφυρες. Είχαν κατασκευαστεί τον καιρό που η πόλη δεν είχε λιμάνι, για να πλευρίζουν τα πλοία. Έτσι τα πλοία άραζαν στα ανοιχτά και η φορτοεκφόρτωσή τους γινόταν με τις φορτηγίδες –τις μαούνες– από αυτές τις σιδερένιες κατασκευές.

Τώρα που τα πλοία άραζαν στο νέο λιμενοβραχίονα, τα «**σίδερα**», όπως τα αποκαλούσαν, ήταν στη διάθεση των κολυμβητών. Από εκεί οι ικανότεροι έκαναν τις καταδυτικές τους επιδείξεις.

Η εφημερίδα έγινε σακούλα και το παιδί γυθνοπώλης. Ο πιτσιρικάς είναι ο Μανώλης Στασινόπουλος. (Μιχαήλ Ε. Πατέλης, Αλεξανδρούπολη Οικονομίας Πανόραμα 1870-1970)

Επάνω στη στεριά, ένα πλήθος από γραμμές των γαλλοελληνικών σιδηροδρόμων με πλήθος από φορτηγά βαγόνια και ανάμεσά τους με παραχωμένο στο χώμα το ένα της άγκιστρο, φάνταζε μία **άγκυρα** τεραστίων διαστάσεων, πηγή στις φαντασιώσεις των παιδιών για πειρατικά καράβια ή πολεμικά πλοία.

Πιο πίσω άρχιζε η οικοδομική γραμμή της πόλης με εντυπωσιακό κτίσμα στην περιοχή τον ερειπωμένο μύλο του Πρωτόπαπα να φαντάζει κι ως ήταν γκρεμισμένος. Τα μεγάλα και τα αξιόλογα δεν τα εξαφανίζει ακόμα και η πτώση τους.

Ανατολικότερα η παραλία δεν είχε κανένα ενδιαφέρον για την πόλη, ο δε χώρος της ξηράς καλυπτόταν από τα κτήρια και τις μηχανολογικές εγκαταστάσεις των γαλλοελληνικών σιδηροδρόμων, περίπου όπως είναι και σήμερα.

Ας γυρίσουμε πίσω. Δυτικά από τον κεντρικό δρόμο που κατηφόριζε κάτω στο λιμάνι, ήταν τα ψαράδικα. Ήταν ένα κτίριο σε σχήμα κεφαλαίου γάμα με προσεγμένη αρχιτεκτονική κατασκευή. Ήταν ένα όμορφο κτίριο σε σύγκριση με τα σημερινά ψαράδικα, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως διατηρητέο. Ήταν διαρυθμισμένο σε μικρά καταστήματα, τι άλλο, σε ψαράδικα. Επάνω στους γυρτούς πάγκους χρύσιζαν και ιριδίζαν τα φρέσκα ψάρια του Θρακικού πελάγους, που η φρεσκάδα τους έκανε τα λέπια τους να αστράφτουν σαν τις πέρλες στο φόρεμα καλλιγράμμης χορεύτριας του βαριετέ. Και οι ψαράδες με τις μεγάλες ως το στήθος μουσαμαδένιες ποδιές και με τα ψηλά τσόκαρα ή τις λαστιχένιες μπότες, να διαλαλούν αυτοσχεδιάζοντας τα ψάρια τους:

«Μπαρμπούνια με μουστάκια.

Σαρδέλα σαν την όμορφη κοπέλα».

Και όλα ήταν φρέσκα.

Έξω από το κάθε ψαράδικο, η χειροκίνητη μηχανή θρυμμάτιζε τις παγοκολόνες που έφταναν από το «παγοποιείο». Λίγο πιο εκεί άρχιζε η θάλασσα· τόσο κοντά, που από εκεί έπαιρναν νερό οι ψαράδες, για να δροσίσουν τα ψάρια τους ή να ξεπλύνουν τους πάγκους και το δάπεδο των μαγαζιών τους.

Συνεχίζεται

ΚΟΙΤΑΖΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΙΣΩ

Αλεξανδρούπολη: Πατρίδα προσφυγομένα*Γράφει ο Γιώργος Χατζηανδρέου*

Πιάνοντας τη γραφίδα δεν ξεκινώ την πραγματοποίηση καμιάς συγγραφικής απωθημένης εμμονής ούτε θεωρώ τα βιώματά μου ξεχωριστά που να αξίζουν τον κόπο να γραφούν και να διαβαστούν. Όσο απίστευτο, όμως, κι αν φαίνεται, έρχονται μπροστά μου γεγονότα με τη ζωηράδα του χθεσινού κι ας έπεσαν επάνω τους στρώματα σκόνης-λήθης πολλών δεκαετιών.

Όταν μετά από χρόνια, με οποιαδήποτε αφορμή, ανασύρονται στην επιφάνεια του σήμερα, εκπλήσσουν για την έκταση και ακρίβεια της εικόνας. Προσπαθώντας να ξεχωρίσω τις πιο ενδιαφέρουσες αναμνήσεις και να παραλείψω τις ασήμαντες και προσωπικού χαρακτήρα, την παθαίνω σαν αυτόν που με το πιάτο τα κεράσια μπροστά του αρχίζει να διαλέγει τα πιο μεγάλα κι εμφανίσιμα και χωρίς να το καταλάβει φθάνει στο τελευταίο, πιο μικρό και στραπατσαρισμένο, με την ίδια βουλιμία. Συνήθως αποζημιώνεται βρίσκοντας σ' αυτό μεγαλύτερη γλύκα και απόλαυση από το φανταχτερό πρώτο.

Τέτοιες ζωηρές εικόνες και καταστάσεις συνωσίζονται στις προσφιλείς μου αναπολήσεις στην παιδική ηλικία από την εποχή του πολέμου και των τραγικών χρόνων που ακολούθησαν και δεν άξιζαν σ' ένα ωραίο πολύπαθο λαό, όπως οι Έλληνες.

Πρόσφυγες από το πανέμορφο αλλά άτυχο νησί της Ίμβρου οι γονείς μου, μεταφυτεύθηκαν στη φιλόξενη Αλεξανδρούπολη (Ντεντέαγας παλιά), που είχε ανοιχτή αγκαλιά για πολλούς πρόσφυγες από τη Μικρασία, την Ανατολική Θράκη και Ανατολική Ρωμυλία, ακόμη χωρίς διάκριση για αλλοεθνείς, όπως τους Αρμένιους και τους Εβραίους.

Αυτά τα θετά παιδιά της Αλεξανδρούπολης την αγάπησαν σαν πραγματική μητέρα και της χάρισαν απλόχερα την προκοπή και γνώσεις τους, καθώς και τον αλώβητο πολιτισμό τους που έφεραν από τη γενέτειρα πατρίδα μαζί με

το φτωχικό προσφυγικό μπόγαλακι τους στον ώμο και την ψυχή στο στόμα.

Γέννημα-θρέμμα της αγαπημένης πόλης μας την έχω φυσική μητέρα, αλλά, άθελά μου στην αρχή, συνειδητά μετά, παρακολουθώντας το βλέμμα των γονιών μου έβλεπα την προς νότο σκιερή μορφή της αλησμόνητης

πατρίδας που το πέπλο του απρόσιτου την εξιδανίκευε.

Ο πατέρας βιοπάλευε με τη θάλασσα που τον χώριζε από την πατρίδα, αλλά και τον ένωνε με αυτήν και συνεχώς πότιζε τον σπόρο του «θα φτιάξουν τα πράγματα μια μέρα και θα γυρίσουμε». Ο σπόρος όμως δεν φύτρωσε μέχρι σήμερα, ίσως γιατί όπως όλοι οι πρόσφυγες, τον πότιζε με το πνιχτό κρυφό δάκρυ, αυτόν τον καυτό ιδρώτα της ψυχής.

Η μάνα πάλευε με το σπίτι, τον ζωηρό-άτακτο γιού της και τις απάλευτες μνήμες της πατρίδας. Μνήμες που ανέτρεχαν στο σπίτι, τους δρόμους, το περιβάλλον, το λιοστάσι, το ντάμι και κάθε σπιθαμή της πατρίδας «όνειρο», μετατρέποντας το σπίτι της Αλεξανδρούπολης σε κομμάτι γλυκό σαν το όνομα του χωριού «Γλυκύ» της Ίμβρου. Το ίδιο συνέβαινε σε όλα τα σπίτια αυτών που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν κάπου μια αγαπημένη πατρίδα μ' όλο το «είναι» τους. Έτσι μεγαλώσαμε τα προσφυγόπουλα δεύτερης γενιάς με δύο πατρίδες. Μέσα στο σπίτι Ίμβρος, Καλλιόπολη, Αίνος, Απολλωνιάδα, Κάραγας ή άλλο μέρος αγαπημένο, έξω Αλεξανδρούπολη και οι δύο στην ίδια καρδιά πλημμυρισμένη Ελλάδα. Γι' αυτό τα παιδιά και τα εγγόνια μας δεν μιλούν για «χαμένες» αλλά για «αλησμόνητες» πατρίδες που με λαχτάρα και σφιγμένη την καρδιά τις επισκέπτονται και προσκυνούν ό,τι ακατάστρεφτο δείχνει τις ρίζες τους.

Η μητέρα μου στην ερώτηση, τι δουλειά κάνει ο πατέρας μου, δεν απαντούσε ούτε «ναυτικός» ούτε «καπετάνιος», αλλά με καμάρι έλεγε «θαλασσινός», δηλαδή άνθρωπος της θάλασσας. Και τέτοιος ήταν, όπως και τα περισσότερα προσφυγόπουλα που είχαν ανάλογες παράλληλες ζωές. Φεύγοντας από τις πατρίδες τους με την πίκρα στην ψυχή,

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΜΠΟΓΑΛΑΚΙ

τη ναυτοσύνη στο μυαλό, τη λεβεντιά στο χαρακτήρα και το σώμα και την έφεση για προκοπή στη ζωή. Την αγαπημένη τους θάλασσα κανείς τους δεν την εκμεταλλεύθηκε (πέρα από την επιβίωση), όπως θα μπορούσε, γιατί την αγαπούσαν σαν μάνα και της προσέφεραν ό,τι μπορούσαν. Ποιούς να πρωτοαναφέρει κανείς; Παραλίγο να παρασυρθώ σε ονόματα και θυμάμαι πάρα πολλά, καθώς και καταγωγές. Οι άθελα παραλειφθέντες, όμως, θα ήταν πολύ περισσότεροι γι' αυτό δεν πρέπει. Πρέπει όμως να αναφερθούν οι μεγάλες προσφυγογειτονιές. Τα «Τσιμεντένια» πρώτα-πρώτα που έγιναν για τη γρήγορη στέγαση των διωγμένων από τις εστίες τους. Τα «Καραγατσιανά» επίσης, η «Νέα Χηλή» και η «Απολλωνιάδα», που στην παραλία μπροστά της, σε μόνιμες απλώστρες, στέγνωναν αραδιασμένα τα νημάτινα δίχτυα, μέχρι που ήλθαν τα νάιλον. Παραδίπλα τραβηγμένα στη στεριά ξεκουράζονταν τα κομψά, σχεδόν γόνδολες, κατάμαυρα **καζακιά**. Μετά χάλασε η όμορφη σιλουέτα τους, γιατί έπεσε θύμα του εκσυγχρονισμού με προσαρμογή εξωλέμβιας μηχανής που έκανε την κίνησή τους πιο ξεκούραστη.

Όλοι οι θαλασσινοί πρόσφυγες που αραξοβόλησαν στο φιλόξενο λιμάνι της πόλης μας (τον πνεύμονα, όπως το ονόμαζαν όλοι, αλλά στα μάτια μου φάνταζε πάντα σαν μια μεγάλη αγκαλιά με τους λιμενοβραχιόνες της ανοιχτούς προς τη θάλασσα), το είχαν αφετηρία για τα σκαριά που έφεραν ή κατά καιρούς απέκτησαν και όργωναν το Αιγαίο και τις γειτονικές θάλασσες, μεταμορφωνόμενοι σε άφοβους-παράτολμους θαλασσόλυκους.

Στον πόλεμο, όλα μα όλα τα καϊκία είχαν, με διάφορους ρόλους, συμμετοχή στην εθνική προσπάθεια. Επιτάξεις και μεταφορές στρατού και υλικού, όταν αντιστεκόταν η Ελλάδα. Στην Κατοχή βοήθησαν με διαφυγές στη Μέση Ανατολή, τη ναρκαλιεία κ.λπ. και οι περισσότεροι αναγκάστηκαν σε νέα προσφυγιά με τις οικογένειές τους, στη Σαμοθράκη λίγοι, στη Λήμνο περισσότεροι και κάποιοι αλλού, μα πάντα με την ίδια ελπίδα της επιστροφής, αυτή τη φορά στη νέα πατρίδα, την Αλεξανδρούπολη...

Αυτή η επιστροφή έγινε, οι παλαιότεροι θυμόμαστε λεπτομέρειες από τη ζωή της αγαπημένης μας πόλης, του λιμανιού της και του ταρσανά και οι νεώτεροι θα έχουν ακουστά.

Και οι προσφυγοπούλες, που γλίτωσαν από διάφορους «συνωτισμούς», δεν υστερούσαν καθόλου. Έφεραν μαζί τους σπάνιες αρετές. Την αξιοσύνη και το πόσο χρυσοχέρες ήταν το μαρτυρούν οι κασσέλες που περνούν στις νεώτερες γενιές γεμάτες περίτεχνα υφαντά, πολύπλοκες δαντέλες και κεντήματα, δημιουργήματα φαντασίας, τέχνης, επίδειξιότητας και υπομονής. Στη μαγειρική και ζαχαροπλαστική ασυναγώνιστες με το γονίδιο τής διακρίσεως σ'

αυτές. Η κάθε μια τους θα μπορούσε να γράψει πάμπολλες συνταγές γλυκών κουταλιού ή ταψιού και μεζεδοφαγητών απίθανων γεύσεων, δημιουργημάτων αυτοσχεδιασμών και δοκιμών, χωρίς να υστερούν καθόλου στο μορφωτικό-πνευματικό τομέα.

Σε σχετική προ ετών συζήτηση, ένας γιατρός Ίμβριος δικαιολόγησε την κατάκτηση από τους συμπατριώτες και συμπατριώτισσες μιας από τις υψηλότερες θέσεις σε ποσοστό πτυχιούχων ανωτάτων σχολών ανάλογα με τον πληθυσμό, λέγοντας: «Τη γνώση δεν

μπορούν να την κλέψουν ή να αρπάξουν με τρόπο ή βία ούτως γίνεται με τα κτήματα και άλλα κινητά αγαθά». Όπου πιας κι όπου βρεθείς, με οποιοδήποτε συνθήκες, την μεταφέρεις άθικτη όπως και την παράδοση που πήραμε από τους γονείς μας και πρέπει να παραδώσουμε στα παιδιά μας.

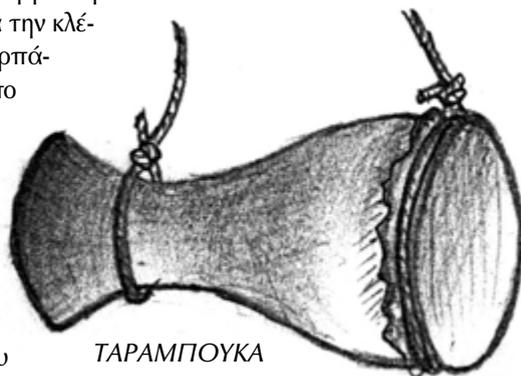
Μια παραδοσιακή εκδήλωση ήταν τα κάλαντα στις γιορτές. Στο συνήθως χιονισμένο και κρύο τοπίο της πόλης μας άκουγες τα τοπικά κάλαντα της Καππαδοκίας ν' αγκαλιάζονται με της Θράκης και της Σηλύβριας με της Αδριανούπολης και Αίνου.

Ήταν «χάρμα ώτων» να φθάνουν οι ήχοι τους σε διάφορες φάσεις και εντάσεις και να μπερδεύονται ερχόμενοι από διάφορες κατευθύνσεις.

Τα πασίγνωστα πια ατσαλένια τρίγωνα ήταν άγνωστα και βασικό συνοδευτικό όργανο ήταν η κρεμασμένη κάτω από τη μασχάλη **ταραμπούκα** (πήλινο τουμπερλέκι) και το απαραίτητο караβάκι, φτιαγμένο με περίσσιο μεράκι, να σκαμπανεβάζει στα χέρια των καλαντιστών. Στην αρχή πετούσε πάνω στα φανταστικά κύματα, μετά τα πράγματα δυσκόλευαν, καθώς γέμιζαν τ' αμπάρια του με τα δώρα των «νοικοκυραίων των σπιτιών», συνήθως καρύδια, αμύγδαλα, κάστανια, φουντούκια, μανταρινία και καμμιά φορά με χρήματα και κουραμπιέδες.

Προ αρκετών ετών σ' ένα μεγάλο μουσικό οίκο βρήκα μια γνήσια ταραμπούκα και δεν έχασα την ευκαιρία. Η ανταμοιβή μου ήταν μεγάλη όταν μετά μερικά χρόνια ζωντάνεψε στα χέρια των εγγονών μου που με ταξίδεψαν σε πελάγη ευτυχίας με το καλάντισμά τους.

Αυτό ήταν το τελευταίο αλλά γλυκύτατο κερασάκι που είπαμε στην αρχή και δεν μπόρεσα ν' αποφύγω.

ΤΑΡΑΜΠΟΥΚΑ

KAZAKI

Ευδοκία Σκορδαλά-Κακατσάκη**Το νησί που ταξίδευε**

Εικονογράφηση: Λιάνα Δενεζάκη

Εκδόσεις Βιβλιόφωνο

Το έβδομο παιδικό βιβλίο της Ευδοκίας, η οποία ξεκίνησε από τη Σαμοθράκη, μεγάλωσε στην Αλεξανδρούπολη και «πολιτογραφήθηκε» Χανιώτισσα πια. Η ευαίσθητη και ποιητική ψυχή της, σε αυτό το βιβλίο αναδύθηκε τρυφερά μέσα από τις σύγχρονες ιδέες, τις παραμυθένιες εικόνες και το σωστό λόγο, έτσι ώστε τα βαθιά προσωπικά της βιώματα να αναμειχθούν με το ξεχωριστό ταλέντο της να «γράφει» παραμύθια, περισσότερο δημιουργικά από κάθε άλλη συγγραφική της προσπάθεια.

«Ένα “μικρό-μικρούτσικο” νησάκι ταξιδεύει στη θάλασσα της ζωής, μ’ έναν ολόκληρο ζωντανό κόσμο πάνω του. Κάποια στιγμή όμως, μέσα στις χαρές και το ξεφάντωμα αυτού του κόσμου, αναδύονται οι ανθρώπινες αδυναμίες, για τις οποίες, η συγγραφέας, θέλει να ενημερώσει τον μικρό αναγνώστη, εκφράζοντας την αληθινή πραγματικότητα, την οποία ωστόσο, με τον δικό της σωστό τρόπο καθοδηγεί στο δρόμο της συνδιαλλαγής, της κατανόησης, της επανασύνδεσης των ανθρώπινων σχέσεων και της προσέγγισης. Οι περιγραφές είναι έντονα ζωντανές και καθώς φαντάζουν ξωτικές, ταιριάζουν με τον ψυχισμό του μικρού παιδιού και βρίσκουν τη θέση τους μέσα στην παιδική νόηση. Συγχρόνως το “ενσωματώνουν” μέσα στη φύση και το κάνουν να την αγαπά και να τη σέβεται», παρατηρεί ο κ. Γιάννης Γ. Χρηστάκης, επίτ. Σχολικός Σύμβουλος, πιο ειδικός από την παλιά της καθηγήτρια, την υπογράφοσα αυτή τη διακριτική παρουσίαση.

Μαρία Ράλλη-Υδραίου**Η φθορά του χρόνου****Ποιήματα**

Εκδόσεις Ανατολικός

Η Μαρία Ράλλη-Υδραίου, ξεχωριστή διανοούμενη και ποιήτρια Θρακιώτισσα, έχει πλούσιο βιογραφικό σπουδών. Σπούδασε στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ιστορία και Αρχαιολογία), στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Ιταλική και Γαλλική Φιλολογία), στη Νομική Αθηνών (τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης).

Το επίσης πλούσιο βιογραφικό της σε γνώσεις γλωσσών και ξεχωριστών σπουδών σε Ελλάδα και Ευρώπη, την ανάγουν σε μία ξεχωριστή διανοούμενη και ποιήτρια του θρακικού χώρου, που τιμά τη γυναικεία διάνοηση ανάμεσα στους Θράκες της ελληνικής «διασποράς».

Η τελευταία της προσφορά στον ποιητικό χώρο «Η φθορά του χρόνου», αποτελεί μια μικρή «γεύση» από τη φθορά του χρόνου και τις μεταθέσεις του, όπως η ίδια επιγραμματοποιεί την τελευταία της δουλειά.

«Η Ποίηση είναι η έκφραση κάθε εσωτερικής, κρυφής σκέψης. Ακόμη είναι η αντανάκλαση της ψυχής του ανθρώπου, είναι η λάβα που κυλάει όταν κάτι συνταρακτικό συμβαίνει στον κόσμο και ευαισθητοποιεί τον ποιητή. Είναι η φωνή της διαμαρτυρίας, του δίκαιου αγώνα, της ελευθερίας του λόγου, της διεκδίκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η απεικόνιση με λόγια ενός όμορφου συναισθήματος, όπως της αγάπης. Η Ποίηση δεν θα πεθάνει. Θα γίνει η κατευθυντήρια δύναμη η οποία θα φέρει ανακατατάξεις και αναδιαμορφώσεις στο πεδίο της εκτίμησης της ανθρώπινης ζωής», συγκεφαλαιώνει στο εισαγωγικό της σημείωμα η κ. Υδραίου.

Ακουμπώντας απαλά την ψυχή σου στα μικρά ποιήματά της, νιώθεις την αύρα που εκπέμπουν οι στίχοι της Μαρίας Υδραίου.

Κάτω από κάθε μικρό της «ποίηση» σε ελεύθερο στίχο, η ποιήτρια σημειώνει το χρόνο, την ώρα, τον τόπο, κατά τον οποίο έγραψε τους λίγους ή περισσότερους στίχους, και σε μεταφέρει στο χώρο, χρόνο, της έμπνευσής της, έτσι ώστε να νομίζεις ότι οι «εικόνες» είναι προσωπικά και αποκλειστικά δικά σου βιώματα και συναισθήματα.

«Η φθορά του χρόνου», σελ. 27

Το σήμερα βιάζεται να γίνει χθες.

Τίποτε δεν μένει στη θέση του.

Όλα «μετατίθενται» στο χρόνο,

αλλάζουν τοπία και σκηνικά.

Μόνο στη μνήμη μας διατηρούνται όπως κάποτε ήταν, άψυχα και έμψυχα.

Το κάθε λεπτό ενός ωρολογίου

μάς μεταθέτει κι εμάς, σιγά κι αθόρυβα,

όπως αλλάζει κι ο δείκτης του στο κάθε λεπτό.

Τίποτε δεν είναι στατικό.

Δεν μπορεί να είναι αφού γίνεται η παρέμβαση

της χρονικής φθοράς, μέσα από τη σκόνη,

την τριβή των πραγμάτων, την καταστροφή

της ύλης και των ανθρώπων.

(12-2-2002, στα γενέθλιά μου)

Λίτσα Παχουριάδου-Πετρίδου**Έκφραση ψυχής****ποιήματα και σκέψεις**

Εξώφυλλο: Γιάννης Πετρίδης

Αλεξανδρούπολη, 2009

Η Λ.Π.Π., γεννημένη στην Αλεξανδρούπολη, καθηγήτρια φιλόλογος Μ.Ε. «στις ελεύθερες ώρες της ασχολείται με τη γραφή ποιημάτων και σκέψεων». Ο τίτλος της όλης συλλογής «Έκφραση ψυχής» ταπεινός, σε οδηγεί να αναζητήσεις, στα σύντομα ποιήματα, την ψυχή της ποιήτριας και την ποιητική οπτική γωνία με την οποία βλέπει τον κόσμο της. Κάθε ένα από τα 91 σύντομα ποιήματά της, γραμμένα σε ελεύθερο στίχο, άλλοτε ηχούν σε δόκιμο ρυθμό και άλλοτε όχι, περπατούν σε

πεζό ήχο και με τον αντιπροσωπευτικό τους τίτλο σε οδηγούν με ασφάλεια σε αυτό που θέλει να εκφράσει η Λίτσα Παχουμιάδου. Και είναι πολλά αυτά που θέλει να εκφράσει· από τις προκλήσεις της δουλειάς και της επιστήμης της μέχρι τις καθημερινές στιγμές και απολαύσεις. Φύση, αγάπη, πόνος, ελπίδα, όνειρα, μοναξιά, σύγχρονα προβλήματα και αλλαγές που οδηγούν στην έκφραση της ψυχής της και συγκινούν συνάμα και τη δική μας ψυχή.

Ας μου επιτρέψει η Λίτσα Παχουμιάδου να την παροτρύνω να συνεχίζει να γράφει.

«Παίρνουμε» από το ίδιο μας το «δίνουμε»

Σήκωσες τα μάτια σου στον ουρανό, μα δεν είδες...
Σήκωσες το ποτήρι και ήπιες, μα δεν ένωσες γεύση...
Άνοιξες τα αυτιά σου να ακούσεις, μα δεν άκουσες...
Άνοιξες την αγκαλιά σου, μα δεν ένωσες ότι αγκάλιασες...
Άνοιξες την καρδιά σου και δε χάρηκες...
Άνοιξες τα χείλη και φίλησες, αλλά δεν ένωσες το φιλή...
Άνοιξες το βήμα και περπάτησες, αλλά δε θυμάσαι πού πήγες...
«Άνοιξες» τα χέρια και δε θυμάσαι τι έδωσες...
«Άνοιξες», «έδωσες», μα δεν «έκλεισες» και δεν «πήρες».
Απλώς σου έλειπε το «κλειδί»... το «γιατί»...
Δίνουμε ξέροντας πάντα το «γιατί», και τότε θα νιώθουμε και το τι παίρνουμε...
«Παίρνουμε» από το ίδιο μας το «δίνουμε».

Η μέλισσα και η πεταλούδα

Μέθυσες, μέλισσα, «πίνοντας» τη γύρη από τα ποικίλα λουλούδια... και έβαψες και τα χείλη σου.
Σε είδε η πεταλούδα που «χόρευε» δίπλα σου με τη βελουδίνη της τουαλέτα, στα χρώματα της ίριδας, και ζήλεψε...
«Όρμησε» και αυτή στη γύρη και φιληθήκατε...
Αγκαλιασμένες, μεθυσμένες κι οι δύο στήσατε «τρελό χορό».
Οι κεραστές σας γλεντούσαν μαζί σας χτυπώντας παλαμάκια με τα σέπαλα και τα πέταλά τους και σας φωτογράφιζαν...
Ονειρική εικόνα!

Σφήκα Μαρία Ο υποκειμενικός κήπος ποιήματα

Μια ευχάριστη έκπληξη:
Γράφουν οι νέοι μας ποιήματα;
Ναι, γράφουν και καλά, μάλιστα!

Η Μαρία Σφήκα είναι μία νεαρή καθηγήτρια, που διδάσκει στη Μ.Ε. και γράφει ποιήματα. Η μητέρα της, Χρυσούλα Θεολογίδου-Σφήκα κατάγεται από την Αλεξανδρούπολη.

Στο «21ο Εκ βαθέων», η Μαρία μας εξομολογείται ότι, αναζητώντας να βρει το γιατί, γράφει.

21. Εκ βαθέων

I
Έγινα ποιητής
για χάρη της ευκρίνειας
των πραγμάτων·

II
Ανοίγοντας τα μάτια
στο θολό ξημέρωμα της αντίληψης
–την παγωμένη κόκκινη αυγή

της αρχικής ιδέας–,
Ξύπνησα με το κλάμα
των βουνών που γεννιώνταν
και τους τριγμούς του ήλιου
στην πρώτη του εκκίνηση·

III
Ένωσα τις διαδρομές των αρτηριών μου
σ' ένα οδικό δίκτυο
παλμών και αισθημάτων

και πέρασα ατελώνιστες τις λέξεις
απ' τους νευρώνες στο χαρτί

να μην περάσω
και χαθώ
αδάκρυτος και αδαπάνητος·

IV
Έβαλα την αιωνιότητα
δίπλα στη στιγμή του ρόδου,

το ρίγος της σάρκας
πλάι στην ανάληψη σοφία της πέτρας.

Εξέπληξα στρατιές αγγέλων
με το κάλλος των ανομιών μου.

Απέλιπσα στίφη δαιμόνων
με την ειλικρίνεια της διαφθοράς μου,

Ασπάστηκα για τελευταία φορά
τα προφανή και αυταπόδεικτα,
και καλωσόρισα το αναπάντεχο
σε κάθε του ενέδρα·

Προπάντων,
υπερασπίστηκα το ανέφικτο
από τις εφορμήσεις της λογικής
μέχρι τελικής ματαιότητας.

Μ' όλο που ήξερα απ' την αρχή
πως, όσο περισσότερο ζούμε,
τόσο περισσότερο πεθαίνουμε

και πως, Εωσφόρος
θα είναι πάντα
το άλλο όνομα της Αφροδίτης.

Ας μου επιτρέψει η ποιήτρια να χαρακτηρίσω το ποίημα αυτό ως το πιο αντιπροσωπευτικό της, παρ' όλο που θα μπορούσε να αντιτάξει κανείς ότι το κάθε ένα από τα υπόλοιπα είναι εκλεκτό.

Η Μαρία ξέρει να χειρίζεται το μεταμοντέρνο στίχο, τις τολμηρές και υπερρεαλιστικές εικόνες, τους δύσκολους συμβολισμούς, που σε σπρώχνουν στα κατάρβαθα της ψυχής σου και τέλος την ελληνική γλώσσα.

Όσο περισσότερο διαβάζεις τα ποιήματά της, τόσο αυξάνεται η επιθυμία να αναζητήσεις και άλλες απαντήσεις στο προσωπικό σου ερώτημα. Γιατί μου αρέσει η ποίηση, γιατί ηρεμώ στην ανάγνωση 2-3 στίχων, γιατί η ποίηση ομορφαίνει τη ζωή μας;

Ευχάριστο λοιπόν το μήνυμα που φέρνει η ποιητική συλλογή «Ο υποκειμενικός κήπος» της νέας ποιήτριας. Οι νέοι αναζητούν την ποίηση, τον υποκειμενικό τους κήπο, για να επιβιώσουν την επίπεδη εποχή μας. Μακάρι.

Αν είναι η ποίηση
λιτανεία λέξεων
για την καθημερινή μας
ξηρασία.

Η φαντασία είναι το υπέρω του νου.
Εκεί κρυμμένος κάποιος
διδάσκει τη μετατροπή
δειπνώντας υποδείγματα
της πραγματικότητας.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Από τα σήματα του «Μορς» στην κινητή τηλεφωνία

Γράφει ο *Ανέστης Νικολαΐδης*

Ο ---

Φ ..-.

Α .-

Ρ ..-

Θ ---

Σ ...

Τ -

Η

Σ ...

Α .-

Λ

Ε .

Ξ ..-.

Α .-

Ν -.

Δ ..-

Ρ ..-

Ο ---

Υ -.-.

Π ..-.

Ο ---

Λ

Η

Σ ...

(Δείγμα από
το αλφάβητο
του Μορς)

Αν ήξερε ο Κράχαμ Μπελ, ο εφευρέτης του τηλεφώνου, ότι η συσκευή του θα έφτανε στα χέρια των παιδιών να «παιζουν» μεταξύ τους, σίγουρα θα είχε απογοητευτεί. Για να φτάσει η σπουδαία αυτή συσκευή, στη σημερινή της μορφή, πολλοί επιστήμονες, για πολλά χρόνια εργάστηκαν σκληρά, πάνω στην έρευνα και τη μελέτη. Από τα μέσα του 17ου αιώνα και δώθε έγιναν ραγδαίες εξελίξεις στο τομέα των τηλεπικοινωνιών, με λαμπρά αποτελέσματα.

Ας θυμηθούμε την ιστορία: Ο ΓΚΡΑΧΑΜ ΜΠΕΛ (1847-1922) υπήρξε ο πατέρας της τηλεφωνίας. Ακολουθεί ο ΜΟΡΣ ΣΑΜΟΥΕΛ (1791-1872) με σήματα της τηλεγραφίας που πήραν το όνομά του «Μορς». Συνέχισε ο ΜΑΡΚΟΝΙ (1874-1937) ο οποίος εφεύρε την ασύρματη τηλεγραφία και πήρε βραβείο Νόμπελ. Τέλος, ο ΧΕΡΤΖ ή ΕΡΤΖ (1859-1894) προχώρησε με τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα, που πήραν το όνομά του «Ερτζιανά» και άνοιξε το δρόμο για ραδιοφωνία, ραντάρ, τηλετυπία, τηλεόραση, υπολογιστή Fax κ.λπ.

Οι παραπάνω θεωρούνται οι θεμελιωτές και μαζί με άλλους επιστήμονες συνέβαλαν ώστε να φτάσει η τηλεφωνία στο βαθμό που σήμερα η ανθρωπότητα απολαμβάνει τους καρπούς της.

Η κινητή τηλεφωνία μπήκε στη χώρα μας ουσιαστικά πριν από μερικά χρόνια, η δε διάδοσή της ήταν ραγδαία, έτσι που η μικροσυσκευή αυτή, που λέγεται «κινητό», να γίνει απαραίτητο «συστατικό» στην καθημερινή μας πράξη.

Η ενσύρματη τηλεγραφία, το Μορς, κάλυψε για μεγάλη περίοδο τις ανάγκες της ανθρωπότητας, από το 1872 μέχρι και τη δεκαετία του 1960, όπως εγώ τουλάχιστον την πρόλαβα, στην πατρίδα μας. Είχε ένα τεράστιο πλεονέκτημα, να λειτουργεί με ελάχιστη ποσότητα ρεύματος, δεν είχε ακτινοβολία και λειτουργούσε συγχρόνως με την ίδια γραμμή της τηλεφωνίας, με το λεγόμενο σύστημα «Simultané». **Πολλοί θα θυμούνται ότι, όταν μιλούσαν από τηλεφωνικό θάλαμο, αμυδρά ακούγονταν και τα σήματα του Μορς.** Επίσης, πέρα από την ενσύρματη, υπήρχε και η φωτεινή μετάδοση σημάτων Μορς. Αυτήν χρησιμοποιούσαν κυρίως οι ναυτικοί και τα οπτικά σήματα, με τις κινή-

Προσωπικό Τηλεγραφείου σε ώρα εργασίας (φωτ. 1922). Διακρίνονται από αριστερά: ο τηλεγραφήτης Μαργαρίτης, αδελφός του Κλέαρχου Μαργαρίτη - ; - με το χέρι στο μάγουλο, η Αριστέα Ρουμπή, μητέρα της Αγγελικής Ρουμπή-Νικολαΐδου και η τελευταία, η Όλγα Φίλη.

σεις των χειριών, που μας μάθαιναν στον προσκοπισμό.

Να θυμίσω επίσης ότι η τηλεγραφία είχε το προβάδισμα, σε σχέση με την τηλεφωνία, γιατί μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο το δίκτυο τηλεφωνίας ήταν πολύ περιορισμένο και το τηλέφωνο είδος πολυτελείας. Το εμπόριο χρησιμοποιούσε τον τηλεγράφο, για σιγουριά, διότι η τηλεφωνία ήταν ασύμφορη και δυσχερής στον τρόπο επικοινωνίας. Τα τηλεγραφήματα ήταν «κοφτά» ολιγόλογα-λακωνικά, γιατί πάνω από 10 λέξεις που ήταν το «πάγιο», οι υπόλοιπες μετρούσαν λέξη προς λέξη. Παράδειγμα, το παρακείμενο τηλεγράφημα.

Οι τηλεγραφητές ήταν πεπειραμένοι υπάλληλοι, εξειδικευμένοι στη χρήση του Μορς, ως χειριστές για τη μετάδοση των τηλεγραφημάτων και, ως ωτακουστές, για τη λήψη τους, μέσω της μικροσυσκευής «Parler», η οποία λόγω της ειδικής κατασκευής της έδινε ευκρινή τα ηχητικά σήματα.

Όσοι δεν είχαν ακουστική δυνατότητα χρησιμοποιούσαν την «Μορσική», ειδική συσκευή, είδος κινηματογραφικής ταινίας, που κατέγραφε τα σήματα πάνω σε ταινία, τα οποία μετέφραζε ο υπάλληλος πάνω στο ειδικό έντυπο τηλεγραφήματος.

Το σύστημα Μορς λειτούργησε στη χώρα μας μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Στην Αλεξανδρούπολη λειτούργησε αμέσως μετά το 1920, όταν άρχισαν να οργανώνονται οι Δ.Υ. Ο γράφων πρόλαβε το σύστημα, στην αρχή της καριέρας μου, αφού στην Σχολή ΤΠΤ, που φοιτούσαμε, βασικό μάθημα ήταν η μάθηση στη χρήση του Μορς. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο τεχνική πρόοδος στον τομέα της ασύρματης επικοινωνίας, χαρακτηρίζεται ως η πλέον επαναστατική και μας εκπλήσσει κάθε τόσο με νέες μεθόδους, συστήματα και περιέργες μοντέρνες συσκευές.

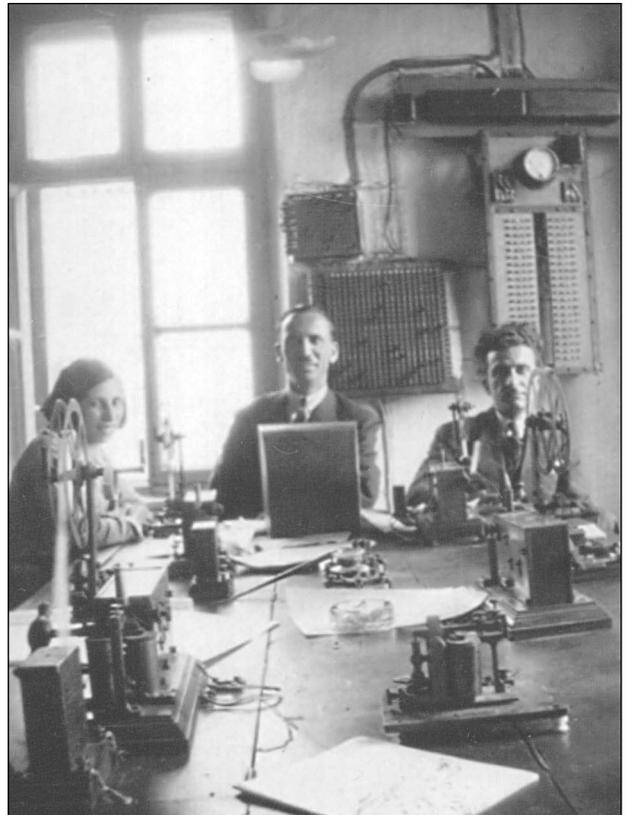
Κάπου όμως τα πράγματα μπερδεύονται, από την αλόγιστη χρήση-καταστράτηγηση κανόνων λειτουργίας, με το «σπάσιμο» των κωδικών ασφαλείας, με αποτέλεσμα να έχουμε αρνητικές έως και δυσάρεστες επιπτώσεις.

Σήμερα, η πολιτεία καταβάλλει προσπάθεια να αποβάλει το κάπνισμα από τη ζωή των ανθρώπων, για τις αποδεδειγμένες συνέπειες, πάνω στην υγεία του πληθυσμού. Η απαγόρευση της διαφήμισης και η αναγραφή επάνω στα κυττία ότι: «το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά στην υγεία», δεν αποδείχτηκαν αποτελεσματικά. Μήπως όταν αναγκαστούμε να αναγράψουμε ότι: «το κινητό βλάπτει

Τηλεγράφημα της δεκαετίας του '50 με το γνωστό λακωνικό περιεχόμενο. Ο έμπορος ενημερώνει τον συνεργάτη αδελφό του για τέσσερις ενέργειές του, σε 10 λέξεις!

σοβαρά στην υγεία», λέω, μήπως θα είναι πολύ αργά; Διότι η καλπάζουσα, ανεξέλεγκτη τεχνολογία, σε ορισμένους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και η «ηλεκτρονική νάρκωση» πολύ φοβάμαι πως δεν θα μας βγουν σε καλό.

Η πρώτη ομάδα στο Γραφείο Τηλεγραφείου Αλεξανδρούπολης, με τις αντίστοιχες συσκευές-μηχανήματα της εποχής (φωτ. μετά το 1920)

Τα πέτρινα χρόνια της βουλγαρικής κατοχής

Απρίλιος 1941-Σεπτέμβριος 1944

Γράφει ο Δημήτρης Τσεμελής

Β' ΜΕΡΟΣ

Μαύρη αγορά

Όταν είχες χρήματα, στην μαύρη αγορά, έβρισκες πολλά αγαθά, αλλά τα λέβα δύσκολα τα μαζεύαμε. Σε κάθε οικογένεια δούλευαν όλοι για εισόδημα σε λέβα: οι γυναίκες με τη ραπτική, με το πλέξιμο και με το κέντημα: οι πατεράδες στη δουλειά τους και τα παιδιά για όλες τις δουλειές. Οι δουλειές των παιδιών έφερναν ένα καλό εισόδημα. Το χειμώνα γινόμασταν ξυλοκόποι. Γυρίζαμε στους δρόμους και ρωτούσαμε “να κόψουμε τα ξύλα”. Τα τσεκούρια μας έβγαζαν σπίθες. Κόβαμε τα ξύλα, τα βάζαμε στην αυλή ή στην αποθήκη του σπιτιού. Η αμοιβή μας ήταν φαγητό και λίγα λέβα.

Βγάζαμε με τη φωτιά τον κασσίτερο από τα κονσερβοκούτια, τον αγόραζε ο γανωτζής και γάνωνε των χάλκινα σκεύη.

Τα λεπτά χαρτιά των αντιγράφων που βρίσκαμε στο υπόγειο του δικαστηρίου είχαν γίνει με θειάφι. Βρήκαμε λοιπόν τον τρόπο να αφαιρούμε με φωτιά το θειάφι και να τα πουλούμε για τσιγαρόχαρτο.

Όταν δημιουργήθηκε κέντρο εκπαίδευσης του βουλγαρικού στρατού στην πόλη, οι Βούλγαροι στρατιώτες έστελναν στην πατρίδα τους μέσα σε μπουκάλι θαλασσινό νερό και κομπολόγια με θαλασσινά κοχλύδια από την

Με λέβα αγοράσαμε και δύο δελτία στη μαύρη αγορά. Δουλεύοντας όλοι, το οικογενειακό εισόδημα μεγάλωνε και γίναμε πελάτες της μαύρης αγοράς.

Τρόφιμα και καύσιμα για τον χειμώνα

Με τον ερχομό της άνοιξης του 1942, όλα ομόρφηναν. Τα δένδρα άνθισαν, τα σιτηρά μεγάλωναν και μαζί τους η ελπίδα για πλούσια σοδειά. Το πάθημα του χειμώνα 1941-1942 έγινε μάθημα. Στόχος όλων μας ήταν η προμήθεια τροφίμων και καυσίμων.

Όλα τα σπίτια μας είχαν κήπο με οπωροφόρα δένδρα και χώρο για λαχανόκηπο, όπως και τα αμπέλια. Περιποιηθήκαμε τα δέντρα και ο λαχανόκηπος φυτεύτηκε με όλα τα κηπευτικά. Οι κότες πλήθαιναν και κάθε σπίτι είχε αρνάκι, γουρουνάκι και κουνέλια. Μαζεύαμε χόρτα για φαΐ και για τις κότες και τα ζώα. Μάθαμε να κάνουμε καβουρμά, τυρί, ριτσέλι, ξερά φρούτα και τουρσιά. Κάναμε και σαπούνη με διάφορα λάδια και καυστική σόδα. Το θέρος το περιμέναμε με αγωνία. Οι γεωργοί της Χηλής μας έλεγαν: «Κλέψτε όσο μπορείτε».

Οι Βούλγαροι παρόντες στον αλωνισμό, αγόραζαν την παραγωγή με μικρή τιμή και ανάλογα με τα στρέμματα και

“άσπρη θάλασσα”. Έτσι στήσαμε συνεργείο στα σπίτια μας και κάναμε κομπολόγια, που τα πουλούσαμε στους στρατιώτες.

Βούλγαροι έμποροι αγόραζαν τα αμύγδαλα και τα έκαναν ψίχα. Δουλεύαμε, σπάζοντας αμύγδαλα. Η αμοιβή ήταν τα σόφλια για τη φωτιά ή λίγα λέβα.

Την άνοιξη σκάβαμε αμπέλια με το πατόφκιαρο. Αμοιβή ήταν φαΐ και μία ζαλικιά κλιματσίδες και λίγα λέβα.

Όταν φύτρωσαν οι παπαδίτσες¹, τις μαζεύαμε με ειδικό χτένι και τις πουλούσαμε με το κιλό στον έμπορο.

Τα καΐκια έφερναν λάδι από τα νησιά. Το τελωνείο του λιμανιού αγρυπνούσε: όμως με λίγα λέβα τούς έπαιρνε ο ύπνος και...

τα μέλη της οικογένειας έδιναν στον παραγωγό μια ποσότητα για σπόρο και τη διατροφή τους.

Το θέρος με την πλούσια σοδειά άρχισε. Οι γεωργοί θέρριζαν το χωράφι αφήνοντας αθέριστες τις άκρες και αρκετά στάχυα να πέφτουν στο χωράφι. Ο θερισμός γινόταν με το δρεπάνι: οι θεριστές έκαναν δέματα τα οποία στοίβαζαν με τον καρπό προς τα μέσα, μέχρι να γίνει μια μεγάλη θυμωνιά. Στα δέματα έδεναν μερικά στάχυα ανάποδα, ώστε να τα κόβουμε εμείς από τη θυμωνιά.

Αργότερα μετέφεραν τη θυμωνιά στο χώρο του αλωνισμού στην Χηλή, εκεί που είναι τώρα το γήπεδο. Με το που βλέπαμε θερισμένο χωράφι, μπαίναμε να κάνουμε «ταράς»². Το ταράς επιτρέπεται μετά τον θερισμό και τον

1. παπαδίτσες: το χαμομήλι

2. ταράς: δικαίωμα σε οποιονδήποτε να μαζεύει ό,τι απέμεινε μετά το θερισμό.

τρύγο. Κυριολεκτικά γλείφαμε το χωράφι. Αφού μαζεύαμε τα στάχυα έπρεπε να κάνουμε αλώνι για να μικραίνει ο όγκος.

Στην πόλη μπαίναμε κρυφά από την Καλλιθέα ή την παραλία. Το αλώνισμα το κάναμε σε σημείο που δεν μας έβλεπαν. Ο καρπός του σταριού ήταν χρυσάφι στα μάτια μας.

Μετά το θερισμό, είχαμε τον αλωνισμό. Όταν τα δέματα της κάθε θυμωνιάς τελείωναν, στο χώμα υπήρχε καρπός. Με τα χέρια μαζεύαμε τον καρπό ανακατεμένο με χώμα και στο σπίτι κάναμε τον καθαρισμό και το πλύσιμο. Μας έδιναν και σκύβαλα που ήταν τροφή για τις κότες μας.

Κάναμε, λοιπόν, τη σοδειά μας σε στάρι, αγοράζαμε και στην μαύρη αγορά. Έχοντας το στάρι, τα είχαμε όλα: πλιγούρι (είχαμε δικό μας μύλο με πέτρες), τραχανά, κους-κους, γιοφκάδες και αλεύρι για ψωμί και ψειρούκι. Το ψειρούκι είναι μικρά κομμάτια ζυμάρι, τα οποία βράζαμε και στο τέλος ρίχναμε τσιγαριστό ψωμί με λίπος.

Κοντά στην πλούσια σοδειά της στεριάς, είχαμε και πλούσια αλίευση ψαριών. Οι Βούλγαροι χόρτασαν ψάρια και περίσσεψαν και για μας, τα ψάρια της τράτας και οι γαρίδες. Όταν άρχισαν να ψαρεύουν τα γρι-γρι, οι καλάδες τους ήταν τόσο πλούσιες που δεν προλάβαιναν να βάζουν τα ψάρια, σαρδέλες, κολιούς, σκουμπριά και σαβρίδια, στα τελάρα.

Τα έφεραν χύμα με το μεγάλο καΐκι. Κάθε ξημέρωμα πηγαίναμε στην παραλία εκεί που έπλεναν τον γρύπο. Ο γρύπος πλένεται κάθε μέρα και στεγνώνει στον ήλιο για να είναι έτοιμος το βράδυ. Με το πλύσιμο-τίναγμα του γρύπου, όσα ψάρια έχουν μείνει μέσα πέφτουν στη θάλασσα και τα παιδιά μέσα στο νερό τα μαζεύαμε. Μετά τρέχαμε στο λιμάνι, όπου μετέφεραν γεμάτα ξέχειλα τα τελάρα με ψάρια, οι χαμάληδες από το καΐκι στα ψαράδικα.

Στη μεταφορά με το κούνημα έπεφταν πολλά ψάρια και τα παιδιά σαν γάτες τα αρπάζαμε. Έτσι κάναμε παστές σαρδέλες και λιόκαφτα ψάρια για όλο τον χειμώνα.

Στο μεταξύ, η μπομποτά σταμάτησε. Τώρα μας έδιναν με το δελτίο μαύρο ψωμί.

Κάνοντας το ταράς στα χωράφια ανακαλύψαμε τα κουτσουράκια. Τα κουτσουράκια είναι ρίζες πουρναριού που έχουν μείνει στη γη κατά την εκχέρσωση. Κάθε φορά που οργώνεται το χωράφι, το άροτρο αναμοχλεύει το χώμα και μερικές ρίζες βγαίνουν στην επιφάνεια. Η ρίζα του πουρναριού είναι κούτσουρο. Μαζεύαμε, λοιπόν, τις ρίζες στο τσουβάλι 40-50 κιλά ο καθένας και με το καροτσάκι μεταφέραμε το τσουβάλι στο σπίτι. Όταν γέμιζε η απο-

θήκη του σπιτιού είχαμε ξύλα για τον χειμώνα.

Ο κήπος και τα δένδρα καρποφόρησαν. Είχαμε λίγα από όλα στο τραπέζι. Κάναμε τουρσί τομάτες, πιπεριές, αγγουράκια, μελιτζάνες. Με τις ώριμες ντομάτες κάναμε πελτέ σάλτσα. Με τα φρούτα κάναμε μαρμελάδες, γλυκά κουταλιού και ξεραίναμε τα σύκα και τα δαμάσκηνα.

Με τον τρύγο των σταφυλιών κάναμε ριτσέλι. Με το κρέας, καβουρμά στο κιούπι, όπως με το γάλα τυρί. Κάναμε σαπούνη με λάδι και καυστική σόδα. Τα κυδώνια τα κόβαμε με το κλαδί και τα διατηρούσαμε κρεμασμένα μέχρι τις γιορτές. Τα τρόφιμα τα κρύβαμε, γιατί το πλιάτσικο ήταν ο φόβος και ο τρόμος.

Εικόνα από την κατοχή. Τα παιδάκια Ξυπόλητα δουλεύουν στο καροποιείο. Η επιγραφή, στα Βουλγάρικα, σύμφωνα με τη γενική απαγόρευση χρήσης της Ελληνικής γλώσσας (αρχείο Γεωργίου Γκαϊνταρτζάκη).

Θεόδωρος Κ. Ορδουμποζάνης Προκλήτωρ Πόλις, Αλεξανδρούπολη 2006.

Έτσι πήραμε με άριστα το πτυχίο της ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ.

Έτοιμοι για το χειμώνα 1942-1943 μαθαίναμε τα νέα. Οι Ρώσοι κρατούσαν γερά στο Στάλινγκραντ. Ακούγαμε πως ο νικητής του Στάλινγκραντ θα ήταν ο νικητής του πολέμου.

Η υγεία μας

Ο αγώνας της επιβίωσης ήταν άνισος, με αποτέλεσμα το ύπουλο μικρόβιο της φυματίωσης να βρει έδαφος να σπλώσει τα πνευμόνια γέρων και νέων ανθρώπων.

Με τον ερχομό του 1943 άρχισε ένας σκληρός αγώνας. Πολλοί δεν άντεξαν. Όσοι επέζησαν, ήλπιζαν στο θαυματουργό φάρμακο της πενικιλίνης. Αρκετοί θα είχαν σωθεί. Όμως οι κρατούντες είχαν το νου τους στον εμφύλιο πόλεμο και άφηναν τους άπληστους λαθρεμπόρους να πλουτίζουν, πουλώντας την πενικιλίνη στη μαύρη αγορά και σε μικρές ποσότητες, για να κρατάνε ψηλά την τιμή της.

ΕΠΙΛΟΓΕΣ από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

28.8.09 Οι φυσικοί των Βαλκανίων ανταμώνουν στην Αλεξανδρούπολη. Τη διεξαγωγή του 7ου συνεδρίου Βαλκανικής Ένωσης Φυσικών στην Αλεξανδρούπολη, από 9 έως 13 Σεπτεμβρίου, αποφάσισε η Βαλκανική Ένωση Φυσικών (Balkan Physical Union) και η Ένωση Ελλήνων Φυσικών (Ε.Ε.Φ.) σε συνεργασία με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αλεξανδρούπολης, το Δήμο Αλεξανδρούπολης και τα τμήματα Φυσικής του Ε.Κ.Π.Α., του Α.Π.Θ. και των Πανεπιστημίων Κρήτης, Ιωαννίνων και Πάτρας.

1.9.2009 Ζωντάνεψε πάλι το Αρχαίο Θέατρο. Το Σάββατο το βράδυ, άνοιξε τις πύλες του επίσημα το Αρχαίο Θέατρο στη Μαρώνεια, μετά από περίπου 2.300 χρόνια απραξίας. Πέντε χρόνια προσπάθειας και αρκετών αιώνων σιγής, το θέατρο ξαναζωντάνεψε... με την Λυδία Κονιόρδου να ερμηνεύει «Μονολόγους» του Ευριπίδη, υπό τη σκηνοθετική καθοδήγηση του Θεόδωρη Γκόνη. Περίπου 200 θεατές παρακολούθησαν αυτήν την ιστορική παράσταση.

5.9.2009 Διεθνές συνέδριο με θέμα την Επίδραση της Παγκοσμιοποίησης στις Τεχνολογικές Αλλαγές. Τις πύλες του άνοιξε το Διεθνές Συνέδριο που διοργανώνει το Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών και το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Οργάνωση και Διοίκηση Τεχνικών Συστημάτων» εκ μέρους του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης και του Πολυτεχνείου του Ιασίου της Ρουμανίας, σε συνεργασία με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης-Έβρου.

11.9.2009 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ερασιτεχνικής Αστρονομίας 25-26-27 Σεπτεμβρίου. Διοργάνωση: ΣΕΑΘ (Σύλλογος Ερασιτεχνικής Αστρονομίας Θράκης). Συνδιοργάνωση: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης, Νομαρχία Έβρου. Υπό την αιγίδα του ΥΠΕΘ. Σκοποί/Στόχοι: Διάδοση και διάχυση της ερασιτεχνικής αστρονομίας. Επαφή/συνεργασία ερασιτεχνών και Συλλόγων. Νέες εξελίξεις και πρόοδοι στην ερασιτεχνική αστρονομία. Προσκεκλημένοι

ομιλητές: Οικονόμου Αθανάσιος και Ευστράτιος Θεοδοσίου, καθηγητές Αμερικανικών και Ελληνικών Πανεπιστημίων.

17.9.2009 Αναβαθμίζεται η ανατολική πόλη. Τέσσερα μεγάλα έργα θα ολοκληρωθούν μέχρι το καλοκαίρι του 2010, ιδιαίτερα σημαντικά για την αναβάθμιση της Αλεξανδρούπολης: Το Β' ΚΑΠΗ, ο δρόμος πρόσβασης και τα πεζοδρόμια στην οδό Αντιστάσεως που προχωρούν με ιδιαίτερα γοργούς ρυθμούς, ο νέος ποδηλατόδρομος που θα έχει συνολικό μήκος 4 χλμ. και θα διασχίζει την Ιωακείμ Καβύρη, τη Λεωφόρο Δημοκρατίας, την Παπαναστασίου και την οδό Εθνικής Αντιστάσεως και ένα γλυπτό, σήμα κατατεθέν της πόλης, που θα υποδέχεται τους επισκέπτες της στον κόμβο του πρώτου νοσοκομείου.

19.9.2009 Παρελθόν η ιχθυαγορά της Αλεξανδρούπολης. Διάσπαρτοι πλέον οι ιχθυέμποροι της πόλης. Πρόσφατα ο δήμαρχος Αλεξανδρούπολης ανακοίνωσε την κατεδάφιση της δημοτικής ιχθυαγοράς στην παραλιακή λεωφόρο που είχε δημιουργηθεί από τον δήμαρχο Κωνσταντίνο Αλτιναλμάζη και συμπεριλαμβανέτο στα πρώτα έργα που σχεδίασε για την πόλη.

Γ Ν Ω Μ Η

14.7.2009 Ψάρια με το κιάλι... Κατά 70-75% μειωμένη είναι η παραγωγή των παράκτιων αλιείων της Αλεξανδρούπολης. Ανεξέλεγκτη η αλιευτική δραστηριότητα των Τούρκων, «αλωνίζουν» τα προϊόντα εισαγωγής και ιχθυοτροφείου. «Ταφόπλακα» χαρακτηρίζουν τον πετρελαιογώγο».

27.7.2009 Μετά το φετινό Φεστιβάλ, τώρα... Άρδας 2010. Έπεσε χθες το βράδυ η αυλαία του μεγαλύτερου θεσμού που πραγματοποιείται στον Έβρο τα τελευταία χρόνια. Το μουσικό γεγονός του καλοκαιριού, η 15η Συνάντηση Νέων στις Καστανιές, ολοκληρώθηκε με τον καλύτερο τρόπο και οι διοργανωτές κάνουν λόγο «για διοργάνωση που στέφτηκε με απόλυτη επιτυχία».

17.8.2009 Το 8ο Παγκόσμιο Συνέ-

Επιμέλεια: Υβόννη Δαΐδου

δριο Θρακών πραγματοποιήθηκε φέτος στην Κομοτηνή, παρουσία του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή. Κεντρικό θέμα των εργασιών «Προοπτική και μέλλον της Θράκης στο νέο γεωπολιτικό σκηνικό». Το επόμενο συνέδριο στις Φέρρες το 2012.

31.8.2009 Δωρεάν ασύρματο Ίντερνετ στην παραλιακή. Με τους φορητούς υπολογιστές στο χέρι μπορούν να περνούν τις ώρες τους στην παραλιακή λεωφόρο της Αλεξανδρούπολης κάτοικοι και επισκέπτες. Το ασύρματο Ίντερνετ είναι πλέον γεγονός και στην πρωτεύουσα του Έβρου, η οποία ακολουθεί το παράδειγμα άλλων, πιο ανεπτυγμένων τεχνολογικά πόλεων, παρέχοντας δωρεάν Ίντερνετ σε ένα από τα κεντρικότερα σημεία της.

16.9.2009 Το 1ο Χρηματοοικονομικό Συνέδριο Θράκης ξεκίνησε χθες στην Αλεξανδρούπολη. Διοργανώθηκε με πρωτοβουλία του Economic Forum of Thrace και της προέδρου του κ. Κατερίνας Καραγιάννη, που κατ'επίσημο λόγο κατέβηκε από το Θούριο Έβρου και δραστηριοποιείται στη Γερμανία. Κεντρικός προσκεκλημένος και ομιλητής ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Deutsche Bank, κ. Γιόζεφ Άκερμαν, ο οποίος αναγορεύθηκε επίτιμος διδάκτορας του Τμήματος Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης του Δ.Π.Θ. Ο κ. Άκερμαν δήλωσε: «μακροπρόθεσμες οι επιπτώσεις της κρίσης στην οικονομία».

24.9.2009 Εκπαιδευτικοί από οκτώ χώρες (Ελλάδα, Τουρκία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Ουγγαρία, Ιταλία, Ισπανία, Μεγάλη Βρετανία) συνεργάζονται στην Αλεξανδρούπολη στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος Comenius για θέματα υγιεινής και ασφάλειας των μαθητών. Συντονιστής το 4ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξανδρούπολης.

25.9.2009 Στη νεαρή ηθοποιό από την Αλεξανδρούπολη Γαλήνη Χατζηπασχάλη απονεμήθηκε παμπηφεί το φετινό πέμπτο βραβείο «Ελευθερία Σαπουνζή», σε τελετή που πραγματοποιήθηκε στο Θέατρο της οδού Κεφαλληνίας. Το βραβείο που είναι αφιερωμένο στην πρόωρα χαμένη σκηνοθέτιδα, ηθοποιό, μεταφράστρια και ποιήτρια Ελευθερία Σαπουνζή, δίνεται σε νεαρή ηθοποιό «για το σύνολο του

έργου της» κάθε δύο χρόνια.

29.9.2009 Αποκάλυψη του καθηγητή Γεωφυσικής - Σεισμολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών Άκη Τσελέντη ότι «απρόβλεπτους κινδύνους μπορεί να κρύβει ο πολυσυζητημένος αγωγός Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη». Ο κ. Τσελέντης, τους τελευταίους μήνες, συνεργάζεται σε επιστημονικό πεδίο με τη ρωσική Ακαδημία Επιστημών για την εγκατάσταση θαλάσσιων σειсмоγράφων στο Ελληνικό Τόξο, την ανάπτυξη μεθόδων προστασίας του περιβάλλοντος από τη διέλευση αγωγών πετρελαίου και τον εντοπισμό κοιτασμάτων.

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΡΑΚΗ

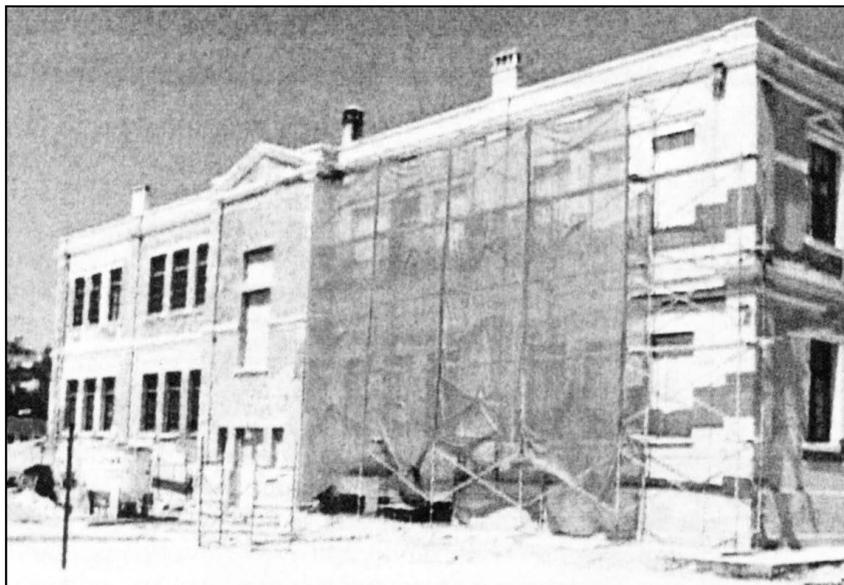
8.7.2009 Ξεκινά το Φεστιβάλ Παραδοσιακών Χορών - Τραγουδιών Ανθειας. Συμμετέχουν 330 χορευτές από όλη την Ελλάδα και την Κύπρο. Το Φεστιβάλ διανύει τη 15η χρονιά του και έχει γίνει πλέον θεσμός.

17.7.2009 Ψάρι «θηρίο» στα νερά του Έβρου. Γουλιανό «τέρας», βάρους 80 κιλών και μήκος μεγαλύτερο των 2 μέτρων ψάρεψε στον Έβρο ο επιδέξιος ερασιτέχνης ψαράς Γιάννης Χαντζής, από το Πύθιο Έβρου. Η ηλικία του ψαριού υπολογίζεται στα 50 έτη.

28.8.2009 Ιδρύεται πινακοθήκη στην «παλιά» Νομαρχία Έβρου. Τη δημιουργία πινακοθήκης με έργα δημιουργών του Έβρου, εξήγγειλε ο Νομάρχης Έβρου από την Αλεξανδρούπολη στα εγκαίνια της έκθεσης βυζαντινής ζωγραφικής του Θρακιώτη καλλιτέχνη Γιάννη Μητράκα.

4.9.2009 Η Σαμοθράκη αποκτά επιτέλους ελικοδρόμιο. Με απόφαση του υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών Ευριπίδη Στυλιανίδη εγκρίθηκε το ποσό των 120.000 ευρώ, που θα δαπανηθεί από την ΥΠΑ για την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό του ελικοδρομίου Σαμοθράκης, αίτημα που υπεβλήθη από τη Νομαρχία Έβρου.

11.9.2009 Προαστιακός Θράκης. Σημαντικό έργο ο προαστιακός σιδηρόδρομος Θράκης, που εγκαινιάστηκε χθες από τον υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών Ευριπίδη Στυλιανίδη. Στη γραμμή θα μπει ένα νέο υπερσύγχρονο τρένο, το οποίο, χρησιμοποιώντας τα υπάρχοντα δίκτυα, θα εκτελεί καθημερινά και σε 24ωρη βάση 22 δρομολόγια στη γραμμή Αλεξανδρούπολης -

Εργασίες επισκευής στο νεοκλασικό κτήριο του 1ου Δημοτικού Σχολείου.

Θράκης, εξυπηρετώντας το κοινό που επιθυμεί να μετακινηθεί στις τρεις ανωτέρω πόλεις.

15.9.2009 Κανονικά τα μαθήματα στα υπό επισκευή σχολεία της Αλεξανδρούπολης όπως είναι το 1ο Δημοτικό Σχολείο και το σχολείο της Ζαριφείου Ακαδημίας.

29.9.2009 Άνοιξε τις πύλες του το Παιδικό Χωριό SOS Θράκης, για να υποδεχθεί τα παιδιά που εξυπηρετούνται στο κέντρο ημέρας και το συμβουλευτικό κέντρο, ενώ από τα μέσα του Οκτωβρίου θα ξεκινήσει και η πλήρης λειτουργία του με τα παιδιά, τα οποία θα φιλοξενοούνται στις σύγχρονες εγκαταστάσεις του.

ΠΟΛΙΤΗΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

5.8.2009 Βαγγέλης Δρίσκας: Ένας σεφ από τη Θράκη με... Όσκαρ. Το βιβλίο του «Κινέζικη Κουζίνα» βραβεύτηκε ως το καλύτερο βιβλίο κινέζικης κουζίνας στον κόσμο. Η τελετή για την απονομή των βραβείων Courmand World Cookbook 2009 έγινε πρόσφατα στο Παρίσι, στο ιστορικό θέατρο Comendie-Francaise.

19.8.2009 Απίστευτη προσέλευση κόσμου στη 2η Γιορτή Κυνηγιού στο Μεγ. Δέρειο. Άνοιξε τη Δευτέρα τις πύλες της η Γιοργή Κυνηγιού στο Μ. Δέρειο, που διοργανώνεται για 2η συνεχή χρονιά από τη Νομαρχία Έβρου, σε συνεργασία με το Δήμο Ορφέα,

τους Κυνηγετικούς Συλλόγους του νομού και την Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας - Θράκης.

9.9.2009 «Προστασία Γεωγραφικής Ένδειξης». Το ελαιόλαδο της Μάκρης θα διεκδικήσει την ευρωπαϊκή ταυτότητα ως προϊόν Προστασίας Γεωγραφικής Ένδειξης, ανακοίνωσε ο Νομάρχης Έβρου Ν. Ζαμπουνίδης στην «3η Γιορτή Ελιάς», που οργανώθηκε από τον τοπικό Πολιτιστικό Εξωραϊστικό Σύλλογο. Ο σχετικός φάκελος υποψηφιότητας του προϊόντος προετοιμάστηκε από τους γεωπόνους της Νομαρχίας και έχει ήδη κατατεθεί στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης για τον έλεγχο της πληρότητας και στη συνέχεια θα προωθηθεί για έγκριση στην αρμόδια ευρωπαϊκή επιτροπή.

9.9.2009 40.000 στρέμματα κήκαν στην περιοχή Τραιανούπολης. Πυρκαγιά μεγάλης έντασης ξέσπασε την Κυριακή 6.9.2009 στην περιοχή Μελία-Πυλαία του Δήμου Φερών και στην περιοχή Αετοχωρίου του Δήμου Τραιανούπολης. Λόγω της έντασης της πυρκαγιάς (μυοφώρ τοπικά) και της επικινδυνότητας δόθηκαν εντολές εκκένωσης. Οι φωτιές τέθηκαν τελικά υπό έλεγχο το πρωί της Δευτέρας, βοηθώντας και των καιρικών συνθηκών.

30.9.2009 Λιμάνι Αλεξανδρούπολης: Η έλλειψη βασικών υποδομών (ρηχό - τυφλό) διώχνει μεγάλους πελάτες από το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης, που μπορεί να έχει το όνομα του δεύτερου τη τάξει «εθνικού λιμένα στρατηγικής σημασίας» της Βόρειας Ελλάδας... αλλά όχι και τη χάρη.

Συνταγές (όχι μόνο Θρακιώτικες)

Επιμέλεια: Στρατούλα Κουκουρίκου

Οι συνταγές που ακολουθούν είναι αρμένικες. Οι Αρμένισσες συμπολίτισσες της δεύτερης ή τρίτης γενιάς τηρούν με σεβασμό όλες τις παραδόσεις και επομένως και τις συνταγές.

Στην πατρίδα τους, λόγω των καιρικών συνθηκών, γειτονικές οικογένειες μαζεύονταν σε ένα σπίτι και κάθονταν γύρω από το τζάκι ή τη θερμάστρα με τα κάρβουνα. Οι γυναίκες μαγείρευαν τις τοπικές σπεσιαλιτέ, ενώ οι επισκέψεις κρατούσαν ημέρες.

Έτσι προέκυψε και η γνωστή φράση «αρμένικη βίζιτα».

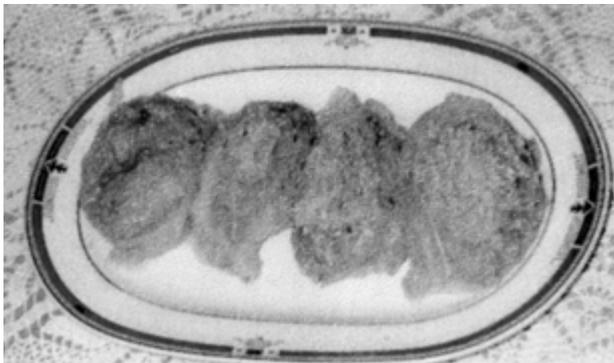
ΑΝΑΪΤ

Αρμενικό γλυκό με ταχίνι (νησιτίσιμο)

Το γλυκό αυτό φτιάχνεται με 1/2 κιλό λεπτό φύλλο κρούστας, όσα κομμάτια βγουν, ανάλογα με την ποσότητα των υλικών.

Μέσα σε 5 διαφορετικά μπολ βάζουμε το ταχίνι, το καρύδι, το αραβοσιτέλαιο, τη ζάχαρη, το σουσάμι.

Χρησιμοποιούμε 3 διαφορετικά κουταλάκια του γλυκού. Ένα κουταλάκι για το ταχίνι, 1 κουταλάκι για το αραβοσιτέλαιο, 1 κουταλάκι για τη ζάχαρη, το καρύδι και το σουσάμι.

Υγραίνουμε μία καθαρή πετσέτα. Κόβουμε τα φύλλα στη μέση, τα βάζουμε το ένα επάνω στο άλλο και τα σκεπάζουμε με την υγρή πετσέτα για να μην στεγνώσουν.

Παίρνουμε ένα φύλλο κρούστας. Το αλείφουμε με 1/2 κουταλάκι αραβοσιτέλαιο και το διπλώνουμε κατά μήκος, δηλαδή οι δύο κάτω άκρες να ενωθούν με τις δύο πάνω άκρες. Τοποθετούμε το ταχίνι – λιγότερο από ένα κουταλάκι – κατά μήκος του φύλλου από αριστερά στα δεξιά. Με τον ίδιο τρόπο, τοποθετούμε λιγότερο από 1 κουταλάκι ζάχαρη, με την άκρη του κουταλιού, το σουσάμι και 1 γεμάτο κουταλάκι καρύδι τριμμένο.

Το διπλώνουμε πάλι κατά μήκος ώστε να καλυφθούν τα υλικά. Μετά το διπλώνουμε έτσι ώστε να γίνει στρογγυλό. Επάνω από το γλυκό βάζουμε λίγο ταχίνι

και σουσάμι ή αν θέλετε βάζετε άχνη ζάχαρη.

Θερμαίνουμε το φούρνο στους 180° C. Όταν θερμανθεί, βάζουμε το βουτυρωμένο ταπί με τα γλυκά τοποθετημένα στη σειρά, στο φούρνο. Μετά από 5 λεπτά χαμηλώνουμε το φούρνο στους 150° C, παρακολουθώντας τα συνέχεια. Τα προσέχουμε να μην κοκκινίσουν. Θέλουν μόνον 20 λεπτά για να ψηθούν.

Το γλυκό αυτό έχει σίγουρη επιτυχία και για μεγάλο διάστημα διατηρείται φρέσκο, δεν στεγνώνει και δεν χάνει τη γεύση του.

ΙΣΛΙ ΚΕΦΤΕ (γεμιστός κεφτές)

Υλικά για 6 άτομα:

1/2 κιλό κιμά εντελώς άπαχο

1 κιλό κιμά παχύ (με λίπος)

ζωμός κρέατος

1/2 κιλό φυτίνη

1/2 κιλό πλιγούρι ψιλό

750 γραμ. κρεμμύδια ψιλοκομμένα

περίπου μία χούφτα αλεύρι

αλάτι

κόκκινο και μαύρο πιπέρι

1 κιλό λεμόνια

Γέμιση:

Καβουρδίζουμε στη φυτίνη το κρεμμύδι και προσθέτουμε τον παχύ κιμά με το αλάτι και τα πιπέρια. Αφήνουμε το μείγμα να κρυσώσει.

Εσωτερικό:

Αναμειγνύουμε τον άπαχο κιμά με το πλιγούρι, προσθέτουμε αλάτι και πιπέρι και τον πλάθουμε με το αλεύρι ώσπου να γίνει μία ομοιογενής μάζα, θρέχοντας συνεχώς τα χέρια μας. Πλάθουμε, ένα-ένα, μπαλάκια από το μείγμα, δημιουργώντας στο εσωτερικό τους με το δάχτυλό μας ένα κούφωμα που το γεμίζουμε με το μείγμα της γέμισης. Ετοιμάζουμε ζωμό κρέατος με πολύ λεμόνι και βράζουμε τους κεφτέδες για 15 λεπτά.

Μνήμες & πρόσωπα

1935, Σοφία Ηλιάδη
Φωτ. αρχείο Ελένης Ηλιάδη

Το ζεύγος Κωνσταντίνος και Αναστασία
Ραχμανίδου και η Μαρία Πετρακίδου
Φωτ. αρχείο Έφης Ραχμανίδου-Τρικούπη

Η σελίδα αυτή είναι μια πρόσκληση-πρόκληση. Στείλτε μας φωτογραφίες από το οικογενειακό σας αρχείο, σε ενότητες (σχολική ζωή, εκδρομές, σημαντικά γεγονότα της κοινωνικής και πνευματικής ζωής της πόλης κ.ά). Οι φωτογραφίες γράφουν ιστορία. Το θέμα της επόμενης θα είναι “Στρατιώτες από τον Α΄ έως και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο”

Επιμέλεια: Π. Τσιακίρης

...με καπέλα της εποχής
Φωτ. αρχείο Μαρίας Μούτλια-Καρυτίδη

Άνοιξη 1929.
Διακρίνουμε
τη Φρόσω
Χριστοδούλου,
με τις φίλες της.
Φωτ. αρχείο
Σμαρώς
Χριστοδούλου-
Βερβερίδου

Καλοκαίρι 1936.
Διακρίνουμε
την Φρόσω
Χριστοδούλου-
Σπανού και
όρθιους τα
αδέλφια της
Μήτσο και
Γιάννη Σπανό,
ως επίσης και
άλλα μέλη της
οικογένειας
Σπανού.
Φωτ. αρχείο
Σμαρώς
Χριστοδούλου-
Βερβερίδου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΥΓΓΡΟΥ 137 (5ος όροφος) - Τ.Κ. 171 21 Ν. ΣΜΥΡΝΗ - ΤΗΛ. 210 3215354